Mimarlar Odası Kayseri Şubesi Mimarlık Kültür Dergisi

TOL

yıl:11 sayı:11 bahar2013

DENETİM
N. Esin / F. Oğuz / C. Gökçe

DENEYİM
F. Göksu / B. Binat / K. Demir
M. Aksu, U. İyigün / Z. Dandin
N. Urfalıoğlu / H. Mahiroğlu

B. Tuna / H. Töle / A. Parten
K. Açıkgöz / C. Kocalar

Merhaba,

Yine bir bahar yenilenmesiyle 2013 TOL bahar sayımızı sizlerle paylaşıyoruz. Bu sayımızın dosya konularını "Denetim" ve "Deneyim" olarak belirledik. Bu kapsamda Büyüteç bölümünde Prof. Dr. Nur Esin "Mimarlık Eğitimi", Özden Fikret Oğuz "Yapı Denetimi" ve Cemal Gökçe ise bir inşaat mühendisi olarak farklı uzmanlık alanlarındaki "Denetim" tecrübelerini bizimle paylaşırken, Onun Gözüyle köşemizde Mimarlar Odası Genel Merkez Eski Başkanı Bülend Tuna bize bir genel başkanın yöneticilik tecrübesini aktardı.

Dosya konusu olarak belirlediğimiz Deneyim konusunda ise Faruk Göksu kuramsal süreçteki deneyimini, Banu Binat ise mimarlığın sanallaşmasındaki ilk oluşum olma deneyimini bizlere aktarırlarken Dr. Kemal Demir de proje oluşumundaki deneyimlerini bizimle paylaştılar. Murat Aksu ve Umut İyigün mimarlıkta alanında sıklıkla gerçekleşmesi gerektiği düşünülen ve çok tartışılan yarışmalar sürecinde yaşadıklarını ve yarışmaların tasarım sürecindeki önemine vurgu yaparak deneyimlerini bizlere aktardılar. Zehra Dandin inşaat mühendisi gözüyle Van Depreminden bizlere bıraktıkları üzerinden kısa bir değerlendirme yaptı. Mimarlar Odası Kayseri Şube Başkanlığı'nı üç dönem boyunca yürüten Hakan Mahiroğlu ise yöneticilik deneyimini bizimle paylaşırken, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu farklı bir şehirde yeni bir bölüm kurma deneyimini bizler ile paylaştı.

Sanat köşemizde Harun Töle ve Arzu Parten farklı sergi deneyimlerini bizlere iletirken, Serbest Kürsü bölümünde ise Kürşat Açıkgöz mimar Günter Behnish'in tasarım, yarışma ve ofis deneyimlerini bize aktarmaktadır.

Kent ve Kültürü köşemizde Aziz Cumhur Kocalar İmar Planı Uygulama Araçlarında Çağdaş Kültürel Aşama ile ilgili bilgilerini aktarırken, okuldan köşemizde Erciyes Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Strasbourg Belediyesi ve ENSAS Mimarlık Okulunun iş birliği ile gerçekleşen Strazburg çalıştayının öğrencilerin gözünden keyifle okuyacaksınız.

...tol'dan...tol'dan...tol'dan...tol'dan...tol'dan...tol'dan...

içindekiler

yıl: 11 sayı: 11
b a h a r
2 0 1 3

Büyüteç
DENETİM

05 *Mimarlık Eğitiminde Denetim*
Prof. Dr. Nur Esin

O'nun gözüyle

26 *Mimarlar Odası'nda Yönetici Olmak*
Bülend Tuna

Dosya
DENEYİM

35 *Deneyim; Kuram ve Kılgı Arasında Geçen Süreç*
A. Faruk Göksu

59 *MuuM'un Yarışma Deneyimleri*
Murat Aksu
Umut İyigün

76 *Kayseri ve Deneyim*
Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu

Sanat

79 *"Boğucu Kültür (Jean Dubuffet'ye Göndermeyle)" Video Sergisi Üzerine Geçikmiş Bir Yazı*
Harun Töle

Serbest Kürsü

87 *Gunter Behnisch, Neyin Geldiğini Bekleyen Adam*
Kürsat Açıkgöz

Kent ve Kültürü

96 *İmar Planı Uygulama Araçlarında Çağdaş Kültürel Aşama: Aktarım*
Aziz Cumhur Kocalar

Okuldan

103 *Strasbourg'tan Kalanlar*
Erciyes Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi Öğrencileri

mimarlar odası kayseri şubesi
TOL
mimarlık kültürü dergisi

Yayınlayan: TMMOB Mimarlar Odası Kayseri Şubesi
Mimarlar Odası Kayseri Şubesi Adına Sahibi: İsmail RUHLUKÜRKÇÜ
Yazı İşleri Müdürü: Eda VELİBAŞOĞLU
Sayı Editörleri: Eda VELİBAŞOĞLU, Güntülü GÜNDOĞ, Hikmet ELDEK, Özlem SÜMENGEN, Seven YÜCEL, Ayşegül KIDIK, Hatice TORAMANLI
Kapak Tasarımı: Gökhan YABA
Teknik Hizmetler: maccraft@gmail.com
Baskı: Pelin Ofset, Ankara
Yapım: Mimarlık Vakfı İktisadi İşletmesi, İstanbul

11 *Yapı Denetimi Uygulamaları*
Özden Fikret Oğuz

18 *Neden Yapı Denetimi Nasıl Bir Yapı Denetimi*
Cemal Gökçe

44 *Mimarlığın Sanallaşma Deneyimi*
Banu Binat

49 *Erciyes Üniversitesi Kampüsü'nde Bir Deneme: Personel - Öğrenci Konutları*
Öğr. Gör. Dr. Kemal Demir

67 *Bir Mühendis Gözüyle Van Depremi*
Zehra Dandin

70 *Mimarlık Meslek Örgütlenmesinde Yaşanmışlıklar*
Hakan Mahiroğlu

83 *"Berlin'de Etkileşimli Bir Projenin Ardından: Berlin Und İstanbul: Tell Me!*
Arzu Parten

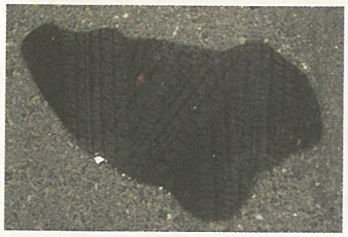

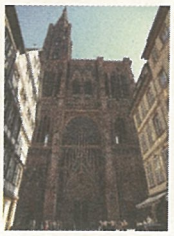

Dergimizde yayınlanan yazıların,
İçeriklerinin sorumluluğu yazarlarına,
her türlü yayın hakkı TOL dergisine aittir.

ISSN 1303 - 5835

www.toldergi.com - tol@toldergi.com / www.kaymimod.org - bilgi@kaymimod.org - kayseri@mo.org.tr
Mimarlar Odası Kayseri Şubesi Sahabiye Mah. Yıldırım Cad. No:30 Kayseri
Tel: 0-352-232 61 49 Fax: 0-352-222 86 95

MİMARLAR ODASI KAYSERİ ŞUBESİ

denetim

Mimarlık Eğitiminde Denetim[1]

Nur Esin, Prof. Dr.

MİAK Dönem Başkanı

Okan Üniversitesi,
Mühendislik Mimarlık Fakültesi,
Mimarlık Bölümü,
nur.esin@gmail.com

Öz

Bu yazı mimarlık eğitiminde denetimi nasıl anlamak gerektiği üzerinedir. Denetim sözcüğünün anlamsal bağlamı çeşitli çelişkileri barındırır. Bu nedenle denetime türlü şekilde yaklaşmak olasıdır. Mimarlık eğitiminde güncel paradigmaların önerdiği eğitim ortamı ve yaşayan gerçeklik ortamı karşılaştırılarak, ideale ulaşma çabamızın boyutları tartışılacaktır. Bu yolda MİAK Mimarlık Akreditasyon Kurulu'nun kurulması önemli bir aşamadır ve kısa sürede önemli yol kaydedilmiştir. Mimarlık eğitimi ortam ve etkinliklerinin kalitesini uluslararası kalite düzeyi ve güvencesi çerçevesinde belirlemeyi ve geliştirmeyi hedefleyen MİAK, yüksek öğretim kurumlarının mimarlık eğitim programları için, kurum dışı değerlendirme yapan ulusal bağımsız bir kalite güvencesi kuruluşudur. Bu anlamda daha kapsamlı bir bütünün parçasıdır ve ülkemizdeki gelişmeler ümit vericidir.

Giriş

"Mimarlık eğitimi" ve özel bir odak olarak da" tasarlama eğitimi" sürekli kendini sorgulayan ve yenileyen bir alan olagelmiştir. Kurumların kendi koşullarından bağımsız olarak, bu konu etrafında çalışmalarını sürdüren akademisyenler, bu eğitimden yararlananlar-öğrenciler, bu eğitimin verilişini örgütleyen ve sürdüren idari kadrolar eğitimin değişen paradigmalarından, teknolojinin olanaklarıyla zenginleşen iletim ortamından ve birbirlerinden etkilenerek değişimle yüz yüze kalmışlardır. Çabalarının büyük bölümünü -ismi tam olarak böyle konmasa da- değişime ayak uydurma yollarını aramak oluşturmuştur. Değişimim gücü karşısında önerilen çözümleri kabul ettirme, uygulatma bağlamında "iç eleştiri" bir çeşit alışılmış bir iç denetim mekanizması işlevi görmüş, buna karşılık "dış denetim" ise çağdaş bir kavram olarak "şeffaflık"la birlikte yeni dillendirilen bir süreç olarak benimsenme yoluna girmiştir. İç ya da dış denetimde dikkate alınacak ölçütlerin dayandırılacağı güncel yaklaşımlara/çağdaş yaşam felsefelerine değinmekte yarar var.

Mimarlık Eğitimi ve Güncel Paradigmalar

Mimarlık mesleği, gerek çağdaş yaşam gereklerine uygunluğun sağlanması (sürdürülebilirlik, erişilebilirlik, ekoloji, enerji sakınımı, doğal kaynakların tüketiminin azaltılması, doğa ile uyumlu yaşam vb) gerekse sağlıklı olduğu kadar estetik çevrelerin yaratılması bağlamında önemli manifestolar üretmiştir. Artan nüfus, değişen teknoloji ve bireylerin durmaksızın yer değiştirmesi dünya ölçeğindeki sorunlara bütüncül bakılmasını gerekli kılmıştır. Mimarlık ortamının buna tepkisi UIA toplantılarıyla bilinçlenme yolunda atılan adımlardır. UIA'nın deklarasyonları değişen paradigmayı (dünya mimarlarının manifestolarını) mesleğe ve mesleki eğitime bakışı da yönlendirmektedir.

Paradigma 1. Günümüzde mesleki eğitim konu edildiğinde, akademik ortamlarda ***"öğrenci odaklılık"*** önemli bir söylem olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak iyi anlaşılabildiğini söylemek o denli kolay değildir. Öğrenci odaklılık her şeyi –örneğin eğitimin yapısının, programların, ders içeriklerinin, vb- öğrenci tarafından oluşturulması ya da belirlenmesi demek değildir. Bu türde bir demokrasi en sığ anlamdadır, yapıcı değil yıkıcı kaotik olabilir. O halde eğitimde öğrenci odaklı olmak nasıl anlaşılmalıdır? Öğrencinin karar ortamlarına aktif katılımı, bilinçlendirilmesi kuşkusuz çok önemlidir. Ama öğrenci odaklılığın esas anlamı öğrencinin bir birey olarak dikkate alınmasıdır. Önceki eğitim paradigmaları bireye değil topluluğa/topluma yönelen ve standart öğrenci modeli ile oluşturulan programları önerir.

Usta mimar ya da iyi bilen öğretici gözetiminde öğrenilir, onun yolu, yordamı izlenir. Öğrencinin kapasitesini tanımak, ona çağdaş ve uygar bir birey olma çabasında yol gösterici olabilmek yeni paradigmanın yapı taşıdır. Öğrencinin kendini yetiştirmesi için olanakları hazırlanmalıdır. Öğrencinin özgün yeteneklerini ortaya çıkarabileceği programlar hazırlanmalıdır. Öğrenciye özgür bir birey olduğunun farkına varabileceği, bilinçli seçimler yapabileceği seçenekler sunulabilmesidir. En ideal durumda seçenekleri değerlendirerek bu eğitim seçenekleri arasından kendi eğitim programını oluşturabilmesi hedeflenecektir. Programlarımızın hiçbirinde henüz bu aşamaya ulaşmadık.

Paradigma 2. ***"Yaşam boyu öğrenme"*** mimarlık eğitiminin ve mesleğinin olmazsa olmazı haline gelmiştir. Rekabet ortamlarında (gerek okullar arasında, gerekse mesleki uygulama ortamlarında) yaşam boyu öğrenen bireylere bundan böyle artan düzeylerde prim verilecektir. Mesleğe adım atmak, eğitimin diğer bir boyutunu öğrenmek için sadece bir ön adımdır. Eğitimin ikinci aşaması mimarlık bürolarında, şantiyelerinde ya da ilgili ortamlarda sürdürülecek eğitimdir. Bunu tamamlayarak mesleğe kabulünü alan mimarın kendini yenilemesi, geliştirmesi, teknik ve kuramsal bilgiyle donanması için 2006 dan bu yana Mimarlar Odası- SMGM-Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi eğitim programlarını geliştirme çabasını sürdürmektedir. Yaşam boyu öğrenme kültürü, örgütlü öğrenme süreçleri dışında bireyin tüm kişisel gelişim olanaklarını araştırmasını da gerektirir. Kişisel bilinç önemlidir. Başkası istedi diye değil, kendisi için bir yaşam boyu öğrenme idealdir. Eğer birey olarak yetiştirmeyi başardıysak, bu ideal de peşinden ve kendiliğinden gelir. Mezunlarımızın profili bugün için çeşitlenmektedir. Yaşam boyu öğrenme konusunda direnç gösterenler olduğu kadar, mesleki başarısını bu ilkeye bağlayan mimarlarımızı da mutlulukla gözlemliyoruz. Ancak istenilen düzeye ulaşmanın çok ötesindeyiz.

Paradigma 3. ***"Öğrenme Kültürü"*** ve ***"Stüdyo Kültürü"***, öğrenciye sunulacak zengin zihinsel ortama karşılık gelir. Diğer kişiler -diğer öğrenenler, öğretenler ve yönetenler- tutumları ve sağladıkları olanaklarla öğrenme kültürünün kurum içinde gelişmesine katkı verirler. Toplumsal bir mesleki kültürlenme ortamı yaratılmalıdır. Stüdyo mimarlık eğitiminin merkezi durumunda olduğundan, stüdyo kültürü olarak da ifade edilmektedir. Stüdyo kültürü, tasarlama stüdyosunun bu anlamdaki doyurucu, zenginleştirici ortamına gönderme yapar. Birbirinden öğrenme, eleştiri alma ve eleştirebilme, enformasyonun ayıklanması, sistemleştirilmesi ve kullanılabilmesi, görsel, işitsel, dokunsal her duyu organını aktif hale getiren bilişsel algılama, farklı araçları ve teknolojileri tanıma ve kullanabilme, tasarlama ve mimarlık bilgisini bütünleştirebilme stüdyo ortamlarında mümkün olabilmektedir. Bu konuda eğiticiye/yol gösterici-ye önemli sorumluluk ve görev düşer. Klasik/alışılmış stüdyo yönetme, ders verme kültürü ne yazık ki kolay gelmektedir. Gelişmeye öncülük etme sorumluluğu-

nu ve bilincini tam anlamıyla kazandığımızı söylemek kolay değildir. Eğitim ortamlarında yaklaşımlardaki bu kamplaşma giderek belirginleşmekte, ancak iyi örneklerin ve dinamik kadroların artmasıyla değişimin önü her geçen gün açılmaktadır.

Paradigma 4. Mimarlık eğitimi ortamının ***"özgünlüğü ve özgürlüğü"*** mimarlık eğitiminde en önemli ilkelerden biri olma yolundadır. Öğrenme kültürü eğitimdeki uygulamaların olduğu kadar eğitim ortamlarının da bir ürünüdür. Mimarlık eğitiminin bütüncül yapısının bir yansıması olarak, bu mesleki eğitimin sağlanmasında sadece sınıf ya da stüdyo değil, öğrencinin bulunduğu tüm ortamlar eğitim ortamının parçalarıdır. Tasarlama süreci üzerine yapılan çok çeşitli araştırmalar bu üst düzey zihinsel aktivitenin sürekliliğine gönderme yapmaktadır. Tasarlama süreci bilgisayarın başından ya da çizim masasından kalkınca ara verilen; stüdyodan ya da okuldan çıkınca sonlanan ve sonra tekrar başlayan, kesintili bir süreç değildir. Bu nedenle zihinde devamlılık gösteren bu arama/yaratma sürecini besleyecek ortamlar önemlidir. Mimarlık eğitiminde koridorların örnek projelerle donanması, sanat sergileri, filmler, konferanslar, atölyelerle desteklenmesi, teknik geziler hep bu devamlılığa katkıda bulunur. Ne mutlu ki eğitimimizin doğası bu ortamı sağlamaktadır. Sorun, çeşitli idari yapılanmalar altında sürdürülen bu eğitimin diğer disiplinler tarafından yeterince anlaşılamamasıdır. Bu durum mimarlık/tasarlama eğitimi ortamının zenginleştirilmesini engelleyebilmektedir. Her kurum/program kendi özgür ve özgün eğitim ortamını yaratmakla yükümlüdür. Bugünlerde özellikle Mühendislik Mimarlık Fakülteleri bünyesinden Mimarlık Fakültesi bünyesine geçiş süreci içindeyiz. Sorunlarımızı daha iyi anlatabileceğimiz özgür yapıya doğru kurumlarımız evrilmektedir.

Paradigma 5: Eğitimin yönü sadece tasarlayan ve çizen değil, ***"düşünen, sorgulayan ve konuşan mimar"*** yetiştirme anlayışına doğru evrilmektedir. Eleştirebilen mimar kendini de ortamını da sağlıklı değerlendirme altında bulunduracaktır. Sorgulayan mimarlık öğrencisi daha iyisini aramayı deneyecektir. Mimari tasarım stüdyolarında konuların ele alınışında da önemli yaklaşım değişikliklerini gözlemliyoruz. Proje konularının eğitimin ilerleyen dönemlerine göre giderek karmaşıklaşması genel bir ilke gibi görünse de son dönemlerde çok çeşitlenen büyüklü küçüklü tasarlama problemleri ile yaratıcılığın kışkırtılması, daha fazla düşünmeye yönlendirme, olasılıkların irdelenmesi alışılmış uygulamalar haline gelmiştir. Okulda öğrenme sürecinin deneysel bir ortam olarak işlev görmesi kabul gören bir yaklaşıma dönüşmektedir.

Paradigma 6. Tasarlama konuları ***"küresel/evrensel problemler"***e doğru bir kayma göstermektedir. Mimarlık eğitiminin konuları tipolojik çözümleri aşmış durumdadır. Bugün çokça şu sözcükleri duyar olduk: sürdürülebilirlik, enerji etkinlik, ekoloji, teknoloji kullanımı, bilişim, iletişim, değişim, post-modern düşünce, küreselleşme, koruma, dönüşüm, erişilebilirlik... Bunlar dün duyduklarımızdan hayli farklı olan bir çevresel bilince doğru gittiğimizi gösteriyor. Dünya küreselleşmenin ve iletişimin etkisi altındadır. Yeni teknolojiler yardımıyla tasarlıyoruz ve düşüncelere uzaktan erişimimiz var. Ve bu dünyanın gelecek 30-40 yılının mimarlarını yetiştiriyoruz. Bir yandan da aşırı bağlı ve bağımlı hale geldiğimiz teknolojilerin prangasını kırmaya uğraşıyoruz. Çünkü bu teknolojiler evren ölçeğinde çok kırılgan ve değişken. Doğaya, doğal olana sevgi ve bilinç geliştiriyoruz. Stüdyolarda konuların hiç de bilindik yaklaşımlarla ele alınamayacağı ortada. Eğitimciler yeni yol göstericiler olarak bu değişime yeni yöntemlerle ve tasarlama problemleri ile yanıt vermek zorundadır. Öte yandan, konular bugün ancak çok disiplinli bir bakışla çözülebilecek düzeye ulaşmıştır. Mimarlık eğitimi ise bu çok disiplinli yapıya göre örgütlenmemiştir. Çeşitli kurumlarımızdaki mimarlık/tasarım stüdyolarında konuların ele alınışında bütünleştirme çabasını görmekteyiz, ancak konunun çok disiplinli yapısını yansıtacak uygulamaların da oldukça gerisinde olduğumuz söylenebilir. Mimarlık öğrencisi birlikte çalışacağı disiplinlerle ancak uygulama ortamında karşılaşmaktadır.

Mimarlık Eğitiminde Denetim

Mimarlık eğitimi değişen küresel paradigmaların etkisi ve yoğun baskısı altındadır. Değişim ise gerek bireysel gerekse kurumsal olsun hayli sancılı bir süreçtir. Bu nedenle eğitimin denetimi, kurumsal değişime yardımcı olmak üzere önemli bir araç olarak görülmelidir.

Denetim bir ürünün ya da hizmetin belirlenmiş ilke ve ölçütlere uygun olarak gerçekleştirilmesini güvence altına alma sürecidir. Denetleyenin ve denetlenenin uyması gereken bir kurallar dizgesi vardır. Bu kuralların koyulduğu tanımlanmış süreçler vardır. Denetleyenin kendisinin de denetime açık olduğu hiyerarşik bir yapıya gönderme yapar. Bunun yanında denetleyenle denetlenen arasında bir iç içe geçme söz konusudur. Konuya ne denli yaklaşırsanız kendinizi içinde ve bir parçası olarak bulursunuz. Bu nedenle denetim kavramı kendi iç çelişkilerini de barındırır. Bu çelişkilere yakından bakıldığında ve güncel eğitim paradigmaları ışığında değerlendirildiğinde konu daha sağlıklı anlaşılabilecektir.

Çelişki 1: ***Demokrasi Anlayışı.*** Denetim denetlenen ürünün ortaya konuş ya da bir hizmetin veriliş biçimini şeffaflaştırmak adına yapılmak istenir; oysa denetim aynı zamanda bir güçtür ve karar verme ve yargılama süreçlerini içinde barındırır. Kuralları kimin koyacağı, denetim gücünün ne biçimde kullanılacağı yaşam felsefesi ile doğrudan bağıntılıdır. Denetim sistemi kurulurken demokratik olmak da mümkündür; tersine otokratik olmakta. Uzun yılların deneyiminin gösterdiği şudur: ne tümüyle demokrasi hedefine ulaşılabilmiş; ne de otokrasi başarılı olabilmiştir. Güçler arasında dengeyi gözeten bir sistem oluşturulması gerekli gibi görünmektedir.

Çelişki 2: ***Güç odakları*** ve güncel eğilimlerle eğitimde güç odaklarının etkinlik yoğunlukları değişebilmektedir. Mimarlık eğitiminde güç odakları ya da mesleğin kendi terminolojisi içinde mimarlık eğitiminin "paydaşları" eğitimi veren kurumlar, eğitimden yararlananlar, mesleki kuruluşlar, toplum ve karar vericiler ve hatta yatırımcılardır. Bu odaklar arasındaki güç dengeleri güncel eğitim paradigmasında öğrenciden yana bir eğilim göstermektedir. Öğrenciyi karar süreçlerinde daha fazla söz sahibi yapma, paydaş olarak denetimi de içeren eğitim etkinliklerine katma yaklaşımı diğer güç odaklarının güç alanlarından gönüllü geri çekilmesi beklentisini doğurur. Uzun erimli yatırımlara giren eğitim yatırımcılarının ya da görece daha uzun mesleki yaşam süreleri ile görev sürdüren öğretim elemanı paydaşların, sadece 4 yıllık süre ile eğitim alıp giden öğrenciye karar konusunda yetki vermeleri, geri çekilmeleri pratikte oldukça zordur. Tüm güç odaklarının birlikte zihinsel olarak evrilmeleri, bilinçli davranmaları, karşılıklı güven ortamını korumaları çözüm olabilir ki bu hedefe ne vakit ulaşılabilir tartışmalıdır.

Çelişki 3: ***Kurumsal özgünlük.*** Diğer yandan, denetlenen konuların içeriği de iki boyutludur. Paylaşılan ortak ilkeler ve kurumları/programları özgünleştiren ve kendileri tarafından belirlenmiş ilkeler olmalıdır. Ortak ilkelerin oluşturulmasındaki tehlike standartlaşmaya doğru kolaylıkla gidilebilecek olmasıdır. Oysa güncel paradigma özgünlüğü özendirmek ve denetlenecek hizmeti kendi koyduğu özgün kurallar dizgesi içinde değerlendirmektir.

Çelişki 4: ***Mesleki ayrışma.*** Mimarlık mesleğinin şehirlerimize yansıyan görüntüleri karşısında, çevreye verdiği zararlar ve etki alanının giderek genişlemesi üzerine dünya ölçeğinde mimarlık etkinliklerinin ve hazırlayıcı eğitiminin denetimi gündeme gelmiştir. Problemlerin başında kent çevrelerinin tümel bir bakışla oluşturulmaması gerçeği gelmektedir. Buna karşılık, mimarlık ortamını oluşturan diğer tasarım disiplinleri ile mesleki ayrışma büyümektedir. Uzmanlaşma olarak başlayan gelişme ayrışmaya dönüşmüştür. Çevrenin bütünlüğünü gözetirken meslek alanlarındaki bu aşırı ayrışma tüm dünya ölçeğinde baş edilmesi gereken sorunlar yumağına dönüşmüş ve devam etmektedir.

Çelişki 5: ***Akreditasyon dayatması algısı.*** Mimarlık eğitimine akreditasyon süreçleri olarak yansıyan dış denetimin akademisyenler arasında farklı algılandığı da bir gerçekliktir. Akreditasyonu kendi oluşturduğu programı eleştirme ve geliştirme aracı olarak görenlerin yanında; bunu bir üst gücün yaptırımı, dayatması olarak gören ve kendi durağan halinden son derecede hoşnut akademisyenler aynı eğitim platformlarında görev yapmaktadır. Olumlayıcı bir bakışla, eğer bir dayatma varsa, bunu programı geliştirmek ve eksiklerini giderebilmek için araç olarak kullanabilme becerisini göstermek gerekir.

Çelişki 6: ***Politik gerçekler.*** Mimarlık mesleğini ve eğitimini yönlendirecek güncel bir yasaya henüz sahip değiliz. Program akreditasyonunun hedefi, diğer ülkelerin üniversitelerinde ve meslek kuruluşlarında

öğrencilerimizin ve mezun mimarlarımızın tanınmasıdır. 4 yıl lisans eğitiminin 5 yıllık aşamalı bir eğitime dönüşmesi modelleri, pratik deneyimi konusu 2000 li yılların başından bu yana eğitimcilerin gündemlerini işgal etmiştir. Yasa önerileri geliştirilmiş, eğitim modelleri tekrar tekrar sorgulanmıştır. Politikacılar açısından kapı önünde eğitim için bekleyen kitlelerin okula girmesi önemlidir. Eğitimciler açısından öncelikler ise farklıdır. Bu nedenle eğitim sürelerini kısıtlama baskısı gerek AB ülkelerinde gerekse Türkiye dahil diğer ülkelerde zaman zaman dile getirilmektedir. Öğrenci kontenjanları sürekli artırılmaktadır. İdealize edilen eğitim için bunlar önemli baskı unsurlarıdır. Çok sayıda açılan üniversite ve bölümlerin, koşulları uygun hale getirildiğinde önemli bir ihtiyacı karşılayacağı açıktır. Ancak başlangıç koşulları hiç de olması gerektiği düzeyde olamamaktadır.

Görülen o ki, bu çelişkiler önümüzdeki yıllarda da değişen oranlarda varlığını sürdürecektir. Gerçekler yaşamın hızına bağlı olarak, daima ideallerin önünde ve sürükleyicidir. Sürüklenmeyi kontrol edebilmek, en az zararla yeni boyutlara atlayabilmek için bilinçlenmek ve bilinçlendirmek önemlidir.

Eğitim Kurumlarına Dış Denetim: MİAK-Mimarlık Akreditasyon Kurulu[2]

"Program Akreditasyonu" dış denetim mekanizmasının örgütlenmiş biçimidir. MİAK, 20 Eylül 2005 tarihli "Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği"nde yapılmış olan "bağımsız dış değerlendirici" tanımına uyan bir kalite güvencesi ve kalite değerlendirme kuruluşudur. MİAK, 2012 yılı Ocak ayı itibariyle 1 yıl süre ile Y.Ö.K. tarafından tanınmış ve ***"Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi"*** almıştır. 2006 da MOBBİG ve MO tarafından, MO Yönetmeliği ile hayata geçirilmiş; halen Lisans düzeyindeki 4 yıllık mimarlık programlarını akredite etmektedir (www.miak.org).

MİAK, mimarlık programlarının eğitim kalitelerinin değerlendirilmesini ve geliştirilmesini, eğitim ortamı verilerini ve öğrenim çıktılarını ortak bir yeterlilik değerlendirme dizgesi içerisinde dışsallaştırarak sürdürme ve sonuçlarının kamu ile paylaşılma süreçlerini düzenlemekte ve yönetmektedir. Bağımsız bir kalite güvencesi ve kalite değerlendirme kuruluşu olarak amaçları, mimarlık eğitim programlarının:

- eğitim ortamlarının ve öğrenim çıktılarının saydamlaşması, dolayısıyla ulusal ve uluslararası kıyaslanabilir olmalarının sağlanması;
- mimarlık eğitimi için koşul olan öğrenim çıktılarının elde edilişlerinde izlenecek özgüllüğün, farklılıklarının ve çeşitliliklerinin desteklenmesi;
- eğitim ortamlarının araştırmacı, deneysel ve yenilikçi olmalarının desteklenmesi;
- eğitim kalitelerini yükseltme çalışmalarına ivme kazandırıcı rol oynanmasıdır.

Bu amaçlar doğrultusunda MİAK'ın genel hedefleri:

- ulusal ve uluslararası yeterlilik, ölçüt ve standartlarının içerildiği değerlendirme koşul ve süreçlerini, sürekli gözden geçirerek geliştirmek; ve
- kurum içi eleştirel bir öz değerlendirme ve kurum dışı akran değerlendirme ve izleme uygulamalarından sağlıklı sonuçlar elde edilebilmesi için gereken koşulları ve düzeni sağlamaktır.

MİAK kendi web sayfasında ve çeşitli akademik ortamlarda tanıtılmış ve bilgileri paylaşılmış olduğundan burada MİAK'ın ayrıntılı tanıtımı hedeflenmemiştir. Bunun yerine MİAK'a ve beklentilerine yön veren güncel paradigmalara değinilmiştir. Mimarlık eğitiminde denetimin halen tek kuruluşu olan MİAK'ın hedeflerinin güncellenmesi, geliştirilmesi, koşullara uygun hale getirilmesi, özetle kendisinin de "değişime açık olması" MİAK'ın varoluş ilkelerinden biridir.

Mimarlık eğitimi programlarımızı yeni koşullara uyarlayabilmek, rekabet edebilir olmak ve evrensel etik ilkelerle donanmış, uygar birer dünya vatandaşı olan mimarlar yetiştirebilmek için daha çok yolumuz vardır ve bu süreçte dış denetimin de önemi yadsınamaz. UIA ya bağlı ülkeler arasında *"...mimarlık mesleğinin en iyi şekilde uygulanabilmesi için kabul edilecek usulleri ve mesleğin ulaşmayı hedeflediği ...*[3] standartlara ilişkin mutabakatlar oluşturulmaktadır. Bu mutabakatlar ile (i) Eğitim, Eğitimin Akreditasyonu, (ii) Mesleki Deneyim/Yetişme/ Stajyerlik,

(iii) Mesleki Bilgi ve Yeteneğin Kanıtlanması, (iv) Kayıt/Lisans/Sertifika, (v) Hizmet Temini, Etik ve Davranış, (vi) Sürekli Mesleki Gelişim, (vii) Meslek Pratiğinin Kapsamı, (viii) Mesleği Uygulama Şekilleri, (ix) Mesleğin Bir Başka Ülkede Uygulanması, (x) Fikir Eserleri/Telif Hakkı, (xi) Mimarlık Meslek Kuruluşlarının Rolü gibi konular ele alınmaktadır.[4] Görüldüğü gibi mimarlık eğitiminin denetimini hedefleyen MİAK sadece genel örgütlenmenin bir bölümünde işlev görmektedir. Güncellenmiş bir meslek yasası, Sürekli Mesleki Gelişim, Mesleğe Kayıt Kabul ülkemizde hızla işlerlik kazanmasını beklediğimiz sistemin diğer önemli ayaklarıdır. Genel bir değerlendirme ile şunu söylemek mümkündür. Ülke olarak oldukça iyi bir konumdayız ve farkındalığımız her geçen gün artmaktadır. TOL

REFERANSLAR

(1) Bu makaledeki görüşler yazara aittir, MİAK belgelerine dayansa da MİAK açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

(2) Selahattin Önür'ün, Mimarlar Odası VI. Mimarlık ve Eğitimi Kurultayı 2012, MİAK sunumundan alınmıştır..

(3) ***Mimarlık Pratiği İçin Tavsiye Edilen Uluslararası Profesyonellik Standartları Konusunda UIA Mutabakat Metni,*** *Çeviri: Aykut Ülkütekin, Arif Şentek Redaksiyon: Tuğçe Selin Tağmat ve* ***UNESCO/UIA Mimarlık Eğitim Şartı****, Revize Edilmiş Metin 2004. Çeviri: Tuğçe Selin Tağmat yayınlarına Mimarlar Odası web sayfasından ulaşılabilir.*

(4) Füsun Alioğlu'nun 5. SMGM Çalıştayı, 2011 sunumundan alınmıştır.

YAPI DENETİMİ UYGULAMALARI

Özden Fikret OĞUZ
Mimar
TMMOB Mimarlar Odası
Genel Sekreter Yardımcısı

Önce 595 sayılı Kanun hükmünde Kararname, sonrasında da 4708 sayılı kanun ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından 19 pilot ilde uygulanmaya başlanılan "Yapı denetimi" sistemine geçilirken; bakanlık tarafından "Coğrafyasının %98'i çeşitli derecelerde deprem kuşağında ve nüfusunun da %96'sı bu alanlarda yaşayan ülkemizde konutların yaklaşık %70'i kaçak ya da ruhsatsız olduğu ve bina stokunun yaklaşık %40'ının da oturulabilir durumda olmadığı vurgusu yapılmıştır.

13 Temmuz 2001 tarih ve 24461 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun ile 19 İlde başlayan uygulama yaklaşık on yıl boyunca içinde barındırdığı birçok sorunla devam etmiştir.

Ancak meslek odaları, kimi kurum ve kuruluşlarca düzenlenen sempozyum, kurultay, çalıştay ya da kimi toplantılarda sistemi bir bütün olarak ele alan ve sorunlara yönelik çözüm önerilerinin yasaya ve doğal olarak uygulamaya yönelik yansımaları maalesef söz konusu olamadığı gözlemlenmiştir.

Aradan geçen onca yıla rağmen, pilot uygulama ile saptanan sorunlar devam ederken, uygulama Bakanlar Kurulu Kararı ile 1 Ocak 2011'den itibaren 81 ilin tümüne yayılmıştır.

Bu karar, depremselliği ve sorunları aynı olan bir coğrafyada iki farklı sistem uygulamasına son vermesi bakımından ilk bakışta olumlu görünmekle ve desteklenmekle birlikte, yasanın eksik, yanlış, aksayan ve uygulanamayan yanlarının ilgili tarafların görüşlerine başvurularak yeniden düzenlenmesi gerekliliği, yasa hedefleri açısından yaşamsal önem taşımaktadır.

Konunun doğrudan tarafı olan meslek odalarınca defalarca ifade edildiği üzere; mevcut yasada mesleki yeterlilik, eğitim, belgelendirme, izlenebilirlik, denetim mekanizmasının etkin ve yaygınlığı ve kamu yapılarının denetim dışı kalması gibi çok önemli eksiklikler bulunmaktadır. Ayrıca yürürlükteki diğer yasa

hükümleriyle çelişkiler de bulunmakta, her geçen gün ortaya çıkan yeni yeni sorunlarıyla sistem, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca (mülga: Bayındırlık ve İskân Bakanlığı) genelgeler veya yönetmelik değişikliği ile düzenlenmeye çalışılmaktadır.

Geçmişte uygulanan Teknik Uygulama Sorumluluğu sisteminin yerine getirilen, ancak üzerinde yeterince katılımcı bir çalışma süreci işletilmeden yasalaştırılarak yürürlüğe konulan 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun; uygulama sürecinde gözlemlenen uygulama deneyimiyle göstermiştir ki bünyesinde taşıdığı pek çok aksaklık ve olumsuzluklarıyla istenilen başarı düzeyine ulaşamamış, yapı denetiminde kamusal güvenin tesisinde yetersiz kalmıştır.

Uygulamayı denetleyen idareler, bürokratik işlemleri yürüten bir birim, yapı denetim kuruluşları ise evrak işlerine boğulmuş, şişirilmiş bordro kadroları ile imzacı istihdam eden, çoğunlukla emekli veya mesleğini yapmayanların diplomalarının kiralanarak kadro oluşturulan, gerçekte de inşaatların denetlenmesinden çok, Bakanlık ve Belediye kurallarına karşı donanmaya çalışan ticari bir yapıya dönüşmüşlerdir.

Bakanlık ise mevcut durum karşısında, sistemi ve yapı üretim sürecini (projelendirmeden başlayarak, denetim, uygulama, işletme ve bakım) bütüncül olarak ele alma konusunda çok ciddi zaaflara sahip yasanın tıkandığı noktalarda yayınladığı genelgelerle veya uyguladığı yaptırımlarla disipline etmeye çalışmakta, ancak bu yaklaşım yapı denetiminde kalıcı ve sorunları kökten yok edebilecek kurumsal bir yapıya ulaşılamaması eleştirilerine hedef olmaktadır.

Bugün Bakanlık da dâhil konuyla ilgili tüm taraflar, yapı denetim sisteminde kapsamlı bir değişiklik ihtiyacı olduğu görüşünde birleşmektedirler. Bu kapsamda yapı denetimi de dâhil, yapı üretim sürecinde uygulanacak politikalar ve getirilecek düzenlemelerin, ilgili tarafların (Bakanlık, Belediyeler, Meslek Odaları, Üniversiteler, sigorta sektörü, vs.) temsilcilerinin katılımıyla oluşturulacak bir diyalog ortamında görüşülmesi ve geliştirilmesi; uygulamayı yönlendirecek olan mevzuatın tarafların görüşü dikkate alınarak yeniden elden geçirilmesi; bundan sonra izlenmesi düşünülen yol ve yöntemler konusunda ilgili tarafların bilgilendirilmesi sonucunda tüm görüşlerin alınarak hazırlanması kaçınılmaz bir zorunluluk olarak kendisini göstermektedir.

Başta da belirtildiği gibi; coğrafyasının %98'i çeşitli derecelerde deprem kuşağında ve nüfusunun da %96'sı bu alanlarda yaşayan ülkemizde konutların yaklaşık %70'i kaçak ya da ruhsatsızdır. Bina stokunun yaklaşık %40'ı oturulabilir durumda değildir. Fakat mevcut Yasa, 3194 sayılı İmar Yasasının 26. maddesinde belirtilen kamu yapı ve tesisleri ile 27. maddede belirtilen ruhsata tabi olmayan yapılar ve bodrum kat hariç tek parselde bulunan ve 200 m^2'yi geçmeyen iki katlı müstakil yapıları kapsam dışında bırakmışken son olarak 17 Ağustos 2011 tarihinde yayımlanan 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 3194 sayılı İmar Kanunu ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'da yapılan değişikliklerle kurgulanan yapı denetimi sistemi, sürece olumlu bakılması noktasında ciddi eleştirilerin hedefi olmaktadır.

Bu eleştirilerin en başta gelenleri ise 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile; amacı sağlıklı, güvenli, afetlere dayanıklı ve sürdürülebilir yaşam çevrelerinin oluşturulmasını gerçekleştirmek olan 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunda yapılan değişiklikler sonucunda; topraklarının %98'i çeşitli derecelerde deprem kuşağında olan ve nüfusunun da %96'sı bu alanlarda yaşayan ülkemizde Yapı Denetimi kapsamının daraltılmış olması; denetimsiz yapılaşmanın yaygınlaştırılmasına olanak sağlayacak düzenlemelere gidilmesi, denetimsiz yapılaşmanın sınırlarının genişletilerek, köy yerleşik alanlarındaki konutların yanı sıra ticari tesisler de dahil her türlü yapılaşma, tarım ve hayvancılık amaçlı yapıların tamamının ve nüfusu 5000'in altında olan belediyelerin, belediye ve mücavir alan sınırları içinde, bodrum ve çatı arasında yapılan düzenleme ile 4-5 kata ulaşan yapılarda, bodrum kat dışında inşaat alanı 500 metrekareye ulaşan konut yapılarının da yapı denetimi kapsamı dışına çıkarılmış olması olarak göze çarpmaktadır.

Yine 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 3194 sayılı İmar Kanununda yapılan değişiklikler sonucunda; *"köy yerleşik alanlarında, civarında ve mezralarda yapılacak konutlar ile tarım ve hayvancılık amaçlı yapıların yanı sıra bakkal, manav, berber, köy fırını, köy kah-*

vesi, köy lokantası gibi ticari amaçlı yapılar için de "yapı ruhsatı aranmaz" koşulu getirilmiş olması, deprem vb. afetler açısından köylerde yaşayan halkın tümüyle gözden çıkarılması, denetimsiz ve niteliksiz yapılaşmanın yaygınlaşmasının önü açılması kaygılarının arttığı" ifadesiyle önemli ve haklı bir başka eleştiri konusu olmaktadır.

Köy yerleşik alanı sınırları içinde ilk ve orta öğretim tesisi, ibadet yeri, sağlık tesisi, güvenlik tesisi gibi halkın toplu olarak bulunduğu, plan kararlarıyla düzenlenmesi kamu yararı açısından zorunlu olan yapılar için imar planı yapılması şartının ortadan kaldırılarak kırsal alanda plansız yapılaşmanın önünün açılması; 3194 sayılı kanuna eklenen madde kapsamında yapılan düzenlemelerle, mera ve yaylaların da yapılaşmaya açılması sonucunda; plansız ve denetimsiz yapılaşmanın bu yerler için de söz konusu olması, Yapı Denetim Sistemi açısından çok önemli bir diğer eksiklik ve sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu noktada T.C. Anayasa Mahkemesi'nin 4708 sayılı Kanunda değişiklik yapan 5205 sayılı Kanunun iptali yönündeki 3 Kasım 2011 tarihli kararına göz atmak, yapılacak düzenlemelerin sağlıklılığı açısından büyük önem taşımaktadır.

T.C. Anayasa Mahkemesi 14 Şubat 2012 tarih, 28204 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan ve oybirliği ile vermiş olduğu iptal kararında;

"...Anayasa'nın 2. maddesinde hukuk devleti tanımlanmakta, 5. maddesinde, "Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır" denilmektedir.

Anayasa'nın "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" başlıklı 56. maddesinde, "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir" hükmü yer almakta, 57. maddesinde de, devletin, şehirlerin özellikleri ve çevre şartlarını gözeten bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alacağı belirtilmektedir.

Devlete Anayasa'yla verilen bu görevlerin yaşama geçirilmesi bakımından, imar mevzuatıyla getirilen düzenlemelerin bütünlüğü büyük önem taşımaktadır. Anayasa'nın 5., 56. ve 57. maddeleri ile Devlete verilen görevlerin hukuksal düzenlemelerle yaşama geçirileceğinde kuşku bulunmamaktadır. Bu görevlerin hukuk içinde yerine getirilmesi, belli bir plan ve program çerçevesinde gözetim ve denetim ile gerçekleşebilir. Anayasa'da yer alan "sağlıklı ve dengeli çevre" kavramına, doğal güzelliklerin korunduğu, kentleşme ve sanayileşmenin getirdiği hava ve su kirlenmesinin önlendiği bir çevre kadar, belli bir plan ve programa göre düzenlenmiş yerleşme ve güvenli yapılaşmanın da gireceği kuşkusuzdur.

Yapıların güvenliğinin gerçekleşmesinde kamu yararı bulunmaktadır. Bu nedenle yapıların, gerek tasarım, gerek imalat aşamasında bireylerin can ve mal güvenliğini sağlamak amacıyla denetlenmeleri gerekmektedir. Bu suretle, yapı sahipleri, yapının ruhsat ve eklerine, fen, sanat ve sağlık kurallarına aykırı, eksik, hatalı ve kusurlu yapılmış olmasından dolayı korunurken, denetimi yapan yapı denetim kuruluşlarının da sorumlulukları belirlenmiş olmaktadır.

Yapı denetiminin özü, deprem, heyelan, toprak kayması, çığ düşmesi, sel gibi doğal afetlerden kaynaklanan yapı hasarlarının önlenmesi ve en aza indirilmesiyle birlikte, yapının varlığının, insan sağlığını ve yaşamını güvence altına alacak şekilde sürdürülmesi ve toplum düzeninin sağlanmasıdır. İnsanların barınarak, üreterek, çalışarak ya da sosyal ve kültürel faaliyetlerde bulunarak yaşamlarının önemli bir bölümünü içinde geçirdikleri yapılarda can ve mal güvenliklerine ilişkin endişe duymadan yaşayabilmeleri, yapıların, doğru projelendirilmesi ve imal edilmesiyle, etkili bir yapı denetiminin sağlanmasına bağlıdır.

İtiraz konusu kuralda olduğu gibi kimi yapıların, denetim kapsamı dışına çıkarılması, ayrım yapılarak büyük yapılar korunurken, küçük yapıların korunmaması, insanın maddi ve manevi yaşamı yönünden olduğu gibi, kamu yararı, kamu güvenliği ve düzeni yönlerinden de savunulamaz. İnsanın maddi ve manevi yaşamı güven-

ce altına alınmadan toplumun maddi ve manevi yaşamının güvence altına alınması olanaklı değildir.

Türkiye'de yapı denetimi konusunda olumlu bir gelişme sağlanamadığı, aksine hızlı nüfus artışı ve göçlerin, denetimsiz şehirleşme ve sanayileşmenin, yoğun kaçak yapılaşmanın ülkedeki deprem ve diğer afet risklerini her geçen gün daha da arttırdığı göz önünde bulundurulduğunda, kimi yapıların sırf ekonomik gerekçelerle denetim dışına çıkarılması kabul edilemez. Yasa koyucunun, Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un getiriliş amacına uygun olarak gerekli önlemleri alacak düzenlemeleri yapmak yerine, ekonomik durum ve maliyet gibi nedenlerle birçok yapıyı denetim dışı bırakması, Anayasa ile bağdaşmaz. Yapı üretiminde büyüklüğüne bakılmaksızın, sürecin başından sonuna kadar denetim yapılması Anayasa'nın Devlet'e verdiği görevdir.

"İnşaat sektörünün önünün açılması", "dar gelirli vatandaşların konut ihtiyaçlarını karşılamalarına kolaylık getirilmesi", "halkın konut ihtiyacının karşılanması bakımından yapı maliyetinden yapı denetim kuruluşlarına ayrılan kısımdan tasarruf edilmesinin sağlanması" gibi gerekçelerle 200 m²'yi geçmeyen yapılar için getirilen ayrıcalığın kamu düzeni, kamu güvenliği gibi gerekçelerle getirilmiş olan yapı denetimi zorunluluğundan ayrılmayı gerektirecek haklı bir nedene dayandığı da ileri sürülemez.

Devletin, Anayasa'nın 56. ve 57. maddelerinde öngörülen görevlerini yerine getirebilmesi ancak, belli bir plan ve program çerçevesinde sürekli gözetim ve denetim ile gerçekleşebilir. Gerek sağlıklı ve dengeli bir çevre yaratılması ve gerek konut ve diğer yapı ihtiyacının bir plan çerçevesinde karşılanabilmesi; öncelikle büyüklüğü ya da küçüklüğüne bakılmaksızın, yapıların uyulması zorunlu standart kural ve yöntemlere, plan ve imar bütünlüğüne ve mevzuatına uygunluğunun denetlenmesini gerektirir. Yapı maliyetinin düşürülmesi, insanın maddi ve manevi yaşamının, toplum güvenliğinin ve sağlığının önüne geçirilemez.

Öte yandan, güvenli, sağlıklı ve yaşanabilir yapılarda yaşam sürdürme yönünden, toplumda yaşayan herkesin aynı durumda oldukları, bu yönüyle bireyler arasında bir ayrım yapılmaması gerektiği, maddi ve manevi yaşamın sürdürülmesinde bireyler arasında bir ayrım yapılamayacağı göz önünde bulundurulduğunda, itiraz konusu kural kapsamındaki yapıların denetim dışına çıkarılması eşitlik ilkesini de ihlal edici niteliktedir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural Anayasa'nın 2., 5., 10., 56. ve 57. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir." diyerek 29.6.2001 günlü, 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un 1. maddesinin ikinci fıkrasına, 30.6.2004 günlü, 5205 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen "... ile tek parselde, bodrum katı dışında en çok iki katlı ve toplam ikiyüz metrekareyi geçmeyen müstakil yapılar ..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, 3.11.2011 gününde oybirliğiyle karar vermiştir.

Diğer taraftan Yapı Denetimi sistemi; planlama sürecinden başlayarak, yapıya ilişkin tasarım projeleri ile inşaatın imalat sürecini kapsayan bir bütün olarak ele alınmak zorundadır. İnşaat süreci ise, yapının oturacağı zeminin etüdü ile başlar, hazırlanan plan ve projelerin İmar Kanunu ve Yönetmeliklerine, teknik şartname ve kurallara ilişkin mevzuat ile TMMOB'ye bağlı ilgili Odaların Yönetmelik, Yönerge ve Çizelgelerine uygun olarak üretilip üretilmediğinin denetimi ile devam eder.

Yasanın ve doğal olarak uygulamanın temel eksiği olarak görülen bir diğer husus ise, mühendislik mimarlık hizmetlerinin; mesleki yeterlilik, eğitim, belgelendirme ve denetleme boyutlarını içermemesi ve birçok kez eleştirilere konu olan "imzacılık" yaklaşımına ortam yaratılmasıdır.

Yapı denetim sisteminin önemli temellerini oluşturan yapı sigortası ve mesleki sorumluluk sigortası da bu süreçte bir türlü uygulamaya geçirilememiştir.

Yine yapı denetim sürecinde tanımlanan şantiye şefliği; gerek "Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği", gerek "Yapı Müteahhitlerinin Kayıtları ile Şantiye Şefleri ve Yetki Belgeli Ustalar Hakkında Yönetmelik" ile getirilen düzenlemelerle uygulanabilir olmaktan uzak, mühendis ve mimarların imzalarıyla geçiştirilen bir uygulamaya dönüşmüş; ayrıca 648 sayılı KHK ile imar Kanunu ve Yapı Denetimi Hakkında Kanunda yapılan değişikliklerle getirilen düzenlemeler sonucunda önemli oranda yapının da şantiye şefsiz yapımı söz konusu olmaktadır.

Yasaya göre yapı denetim kuruluşlarının yapı sahipleri tarafından belirlenmesi gerekirken, uygulamada müteahhitler öne çıkmakta, bu durum haksız rekabet koşullarına neden olmakta, bağımsız bir yapı denetim sisteminin oluşmasının koşulları en başta yok olmaktadır.

Son olarak; Yapı Denetim sistemindeki mevcut durum, mimarın ve mimarlık mesleğinin yapım süreçleri içerisindeki evrensel rolü açısından değerlendirildiğinde; TMMOB Mimarlar Odası'nın Eylül 2011 tarihinde düzenleyerek Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na ilettiği raporun sonunda yer alan önerilerin tekrar vurgulanmasında yarar görülmektedir:

EK: TMMOB MİMARLAR ODASI YAPI DENETİMİ UYGULAMLARI RAPORU-Eylül 2011

1. *4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve buna bağlı yayınlanan yönetmeliklerde, mimarın mesleki anlamda yerinin tam tanımlanmamış ve adeta yok sayılmış olduğu açıkça görülmektedir. Yapılacak yeni düzenlemelerde bu sakıncalı durumun giderilmesini sağlayacak önermeler getirilerek, yapı denetim sürecinde mimarın hukuki durumunun netleştirilmesi gerekmektedir. Güvenli ve sağlıklı yapı üretiminde, yapı denetiminin sadece strüktür denetimi süreci olmadığı gerçeğinden hareketle, yapı ile mimar arasında kopartılan bağın, yeni düzenlemelerde yetki ve sorumluluklarıyla birlikte ayrıntılı bir şekilde yer alması sağlanmalıdır.*

2. *Mimarın yapı denetim şirketlerinde, yapım sürecindeki işin başından, sonuna kadarki rolü nedeniyle, koordinatör görevi olmalıdır. Bugünkü yasada bu durum ortada bırakılmış olması nedeniyle yapı denetim süreci demir ve beton kontrolü noktasına indirgenmiş durumdadır. Kaldı ki bugün ceza alanların büyük çoğunluğunun mimar olması gerçeği ile, yasadaki tanımlanan işler için verilmiş yetki ve sorumluluklar birbiri ile çelişmektedir. Ayrıca yönetmelikteki denetçi mimar için inşaat mühendisi ile aynı uzmanlık mesleğiymiş gibi gösterilerek "ve / veya" ayrıntılarıyla tanımlanmasına son verilmelidir. Bu ibare mimarlık mesleğinin yapım sürecindeki katkı boyutunun algılanamamış olduğunun bir ifadesi niteliğindedir.*

   Mimar, uzmanlık konusuna göre mimar olarak; inşaat mühendisi de uzmanlığına göre inşaat mühendisi tanımlarıyla yasada ve yönetmeliklerde yer almalıdır. Geçmişte, ülkemizdeki mimar sayısının yetersizliği nedeniyle, bu eksikliği tamamlamak amacıyla, inşaat mühendisleriyle tamamlanma yoluna gidilmiştir. Ancak böyle bir eksikliğin bugün için söz konusu olmadığı, ülkemizde yeterli sayıda ve düzeyde mimar uzman bulunduğu dikkate alınmalıdır.

3. *Yapı Denetim Kanunu'yla getirilen yapı denetimi, geçmişte uygulanan Teknik Uygulama Sorumlusu'nun yerine ikame ettirilen bir sistem olmasına karşın, Teknik Uygulama Sorumlusu mimarın sorumluluk üstlenebileceği maksimum inşaat alanı sınırı 30.000 m² iken, Yapı Denetim Kanunu ile yapı denetimi şirketinde çalışan bir mimara 360.000 m² gibi gerçeklerden uzak, afaki sınırlar tanımlanmaktadır. Ayrıca minhalardan dolayı bu sınır uçsuz bucaksız artabilme kapasitesine sahiptir.*

   Mimarın da bir insan olduğundan hareketle, mimarın mesleki katkısının sorumluluk sınırı yasa ve yönetmeliklerde daha gerçekçi metrekarelerle ifade bulması gerekmektedir. Bu alan en azından diğer mühendisler için tanımlanan alanlar mertebesinde olmalıdır.

4. *Yapı üretim sürecinin sağlıklı işlemesi için en büyük etkenlerden biri de, mimari proje müellifinin 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndan gelen müelliflik haklarının yapı denetim modeli içinde somut şekilde vurgulanmasıdır. Mimari proje müellifi ile yapı denetim kuruluşu arasında doğrudan bir ilişki tanımlanmalı, mimarın eserinden koparılmasının önüne geçilmelidir. Hazırlanacak yeni yasa ve yönetmelik önerilerinde mimarın hakları ve mesleki sorumlulukların, mesleki kontrollük mekanizması ile birlikte tanımlanması çağdaş yapıların oluşabilmesi için gereklidir.*

Yukarıdaki saptamalar ışığında yasal, yönetsel ve uygulamaya dönük köklü değişikliklere gereksinim duyulduğu açıktır. Bu nedenle yapı denetim sisteminin yeniden ele alınarak demokratik bir katılımla, meslek odalarının sürece daha etkin katılımını sağlayacak yeni bir planlama, tasarım, üretim ve denetim süreci modeli göz

önünde bulundurularak hazırlanması, 4708 Sayılı Yapı Denetim Yasası ile 3194 Sayılı İmar Yasası ve bağlı ikincil mevzuatın bu model esas alınarak yeniden düzenlenmesi ve yukarıdaki saptanılan mimarlık mesleğimizin süreçteki yerinin doğru tanımlanması talebi yanında, aşağıdaki hususların yasada yer alması gereklidir:

1. *Yapılacak yeni düzenleme ile birlikte bir an önce ülkemizde yaşanan yapı denetiminde ikili uygulamanın ortaya koyduğu sıkıntıları aşmak adına sistem dışında tanımlanan "istisna" uygulamalara son verilmeli ve sistemin istisna tanımlanmadan; kamu yapıları, TOKİ, KİPTAŞ ve benzeri kuruluşların inşaatlarının da denetimi dahil olmak üzere; 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile İmar Kanunu ve Yapı Denetimi Hakkında Kanununda getirilen istisnalar da ortadan kaldırılarak tüm yurtta, yapı denetimi süreci; katılımcı, demokratik bir model esasıyla; "planlama, tasarım - projelendirme, üretim - uygulama – denetim, işletme" olarak ele alınmalı ve bu çerçevede düzenlenecek yasa ile uygulamaya geçilmelidir.*

2. *Meslek Odalarının yapı denetimi alanında görev yapan üyelerini denetleyebilmesi için yapı denetimi mevzuatındaki yerleri doğru belirlenmeli, süreçte meslek odaları yetki ve sorumluluk üstlenmelidir. Yapı denetim şirketlerinde görev alan üyelerini denetleyebilmeli ve sicillerini tutabilmelidir.*

   Mevcut sistemde meslek odası ile üyeleri arasında hiçbir bağ kurulamamaktadır. Oysa üyenin sicil kurumu olan meslek odası, üyelerinin mesleki icraatlarından doğrudan bilgi sahibi olamamaktadır. Bu durumun yanlışlığı, bir üyenin farklı illerde, yasada engel hükümler bulunmasına karşın, mesleğini hem yapı denetim alanında, hem de mesleğin diğer alanlarında aynı anda yapabildiğinin saptanmasıyla somutlaşmıştır. Mevcut durumda mimarların sicilleri ilgili belediyeler tarafından hiçbir şekilde kontrol edilmeden değerlendirilmekte; bu durum çalışan mimarlar için onur kırıcı bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapı denetim uygulamasını yönlendiren her türlü karar sistemi, konu ile ilgili tüm kurum ve kuruluşların yer alacağı süreçlerde oluşturulmalıdır.

   Bu nedenle yapı denetimi ile ilgili kamusal yapılanmalarda TMMOB'ye bağlı ilgili Odaların görev, yetki ve sorumlulukları tanımlanarak temsilleri sağlanmalıdır. Denetçi Belgelerinin verilmesi ve takibi TMMOB'ye bağlı Odalar tarafından yapılmalı, yapı denetimi mekanizmasında yer alan meslektaşların sicillerinin tutulması ve meslek içi eğitimler TMMOB'ye bağlı ilgili Odalarca yapılmalıdır.

   Yapılacak düzenleme ile yapı denetim üst komisyonu ile il denetim komisyonlarında ilgili meslek odalarının birer temsilcilerinin yer alması sağlanmalı ve denetim hizmetleri veren üyelerin meslek odaları ile sicil ilişkileri somut bir şekilde tanımlanmalıdır.

3. *Yapı üretim ve denetleme sürecinin önemli bir halkası sigortadır; sigorta yapı üretimindeki bütün mal ve hizmetleri kapsamalıdır. Çağdaş bir meslek sigortası sistemi ve kullanıcı güvencesini öne çıkaran bir sigorta sistemi için sigorta şirket temsilcileri ve ilgili mali kurumlarla birlikte konunun ele alınarak bir sigorta düzeneği oluşturulması gerekmektedir. Yapı denetim uygulamasını sağlam bir zemine oturtacak Yapı Sigortası ve Mesleki Sorumluluk Sigortası sistemine bir an önce geçilmelidir.*

4. *Uygulamada emekli üyelerin çoğunlukla görev aldığı bu alanda, fiili iş görebilme becerisi olan üyelerin tercih edilebilmesi yasalarla düzenlenmelidir. Aksi takdirde imzacılıkla yürüyen bir yapı denetim sistemi gelişmektedir. Ayrıca yapı denetim kuruluşlarında görev alacak üyelerimizin önceden mutlaka meslek içi eğitimle bilgileri yenilenmeli ve periyodik mesleki gelişim eğitimlerini sürdürmeleri yasal olarak aranmalı; yapı denetim sürecinde görev alan kamu görevlisi mimar mühendislerde dahil olmak üzere tüm meslek mensuplarının TMMOB'ye bağlı meslek odalarının yürüttüğü "Yeterlilik ve Belgelendirme" faaliyetlerine katılmaları sağlanmalıdır.*

5. *Mal sahibi, proje müellifi, müteahhit ve denetim görevlilerinin çıkar farklılığından kaynaklanan, birbirlerini denetleyici farklı konumları dikkate alınmalı, getirilecek düzenlemelerde bu farklılıkları koruyacak hükümler güçlendirilmelidir. Müteahhit ile yapı denetim kuruluşlarının parasal ilişkileri olmamalıdır. Bu durum yeni geliştirilecek farklı bir yöntemle aşılmalıdır. Süreçte taraflar arasındaki yetki ve sorumluluk ilişkilerinde bir işlerlik ancak böyle bir ortamda sağlanabilecektir.*

6. *Ticari yanı ağır basan zoraki çok elemanlı, hantal yapılı, mali açıdan çok külfetli yapı denetim şirketi modeli yerine; uzman ve etik değerlere sahip yapı denetçilerinin etkinliğine dayalı bir Yapı Denetim Uygulaması modeli geliştirilmelidir.*

7. *Yapı ve yapı normları, malzeme standartları, yapı performanslarına ilişkin standartlar, tasarım-projelendirme esasları, yapı denetiminde izlenecek usul ve yöntemler gibi uygulamaya yönelik düzenlemeler ve denetim şartnamelerinin birbirleri ile bağlantıları kurularak gereksinimlere yanıt verecek şekilde geliştirilmelidir. Bu çalışmaların gerçekleştirilmesinde meslek kuruluşlarının, üniversitelerin katkısı alınmalı, özellikle bu çalışmaları yürütecek özerk "yapı araştırma enstitüsü" oluşturulmalıdır.*

8. *Yapı denetimi ve diğer ilgili düzenlemelerin gerçek ihtiyaçlara yanıt verememesinin önemli bir nedeni de, yapı üretimindeki ölçek farklılıklarının dikkate alınmamasıdır. Her ölçekte ve her nitelikteki yapının aynı nitelik ve nicelikte kuruluşlarca denetlenmesi doğru bir yaklaşım değildir. Yeni düzenlemelerde bu farklılıkları dikkate alan daha gerçekçi bir sistem arayışı içerisine girilmelidir.*

9. *Yapı üretim sürecinin en önemli eksikliklerinden birisi olarak müteahhitlik sisteminin sorgulanması ve bu konuda bir düzenlenmeye gidilmesi gerekmekte olup, sistemin asli öğelerinden olan müteahhitliğin tanımı netleştirilmeli yapı ile ilgili uzmanlığı olmayan meslek sahiplerinin yapım işini üstlenmesi engellenmelidir.*

Sadece yasal düzenlemelerle yapı sürecinin bütün sorunlarının çözülebilmesi olası değildir. Uygulama aşamasında pek çok girdileri olan bu alanda; ancak ilgili tüm kesimlerin katkısıyla bir çözüm yolu geliştirilebileceği göz önünde bulundurularak tüm kesimlerin azami katkı sunabilmesini olanaklı kılacak düzenlemeler yapılmalıdır. TOL

NEDEN YAPI DENETİMİ, NASIL BİR YAPI DENETİMİ?

Cemal GÖKÇE
TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şube Başkanı

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası
İstanbul Şubesi
Halaskargazi Cd. No.35/1 Harbiye/İstanbul
Tel: (0212) 219 99 62-63
imo@imoistanbul.org.tr

GİRİŞ

Türkiye'de yürürlükte bulunan "**Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkındaki Yönetmeliğe**" göre topraklarımızın %66'sı, nüfusumuzun %71'i, toplam belediyelerin %68'i (1900 adedi) 1. ve 2. derece deprem bölgeleri içinde yer almaktadır. 3. ve 4. derece deprem bölgelerini de dikkate aldığımızda topraklarımızın yaklaşık %92'si deprem tehlikesi altında bulunmaktadır. Bu nedenledir ki can ve mal kayıplarının fazlalığı bakımından deprem doğal afetler içinde önemli bir yere sahiptir.

1900'lü yıllardan bugüne kadar ülkemizde yaşanan depremlerde yaklaşık olarak 100.000 insanımız ölmüş, 250.000 insanımız yaralanmış, 600.000'den fazla yapımızda yıkılmış veya önemli ölçüde hasar almıştır.

Başbakanlık Proje Uygulama Birimi'nin **2002** yılında hazırlatmış olduğu bir rapora göre; ülkemizde bulunan konutların **%62**'sinin inşaat yapım ruhsatı bulunmakta, **%38**'nin ise inşaat yapım ruhsatı bulunmamaktadır. Yine yapılarımızın **%33**'nün yapı kullanma izin belgesi olmasına karşın, **%67**'sinin ise yapı kullanma izin belgesi bulunmamaktadır.

Yerleşme, yapılaşma, planlama ve denetleme süreçlerinde depreme karşı duyarlı mıyız?

Türkiye'de bulunan yapı stokunun durumu can ve mal güvenliği açısından büyük bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Yakın geçmişte ve kısa bir süre önce **Van'da** yaşamış olduğumuz depremler ve zaman zaman karşılaştığımız diğer doğal olayların acı sonuçları konunun yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

1950 sonrası dönemde Türkiye'de yaşanan hızlı kentleşme ve sanayileşme süreci, özellikle büyük kentlerimizde bulunan yapıların **%60**'ının imar yasası dışında tamamen kaçak olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. 1980'li yıllara kadar büyük kentlerde daha çok barınma amaçlı fakat yasadışı olarak yapılan ge-

cekondular, 1980 sonrası dönemde daha çok **rant** odaklı olarak üretilmiştir. Bu döneme kadar özel mülk sahibine, yapsatçıya, küçük girişimci ve gecekondu sahiplerine bırakılan kentsel rantlara daha sonrası dönemde sermaye sahipleri ve arsa mafyası da talip olmuştur. Bu dönemde kaçak yapılaşma nitelik değiştirmiş, tek katlı gecekondu yapıları çok katlı yapılara dönüşmüştür.

Kaçak yapılaşma ticaret ve sanayi yapılarından, tarım ve turizm yapılarına kadar tüm sektörlerde yaygınlaşmıştır. Kent çevreleri, kıyı alanları, tarım ve orman alanlarıyla birlikte su havzaları da işgal edilerek çok katlı yapılardan oluşan kaçak kent parçaları ortaya çıkmıştır. Çoğu zaman kaçak yapılaşma, kamu arazilerini işgal ederek satanlar için haksız ve kayıt dışı bir kazanca dönüşmüştür.

Sürekli olarak gündeme getirilen ve uygulamaya konan gecekondu afları, bir yandan varolan gecekonduları yasal hale getirirken, **diğer yandan da planlı alanlarda ruhsat alarak üretilen yapıların imar mevzuatına aykırı olarak üretilmesi gibi bir alışkanlık doğurmuştur. İmar aflarıyla yasallaştırılan kaçak yapı stokunun, kentlerimizde doğal afet ve deprem açısından büyük risk alanları oluşturduğu da bilinen bir gerçektir.**

Getirilen imar afları kentsel alanlarda imarlı ve imarsız, yapılaşma sürecinde de ruhsatlandırılmış ve ruhsatsız olmak üzere **denetimsiz, güvensiz, mühendislik hizmeti almayan bir yapı stokunun ortaya çıkmasına katkı sağlamıştır.**

Gerek planlama süreçlerinde, gerekse yerleşme alanlarında üretilecek yapıların depremle olabilecek ilişkisi sürekli olarak göz ardı edilmiştir.

Bir deprem sonrası, bir sel baskını veya heyelan sonrası alınacak parasal yardımlarla ilgili olarak ülke içinde ve ülke dışında çeşitli kurum ve kuruluşların kapısı çalınmıştır. Bu durum, ortada bir yanlışlığın olduğunu her doğal olaydan sonra bir kez daha bizlere hatırlatmıştır.

Ortaya çıkan can ve mal kayıplarının nedenleri zaman zaman sesli olarak sorulsa da, ne yazık ki gereği yapılmamıştır. Bu bağlamda iki temel soru karşımıza çıkmaktadır:

a) Türkiye'de afet ve deprem gerçeği gündemde olmasına rağmen, yürürlükte bulunan yasa, yönetmelik ve plan hükümlerine aykırı yapılaşma sürekli olarak var olmuştur.

b) Kaçak ve mühendislik hizmeti görmeden plan ve projelere aykırı olarak üretilen yapılar, deprem ve benzeri olaylara karşı can ve mal güvenliğini sağlamaktan uzaktır.

Bu nedenledir ki, gerek mevcut arazi kullanım kararları ve bütünlüklü bir plan hükümlerinin uygulanmasının yok sayılması, gerekse konunun; **yasal, kurumsal, ekonomik, kültürel ve sosyal boyutlarının bir kez daha incelenmesi her zaman gündemin bir parçası haline gelmiştir.**

Ortaya konan yerleşme ve yapılaşma planları genel olarak ülke ölçeğinde, bölge ölçeğinde ve kent ölçeğinde yapılan bir planlamanın sonucu olarak değil, çoğu zaman proje ve bina ölçeğinde ortaya çıkan fiziksel büyüklükler olarak şekillenmiştir.

Gölcük Merkezli Deprem Yapı Üretim Sürecinde Bir Milat Olabildi mi?

Türkiye, **1939** yılında yaşadığı **Erzincan depremi** ile **33.000 kişiye** yakın insanını kaybetmiş, ortaya çıkan acı sonuçlar günümüze kadar yansımıştır. Yine **1999 yılının 17 Ağustos**'unda yaşamış olduğumuz **Gölcük** merkezli depremin sonuçları da; depreme karşı dayanıklı yapı üretimi noktasında milat olabilir mi? sorusunu gündeme getirmiştir.

1999 Gölcük Depremi'ne bir göz atacak olursak, bugüne kadar karşılaşılan depremlere göre 1939 Erzincan Depremi'nden sonra fazla hasara uğrayan yerlerin başında gelmektedir. Gerek yıkılan bina oranları açısından, gerek kaybettiğimiz insan sayısı bakımından dünya da yaşananlara göre oldukça ağır sonuçlar doğurmuştur. **Gölcük**'te oturan insanların yaklaşık olarak **%4**'ü hayatını kaybetmiştir. Binaların **%15**'i yıkılmış veya son derece ağır hasar görmüştür.

Betonarme binaları gördükleri hasar ölçüsünde değerlendirdiğimizde, daha çok 4 kat ve üzeri yapıların hasar aldıkları görülmektedir. **Ayrıca yıl olarakta 1980-90 ve 90 sonrası dönemde üretilen yapıların önemli ölçüde hasar aldıkları anlaşılmıştır.**

İnsanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamla birlikte insan etkinliğini durduran veya kesintiye uğratan, toplumları etkileyen doğal, teknolojik veya insan yapısı kökenli olaylara afet diyoruz. Teknolojik veya doğa kökenli bir olayın afet sonucunu doğurması için, insan faaliyetini önemli ölçüde etkilemesi gerekir. Açıkçası, afet bir olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçlar olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye'de 1900 ile 2000 yılları arasında hasar yapıcı nitelikte 150'den fazla depremin olduğunu, çeşitli zamanlarda su baskınları, çığ düşmesi ve heyelanlar nedeniyle binlerce insanımız kaybedilmiş, önemli ölçüde mal kayıpları da ortaya çıkmıştır.

Bu depremlerde **100 binden** fazla insanımızı yitirirken, **600 binden** fazla yapımızın yıkıldığı veya ağır ölçüde hasar gördüğü de bilinmektedir. Ortalama **7 ayda** bir hasar yapan depremlerin olduğunu, her yıl **6000** yapımızın yıkıldığı, **1000** yurttaşımızın da canından olduğunu söylemek mümkündür.

1999 yılında yaşadığımız depremde (17 Ağustos) ortaya çıkan can kaybı resmî rakamlara göre **17.479**, yaralı sayısı ise **43.953**'tür. Ağır hasar gören konut sayısı **66.441**, iş yerinin ise **10.901** olduğu kayıtlara geçmiştir.

Yine **1967** Adapazarı Depremi, **1971** Bingöl Depremi, **1983** Erzurum Depremi, **1992** Erzincan Depremi, **1995** Dinar Depremi, **1998** Adana Ceyhan Depremi, **1999** Gölcük ve Düzce Depremleri, **2003** yılı Bingöl Depremi, yakın geçmişte Elazığ Depremi ve Simav Depremi yapı stokumuzun depreme karşı güvenli olmadıklarını ve ciddi bir denetim sorunu ile karşı karşıya olduğumuzu açıklıkla ortaya koymuştur.

Son olarakda **Van**'da yaşadığımız depremin ortaya çıkardığı can ve mal kayıpları, "**kralın çıplaklığını**" bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Buraya kadar yazdıklarımı özetleyecek olursam;

Dönemsel depremler ve yan etkileri genel olarak büyük olmaktadır.

- Son derece düşük standartta, denetimsiz, mühendislik hizmeti almayan kaçak yapı stoku oldukça fazladır.
- Projeler, mühendislik kurallarına uygun olarak yapılmamış, daha çok ruhsat almanın eki ve formalitesi haline dönüşmüştür.
- Taşıyıcı sistemi ile oynanan yapılar hiçte az değildir.
- Doğal bir olayla karşılaşmadan, kendiliğinden yıkılan yapılarımız mevcuttur.
- Denetlenmeyen, bir bütünlükten yoksun imar, yapılaşma ve kullanım biçimleri vardır.
- Konut alanlarıyla iç içe olan tehlikeli, yanıcı, patlayıcı, kirletici maddeleri işleten, depolayan yerler vardır.
- Olabilecek kayıplarla orantılı önlemlerin alınmasını sağlayacak kurumsal ve toplumsal bilinç yoksunluğu vardır.
- 1999 Gölcük, Düzce ve **Van** Depremleri sadece ruhsatsız (kaçak) ve ruhsata aykırı yapıların hasar gördüğü bir deprem olarak değil, ruhsatlı ve yapı kullanma izni olan birçok yapınında önemli ölçüde hasar aldığı bir deprem olarak tarihe geçmiştir.

Günümüzde Uygulanan Yapı Denetimi

3194 Sayılı İmar Kanunu, yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların plan, proje, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun gelişmesini sağlamak amacıyla düzenlenmiştir.

3194 Sayılı İmar Kanunu'nda, yapı denetiminin birinci unsuru olan proje denetimi yerel yönetimlere (valilik, belediye ve ruhsat vermeye yetkili idareler), ikinci aşamada ise yapı denetimi faaliyetlerinin yapılması aşamasında ise fenni mesul (teknik uygulama sorumlusu)olarak adlandırılan ve serbest çalışan mühendis ve mimarlara bırakılmıştır.

Bu yasa **2001** yılına kadar tüm ülkemizde, **2001** yılı Haziran ayından **1 Ocak 2011** tarihine kadar da **62** ilde uygulanmıştır. Zaman zaman yerel yönetimlerle meslek odaları arasında imzalanan protokol çerçevesinde, proje denetim işlemine meslek odaları da katılmışlardır.

3194 Sayılı İmar Kanunu kapsamında yapım sürecinin denetlenmesine katılan mühendis ve mimarlarda sadece diploma şartı aranmıştır. Bu sürece katılan

meslek insanlarının sicillendirilmesi, denetlenmesi, mesleki yetkinliği olup olmadıkları konusunda herhangi bir ölçü aranmamıştır. **Sorumlulukları ve yetkileri açık olmayan ve ücretlerini yapı sahibinden alan bu kişiler, formalitenin tamamlanması için ruhsat almanın bir eki olarak imzalarını kullanmışlardır.** Ayrıca, birçok yerel **yönetimde mühendis ve mimarın bulunmaması, bulunsa bile gerekli mesleki yeterliliğe sahip olmamaları**, etkin bir proje ve yapı denetiminin yapılmasını sağlayamamıştır.

Yine, yapı sahiplerinin yeterli bilgi ve bilince sahip olmaması nedeniyle yapı güvenliği konusunda bir talep ve baskının oluşmasını da sağlayamamıştır. Sonuç olarak ne yapı projeleri, ne de yapı üretim süreci (yapılar) yeterli düzeyde denetlenememiştir. Ne yazık ki bu anlayış bugünde büyük ölçüde devam etmektedir.

Yaşamış olduğumuz depremlerde kamu yapılarının önemli ölçüde hasar almış olmaları ve yıkılmaları düşünüldüğünde, bu yapılarda da ciddi bir denetim probleminin olduğu ortaya çıkmaktadır.

4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun

1999 depremlerinin ortaya çıkardığı can ve mal kayıpları, yeni ve etkili bir yapı denetim sisteminin kurulmasını da zorunlu kılmıştır. Bu amaçla çıkarılan ve yürürlüğe konulan **595 sayılı** Yapı Denetim Kararnamesi'nin yürürlüğü kısa bir süre sonra durdurulmuştur. Ayrıca, mühendis ve mimarda belli bir **mesleki yeterlilik** aramak üzere çıkarılan, bu yeterliliğin **meslek odaları** tarafından belgelendirilmesini sağlayacak olan **601 Sayılı "mühendislik ve mimarlıkta yeterlilik"** Kanun Hükmündeki Kararnamesi de ne yazık ki yürürlükten kaldırılmıştır.

2001 yılının Haziran ayında çıkarılan **4708 Sayılı Yapı Denetim Yasası**, ne yazık ki **595 Sayılı Yapı Denetimi Kararnamesi**'nden çok daha geri bir yasa olarak **19 pilot** ilde uygulanmak üzere yürürlüğe girmiştir.

"Bu kanunun amacı; can ve mal güvenliğini sağlamak üzere, imar planına, fen, sanat ve sağlık kurallarına, standartlara uygun kaliteli yapı üretilmesi için proje ve yapı denetimini sağlamak ve yapı denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir."

Bu kanun **3194 Sayılı İmar Kanunu'nun 26.ncı** maddesinde belirtilen kamu yapı ve tesisleri ile, **27.nci** maddede belirtilen ruhsata tabi olmayan yapıların dışında kalan belediye ve mücavir olan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak yapıların denetimini kapsamaktadır. Ayrıca, bodrum kat hariç tek parselde bulunan **ve 200 m²'yi geçmeyen** iki katlı müstakil yapılar da **4708 Sayılı yasa** kapsamı dışında bırakılmıştır.

4708 Sayılı yasaya göre, **12 yılını dolduran** mühendis ve mimarlar Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na başvurarak **"denetçi"** belgesi almaktadırlar. Bakanlık, kendisine sunulmuş olan dosya üzerinden gerekli incelemeyi yapmakta, **mesleki yeterlilik ve mesleki etik konusunda** herhangi bir belge istememektedir. **12 yıl herhangi** bir kuruluşta dosya incelemesi yapan bir mühendis ve mimar, **"proje denetçi belgesi"** alabilmektedir. Bu belgelerin süresi beş yıldır.

İfade etmek gerekir ki gerek can ve mal güvenliğinin sağlanması, gerekse çağdaş nitelikli yaşanabilir bir çevre ve yapı üretiminin gerçekleştirilmesi için kapsamlı bir yapı denetimine her zaman ihtiyaç vardır. Ne yazık ki **4708 Sayılı Yapı Denetimi Yasası** bir dizi eksiklikle dolu olarak çıkarılmıştır.

Bu yasanın çıkarıldığı evrelerde ifade ettiğimiz gibi **3194 Sayılı** İmar Kanunu'nun ruhsat verilme sürecindeki **"imzacılık anlayışı" 4708 Sayılı Yapı Denetim Yasası** içinde ifade edilebilinir.. Denetimin hizmet bedeli olan yapı maliyetinin %3'ü, indirim yapılarak birçok yapı denetim kuruluşu tarafından denetim işi üstlenilmiştir. Dolayısıyla hizmet bedelinin önemli ölçüde düşürülmüş olması etkili bir yapı denetimin yapılmasını önlediği gibi, haksız bir rekabeti de ortaya çıkarmıştır. **İşini doğru yapmaya çalışan birçok yapı denetim kuruluşu, ne yazık ki haksız rekabet karşısında mağdur duruma düşmüşlerdir.**

Yine ifade etmek gerekir ki, yapı üretim sürecinde bir şantiye şefinin bulunmaması büyük bir eksiklikti. **5 Şubat 2008 tarihinde çıkarılan Yapı Denetim**

Uygulama Yönetmeliği ile bu eksiklik giderildi diye düşünüyorken, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından yayınlanmış olan bir genelge, işi bir kez daha yapılamaz bir noktaya getirdi. İnşaat üretim sürecinde vazgeçilmez olması gereken **şantiye şefliği** konusu, yeni bir imzacılık anlayışınıda kurumsallaştırdı. Anlaşılıyor ki, yapı üretiminin ve denetiminin okulu olarak bildiğimiz kurumlar, "**Şantiye Şefinin**" ne olduğunu, ne yapması gerektiğini birkez daha gözden geçirmek zorunda kalacak!

19 Pilot ilde uygulanan 4708 sayılı Yapı Denetimi Yasası, 1 Ocak 2011 tarihi itibariyle **81 ilde** uygulanmaya başlandı. **Fakat 4708** sayılı Yapı Denetimi Yasasının içeriğinde olumlu anlamda herhangi bir değişiklikte yapılmadı.

2008 yılı 5 Şubat tarihinde yürürlüğe giren **Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği,** inşaatlarda şantiye şefliğini zorunlu hale getirdi. Fakat bir mühendis veya mimar büyüklüğü **1000 m²** olan **30 adet** işin Şantiye Şefliğini üstlenebildi. Oysa Şantiye Şefliğinin temel amacı; **işin müteahhitliğini üstlenen kişinin vekili olarak, iş sağlığı ve iş güvenliği başta olmak üzere, yapım işini ruhsat ve eklerine (projelere) uygun olarak yürütmektir.**

Yine 10 Aralık 2010 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan yönetmelik uyarınca, Şantiye Şefliği yapacak olan mühendis ve mimarlar, **30.000 m²'yi aşmamak** üzere en fazla **beş işin Şantiye Şefliğini** üstlenebilmeleride son derece yanlıştır. Yapım işinin her şeyinden sorumlu olması gereken bir şantiye şefi, farklı farklı yerlerdeki işin Şantiye Şefliğini üstlenebilmiş olması, işin doğasına aykırıdır.

Yine 7 Ağustos 2010 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelik uyarınca, Yapı Denetimi belgesi alabilme **sınırı oniki yıldan beş yıla düşürülmüş**, mesleki yeterliliğe ilişkin olarak herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Ayrıca 17.08.2011 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 648 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile **3194** sayılı İmar Kanunu'nun **27**.maddesi, gerekse **4708 sayılı** Yapı Denetimi Hakkında Kanunun bazı maddelerinde yeniden düzenleme yapılmıştır.

Bu duruma göre;

Bodrum katı hariç 200 m²'yi geçmeyen müstakil yapılara ek olarak, **belediye ve mücavir alan sınırı dışında kalan köy yerleşik alanlarında, belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan iskan dışı alanlarda ve nüfusu 5000'in altında olan belediye ve mücavir alan sınırları içinde yer alan bodrum katı ve çatı arası dışında en çok iki katlı ve yalnızca bir bodrum katın alanı hesaba katılmaksızın toplam inşaat alanı 500 m²'yi geçmeyen konut yapıları ve bunların kömürlük, otopark, depo gibi müştemilatlarıda 4708 sayılı Yapı Denetimi Yasası'nın dışına çıkarılmıştır.**

Yine yapı üretim sürecinin denetlenmesine ilişkin olarak yapı denetim kuruluşlarına ödenmesi gereken hizmet bedeli %3'ten, %1,5'a düşürülmüştür.

4708 sayılı Yapı Denetimi yasası kapsamında istenen ve proje denetiminin olmazsa olmazlarından olan proje sicil durum belgesini, bazı belediyelerin mühendis ve mimarlardan istememesi; mesleğini yapıp yapmadığı belli olmayan, sadece diplomalı fakat imzacılık yapmaya hevesli bazı mühendis ve mimarların tekrar "**haksız rekabete**" soyunmalarını da gündeme getirmektedir. En azından gerek proje yapan mühendis ve mimarın, gerekse şantiye şefliği yapmak isteyen mühendis ve mimarın meslekle ilgili olarak yasaklı olup olmamasının belgelendirilmesi, mühendislikle ilgili bir düzeninin olup olmadığının bilinmesi gerekmektedir. Bu düzeni sağlayacak kuruluş da açıktır ki bütün dünyada olduğu gibi bizde de **Meslek Odaları**dır.

SONUÇ OLARAK

1- 3194 Sayılı İmar Yasası, yerleşme yerleri ve bu yerlerdeki yapılaşmaların, plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun olarak oluşmasını sağlamak amacıyla düzenlenmiş olmalarına karşın; yapı denetiminin birinci halkası olan proje denetimi **yerel yönetimlere,** (Valilik, Belediye ve ruhsat vermeye yetkili idarelere), yapı denetiminin ikinci halkası olan yapı denetimi **teknik uygulama sorumlusuna,** yani serbest çalışan mühendis ve mi-

marlar tarafından üstlenilmiştir. Bu uygulama **62** ilde 1 Ocak 2011 tarihine kadar sürdürülmüştür.

Teknik uygulama sorumluluğunu yürüten meslek insanlarında, diploma dışında hiçbir nitelik aranmamıştır. Bu kişilerin faaliyetleri ne meslek odaları, ne de ilgili kuruluşlar tarafından denetlenmemiştir. Ayrıca yerel yönetimlerde, yeterli sayıda teknik elemanın bulunmaması ve yeterli donanıma sahip olmamaları nedeniyle, etkin bir yapı denetim sistemi kurulamamıştır. 62 ilimizde **1 Ocak 2011 tarihine** kadar sürdürülen anlayış, büyük ölçekte bugünde devam etmektedir.

2- **10.07.2000** tarihinde yürürlüğe giren, **595 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname**'de; yapı denetiminde görev alacak **uzman mühendis ve mimarların bilgili, deneyimli, etik değerlere bağlı olmasını** sağlamak amacıyla, "**Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun ve Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair 601 Sayılı Kanun Hakkında Kararname**" işin ana halkasını oluşturmasına rağmen, bu kararnemeninde yürürlükten kaldırılması bir talihsizlik olmuştur.

3- **4708** Sayılı Yapı Denetimi Yasası **1 Ocak 2011 tarihine** kadar **19** pilot ilde uygulanmış olmasına karşın, beklenen denetim hizmetinin ortaya çıkmasını sağlayamamıştır. Mühendis ve Mimarlara "**denetçi belgesi**" verilmesi evresinde, sadece **12** yıllık meslek yaşının yeterli görülmesi sistemin zayıf halkası olarak ortaya çıkmıştır. Hayatında proje yapmamış bir inşaat mühendisinin, "**proje denetçi belgesi**" almış olması, denetim sürecinde olması gereken teknik kaygıyı, ticari kaygının arkasına itmiştir. **İmzacılık** denilen ve "**TUS**" sisteminde de görülen bu uygulama, haksız rekabet koşullarına neden olduğu gibi, inşaat ruhsatı almanın bir formalite ekine dönüşmüştür.

4- Ülkemizde **72** üniversitede **108** inşaat mühendisliği diploması veren eğitim programı bulunmaktadır. Bu okullarda farklı seviyelerde eğitim verilmekte, oysa alınan diplomalarla aynı seviyede hizmet üretilerek imza yetkisi kullanılabilmektedir. Üniversitelerin ve inşaat mühendisi yetiştiren okullarımızın öğretim üyeleri, okulun teknik donanımı, akademik düzeyde olması gereken eğitim kriterleri önemli ölçüde farklılıklar taşımaktadır. **Can ve mal güvenliğini esas alan inşaat mühendisliğine ilişkin okulların eğitim ve öğretim düzeyleri mutlaka yeterli olmalıdır.** Ne yazık ki, inşaat mühendisliği diploması veren ve inşaat mühendisliği alanında hizmet üreten diploma sahibi birçok inşaat mühendisi, yeterli bir donanıma sahip olmadan hizmet üretimi alanına çıkmaktadırlar. **İnşaat mühendisliği alanında mutlaka bir ihtiyaç planlamasının yapılması,** talepten fazla inşaat mühendisinin yetiştirilmesi yerine, **nitelik artırımına yönelik bir programın dikkate alınması gerekmektedir.** 2011 yılında **523,93** puan alanla, **326,667** puan alan öğrenciler farklı farklı üniversitelerin inşaat mühendisliği bölümlerine girmiştir.

5- Türkiye'de Mühendislik ve Mimarlık Hizmetleri **1938** tarihinde çıkarılan **3458** Sayılı "**Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun**" ile düzenlenmiştir. Bu kanunun içeriği, mühendislik ve mimarlık diploması alan herkesin, sınırsız imza yetkisine sahip olmasıdır. Bu mühendisler hertürlü yapıyla ilgili olarak tüm yetkileri kullanabilmektedir.

Bugün gelinen koşullarda, dünyanın hangi üniversitesinden mezun olursa olsun, hiç kimsenin sadece okul eğitimi ve aldığı diploma ile "**her şeyi yapabilir**" noktada olması beklenemez. Ülkemizde de inşaatların nitelik, zorluk ve büyüklüğüne bakılmaksızın mühendis unvanını taşıyanlarca projesinin yapılması ve denetlenmesi, önemli sorunlar doğurmaktadır. **Yapı kalitesinin sürekli olarak tartışılır olması, mühendislik mesleğinin de güvenirliğini azaltmaktadır. Bir mühendislik okulunu bitirmiş olmak, mühendis olmanın ilk halkası olarak kabul edilmektedir. Meslek yaşamında edinilen birikim, teknik bilgi düzeyinin yükselmesi, insani ilişkiler, mesleğin etik ve ahlaki değerleri, üretilen hizmet üretimi ile bu hizmet üretimi arasında doğru bir ilişkinin kurulması, teorik dü-**

zeyde edinilen bilgilerin yapı üretim sürecinde uygulamaya girmesi, okul sonrası başlamak zorunda olan ve hiçbir zaman sona ermeyecek "yaşam boyu eğitim" olarak adlandırılan bir eğitim dönemini kapsamalıdır.

6- İnşaat mühendisliği alanının **can ve mal güvenliğini esas alması** nedeniyle çok önemli olan hizmet üretimi, **bilim ve inşaat mühendisliğinin ilkelerine uygun olmalıdır. İnşaat mühendisinin yapacağı bir hata binlerce insanın yaşamının yok olmasına neden olabilir.** Herhangi bir yapının projesi ve inşaat yapım sürecinin emanet edildiği meslek insanları (inşaat mühendisleri), aynı zamanda önemli bir riskinde sorumluluğunu üstlenmektedirler. Bu meslek insanlarının, mutlaka **mesleki yeterliliğe** sahip olmaları gerekir. Dünyanın birçok ülkesinde **"yetkin mühendis, sertifikalı mühendis veya profesyonel mühendis"** olarak adlandırılan uygulama, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından düzenlenen **1.Deprem Şurası, Kentleşme Şurası ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından ortaya konana İstanbul Deprem Master Planı Kararları**'na rağmen; İnşaat Mühendisleri Odası'nın, **1992** yılında yaşamış olduğumuz Erzincan Depreminden buyana üzerinde çalıştığı ve altyapısını, bilgisini ve kültürünü oluşturduğu **"Mesleki Yetkinlik"** konusu halen **yaşama alanı bulamamıştır. 1938 yılından kalan ve sadece diploma şartına bağlı olarak mühendislik hizmeti üretilmesini sağlayan anlayış, ne yazıkki kötü ve kalitesiz bir yapı üretiminin ve deprem kayıplarının ana halkalarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.**

7- Yapı denetimi uygulamasında yer alan ve 4708 Sayılı Yapı Denetimi Yasası'nın omurgasını oluşturan "**Denetçi Mühendis ve Mimar**" kavramı, **mesleki yetkinliği** olan bir meslek insanının temel bir öğesi olmalıdır. **Proje ve yapı denetim** mühendisi olabilmek için, inşaat mühendisliği mesleğinde yeterli bir derinliğe sahip olmak, etik kurallara bağlı olmak, ahlaki ölçülerde de gelişkin bir anlayışa sahip olmayı gerekli kılmaktadır. **Mesleki yeterlilik belgesi**; meslek mensuplarının **mesleki deneyimlerinin, meslek ahlaklarının, bilgi düzeylerinin ve etik anlayışlarının değerlendirilmesiyle mümkündür.** Bütün dünyada olduğu gibi **İnşaat Mühendisleri Odası** bu uygulamanın olmazsa, olmazlarından biri olmalıdır.

8- Deprem güvenliği olan yapı üretiminin olmazlarından biride, **inşaat yapım sürecinde bulunan ve çalışan herkesin eğitimli olmalarındaki zorunluluktur.** Bu kapsamda sadece Ticaret Odasına kayıtlı olmak, müteahhitlik hizmeti yapmanın koşulu olmamalı, müteahhitliğin bir tanımıyla birlikte, üretim sürecinde bulunan meslek insanlarının sertifikalı olmaları sağlanmalı, sürekli meslekiçi eğitim ve seminerlerine katılmaları zorunlu bir hale getirilmelidir. Bu noktada müteahhitler ve ustaları için **16 Aralık 2010** tarihinde çıkarılan ve **1 Ocak 2012** tarihinde yürürlüğe giren yönetmelikte eksik ve yetersizdir.

9- Deprem güvenliği olan yapıların üretebilmesi için; **inşaatın yapılacağı yerin doğru seçilmesinden başlayarak; doğru bir proje tasarımı, doğru bir uygulama, doğru ve standartlara uygun malzeme seçimi ve uygulanması gerekir.** Ayrıca, yetişmiş teknik işgücünün yapı üretiminde yer almasının yanında, yapının kullanım sürecinde kullanıcıların yapıyı doğru kullanmasına kadar uzanan genişçe bir süreç dikkate alınmalıdır.

10- Sağlıklı bir yapı üretiminin ve yapılaşmanın temel öğesi, sağlıklı bir planlama ve imar uygulamalarıdır. Sıkça yapılan imar değişiklikleri ve imar tadilatları güvenli yapı üretimi ve güvenli kentlerin oluşmasının önünde duran önemli engeller olarak kabul edilmelidir. **Bu kapsamda güvenli ve yaşanabilir kentlerle birlikte yeni mekânların üretilmesi; imar ve yapı üretim sürecinin her adımının doğru atılması ve bütünlüklü bir planlamanın yapılmasıyla da yakından ilgili bir konudur.**

11- Güvenli ve yaşanabilir kentlerin ortaya çıkması, kaçak yapılaşma ve imar aflarının ortadan kaldırılmasıyla da yakından ilgili bir konudur. Bu kapsamda ruhsatlı ve iskanlı konut sunumunun

yetersiz olması, **bu eksikliğin ve talebin ruhsatsız ve iskansız konut sunumuyla karşılanmış olması ülkemizin temel bir gerçeği olarak karşımızda durmaktadır.**

12- Proje üretimi ve proje denetimi sürecinde meslek insanlarının kurumsal bir çerçevede mühendislik hizmeti üretmeleri; **4708** Sayılı Yapı Denetim Yasası ve **3194** Sayılı Yasa kapsamında alınması gereken "**sicil durum belgeleri**"nin alınması zorunludur. İlgili belediyelerin bu zorunluluğa uymaması, hizmet üretimini önemli ölçüde engellemektedir. Mühendislik alanındaki hizmet üretiminin daha kaliteli olması ve kurumlaşmanın sağlanabilmesi için, belediyelerin meslek örgütleriyle işbirliği yapmaları gerekmektedir. Oysa bugün bile bazı idarelerin meslek insanlarında sadece diploma aramaları, meslek insanlarının etik ve ahlaki ölçülerde hizmet üretip üretmemelerinin denetimi noktasında sorun vardır.

Son söz;

Yapı denetimi konusu özünde **bir mühendislik ve mimarlık faaliyetidir**. Özellikle proje denetimi yapacak olan **bir mühendisin mesleki yeterliliği**, mutlaka belgelendirilmiş olmalıdır. Bu belgelendirmeyi yapacak olan kurumda, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi meslek odalarının özellikle inşaat mühendisliği alanında inşaat mühendisleri odasının özne olduğu bir kurul tarafından verilmelidir. Mesleki yeterliliği belgelenen gerek proje denetimi yapacak olan mühendis ve mimarlara, gerekse uygulama sürecinde bulunan mühendis ve mimarlara denetçi belgesini Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı) vermektedir. Oysa bugün bu belgeler verilirken **mesleki yeterlilik aranmamakta, belli bir yılı doldurmuş olmak koşulu yeterli görülmektedir.**

Mevcut yapı denetim yasasının değiştirilerek **mesleki yeterliliği esas alan, mesleki sorumluluk sigortasını sisteme ekleyen, teknik kaygının ticari kaygının önüne geçtiği**, meslek odalarının, özellikle inşaat mühendisleri odasının özne olduğu bir kurul tarafından belgelendirilen, meslek insanlarının **denetim sürecinde bulunduğu**, denetim hizmetinin karşılığı olan bedelin alınabildiği bir yapıya ihtiyaç var.

Bugüne kadar yaşadıklarımız göstermiştir ki, yapıların denetimi önemlidir. Fakat başta **inşaat mühendisleri olmak üzere meslek insanlarının niteliklerinin belirlenmesi ve denetlenmesi** çok daha önemlidir.

Denetim sürecinde bulunan kurum, kuruluş ve kişinin adı ne olursa olsun; **özellikle proje denetimi yapan mühendisin derin bir mesleki bilgisi ve etik anlayışı yoksa,** denetimi yapacak olanların adı "**TUS'da olsa, Yapı Denetim Kuruluşu'da olsa, Teknik Müşavir'de olsa**" değişen fazlaca bir şey olmayacaktır. 15.12.2011. TOL

MİMARLAR ODASI'NDA YÖNETİCİ OLMAK

Bülend Tuna

Mimarlar Odası'nda Yönetici Olmak

Mimarlar Odası Genel Başkanlığı görevini üstlenmiş biri olarak deneyimlerimi aktarmaya; bu süreç içinden süzülenleri, yaşadıklarımdan bende kalan tortuları, önemsediğim çalışma akslarını ve yöntemlerini vurgulamaya, bu kapsamda bazı tespitlerimi sizlerle paylaşmaya çalışacağım.

Mimarlar Odası Nasıl Algılanıyor?

Öncelikle Mimarlar Odası nasıl algılanıyor konusuna değinmek, bu algı ve görevler üzerinde kısaca durmak istiyorum. Oda'yla ilgili bir algı sivil toplum kuruluşu olduğumuz yönünde; ya da bir kültür kurumu, sadece kültürel değerlerin ya da kültürel mirasın korunmasıyla uğraşan bir kültür kurumu olduğumuz söyleniyor. Öte yandan resmî işler yapan, kayıt kabul işleri yapan ya da birtakım belgeler veren bir kurum olduğumuz da dile getiriliyor. Tabii ki bunların hepsi, belki de fazlası söz konusu; sivil toplum kuruluşu gibi de çalışıyoruz, yerel sorunlara değiniyoruz, kültürel mirasın korunması üzerine gayret sarf ediyoruz, ama özünde bir meslek kuruluşuyuz, meslekle ilgili sorunlarla ilgileniyoruz. Elbette bütün bunları yaparken bir sivil toplum kuruluşu üyesi duyarlılığıyla davranıyoruz kentimize karşı. Bu konuda benzer duyarlılıkla davranan insanlarla beraber tavır alıyoruz. Bundan da büyük gurur duyuyoruz, mutluluk duyuyoruz. Kentinde, mahallesinde bir sorun olan dosyasını kapıp Mimarlar Odası'na geliyor; "*beraber nasıl bunu çözebiliriz?*" diyor. Bu insanlarla teknik ve hukuk bilgimizi paylaşıyoruz.

Öte yandan, Mimarlar Odası'nın toplum ve kamu hizmetinde sürdürdüğü mücadele doğal olarak pek çok kişi ve kurumu rahatsız etmekte, onların çıkarlarını zedeleyebilmektedir. Bunun sonucu olarak yönetimlerin bize karşı olan tepkisini de belirtmemiz gerekiyor. Mimarlar Odası'nı bir tür "mimarlıktan sorumlu devlet bakanlığı" gibi görmek istiyorlar; yani mimarlıkla ilgili bir karar alacaklar ve biz o kararı sorgulamadan na-

sıl hayata geçirebileceğimize yönelik düzenlemeleri yapmakla yetineceğiz. Tabii, bu yaklaşıma son derece karşı çıkıyoruz. Biz yönetimin dediğini yapmakla kendini yükümlü kılan, onunla sınırlayan bir örgüt değiliz ve bundan sonra da böyle olmaması gerektiğini düşünüyorum. Bir ölçüde yerel yönetimlerin ve hükümetin gölge kabinesi gibi davranıyoruz; onların hareketlerini izliyor, denetliyor, irdeliyor, eleştiriyoruz, yer yer de destekliyoruz tabii.

Bugün Mimarlar Odası

Bildiğiniz gibi, Mimarlar Odası'nda uzunca bir süre üç şubeyle çalışmalar yürütüldü; İstanbul, Ankara, İzmir. 1986 yılından itibaren şubeleşmeye başlandı. Bugün 26 şubesi, 85 kentte temsilciliği ve 49 kentte de Mimarlar Odası temsilcisi var. Çok ciddi bir bütçeye sahip; önemli bir yapıdan bahsediyoruz. Ve önemli bir soru "biz bunu gereğince değerlendiriyor muyuz?" "Mimarlar Odası olarak bu kaynakları verimli olarak kullanıyor muyuz?" Ulusal ve uluslararası pek çok etkinlik yapıyoruz, Uluslararası Mimarlar Birliği'nin yönetimindeyiz, uluslararası kongreler yapıyoruz, bilimsel çalışmalara destek veriyoruz, meslek ortamının sorunlarını çözmeye çalışıyoruz, yöneticiler olarak sürekli bu soruları tartışıyoruz.

Mimarlar Odası'nın yurt sathında yaygınlaşması, sorumluluğun paylaşılması anlamında bile olumlu olmuştur. Oda'nın söylemlerinin geniş bir coğrafyada etkin bir şekilde duyurulması ve hayata geçirilmesi mümkün olabilmiştir. Şüphesiz bugünkü yapımıza bakarak bu kapsamda gözlemlediğimiz bazı eksik yanlarımızı belirtebiliriz. Örneğin şube yapılanmasındaki asimetrik durumun getirdiği sakıncalardan söz edebiliriz. Şube yapılanması için öngörülen görevlerin yerine getirilebilmesi için gerekli altyapının eksikliğinden söz edebiliriz. Oda yöneticilerimizin sadece o kentte yaşayan mimarların temsilcisi olmakla yetinmemesini, tersine Mimarlar Odası'nın o kentteki temsilcisi olmakla yükümlü olduklarını hatırlamalarının ve bu ağırlığı taşımalarının da gerektiğini belirtebiliriz. Bu ve benzeri eksikliklerin giderilmesi doğrultusunda çalışma yapılması görevimizi unutmadan, şu andaki yapılanmanın Oda'nın yaşayan canlı bir mekanizma olarak varlığının en güzel teminatı olduğunu memnuniyetle söyleyebiliriz.

Mimarlar Odası'nda Yönetici Kimliği

Mimarlar Odası deyince uzunca bir süre sadece genel başkanlar ya da kamuoyunun tanıdığı bazı yöneticiler anlaşılmıştır, oysa durumun farklı olduğunu belirtmek gerekiyor. Mimarlar Odası'nda Genel Merkez yönetiminde 7 kişi, şube yönetimlerinde 186 kişi, temsilcilik yönetim kurullarında 371 kişi, Oda temsilcisi 49 kişi olmak üzere toplam 613 kişi Mimarlar Odası'nı temsil ediyor. Oda temsilcileri dışında bunların her birisi seçimle göreve geliyor. Bütün bu kurulların yedeklerini, Onur Kurulu, Denetleme Kurulu, Şube Soruşturma ve Uzlaştırma Kurulları gibi diğer kurulları da katarsanız binin çok üzerinde kişi, şu anda Mimarlar Odası yöneticisi kimliğini taşıyor; bu önemli bir paylaşım. Seçimle gelenler dışında pek çok komite, komisyonda çalışan, Oda'nın görüşlerini yansıtan, Oda'nın görüşlerine katkı yapan, onların sözcülüğünü yapan çok değerli meslektaşlarımız var ve bu meslektaşlarımız Oda'nın kamuoyuna karşı, meslektaşlara karşı görünen yüzünü temsil ediyorlar. Bunların yanında tüm Türkiye'deki birimlerimizde görev alan yaklaşık 350 personel Mimarlar Odası'nın çalışmalarını sırtlamakta, hepsinden önemlisi de Oda'nın hem üyeye, hem de kamuoyuna karşı görünen yüzü olarak algılanmaktadırlar.

Mimarlar Odası'nda göreve gelenler bu çevre ile sarılı bir şekilde yola çıkarlar, hiçbir zaman yalnız değildirler. Daha önce bu görevi üstlenenlerin doğrudan görülemese de hissedilen vesayetini, kendisine oy vermeyenlerin doğal denetimlerini, bütün bu komite, komisyon vb. organlardaki meslektaşların beraberliğini hep yanlarında hissederler. Dolayısıyla, sadece bir kişiye -o kişi de bizim genel siyasi kültürümüz içerisinde genel başkan oluyor- bağlı olarak algılanan bir kurum yansımasının ötesinde Mimarlar Odası'nın böyle bir yüzü olduğunu belirtmek isterim. Bunun özellikle geliştirilmesi gerektiğini de düşünüyorum.

Demokrasinin yaşandığı her kurumda olduğu gibi Mimarlar Odası'nda da görevler geçicidir. Her kademede kurumsallaşmanın ölçütü kişiye bağlı olmayan, devredilebilir çalışma alanlarının yaratılmasıdır. Görev üstlenenlerin vazgeçilmezliği, ne yazık ki sadece kişinin kendine vehmettiği bir misyon olarak kalmamakta, çoğu zaman gerçekten de öyle olmaktadır.

Bunun her kademedeki görev için sıkıntılı bir durum olduğunu bilmemiz gerekiyor. Bazı kişiler değiştiği, görevden ayrıldığı zaman, bazı işler, bazı hizmetler eksik kalabiliyor. Bu durum da ne yazık ki kurumsallaşmanın Odamızda tam anlamıyla sağlanamadığını gösteriyor.

Mimarlar Odası'na ve diğer meslek örgütlerine yapılan en yaygın suçlamalardan birisi yönetim kurulu üyelerinin çok uzun süreler görev sürdürmeleri ve yenilemeyi sağlama mekanizmalarının tıkandığı algısı olmuştur. Mimarlar Odası yönetimlerinde bir organda uzun yıllar görev yapan yönetici sayısının az olmasının yanı sıra, birikimleriyle çok uzun yıllar Oda'ya destek veren, yönetici olmadan da etkili görevler üstlenen meslek büyüklerimize yönelik haksız bir yargılama yapıldığını da vurgulamak isterim. Önemli olan yönetimlerde sürekliliğin ve yenilenmenin birlikte sağlanmasıdır. Oda'da bu konuda ciddi bir arayışın olduğunu da belirtmek isterim.

Mimarlar Odası'nın gündeminin yoğunluğu, Oda organlarında görev alanların toplum ve kamu adına çalışma duygusunun yüksek olması gerekliliğini beraberinde getirmektedir. Ailesinden, işinden ayırdığı kıymetli zamanı Oda çalışmaları için kullanan meslektaşlarımızın elbette ciddi bir kazanımları olmaktadır. Hepimiz Oda'yla ilişkimizde kendimizden bir şeyler katıyor, bu ilişki sırasında Oda'dan da bir şeyler öğreniyor, ondan aldıklarımızla zenginleşiyoruz. Oda'da meslektaşlarımızla birlikte geçirdiğimiz süreç boyunca elde ettiğimiz birikimin, normal yollarla kolaylıkla edinilemeyecek bir katkı olduğunu, bunun özellikle yöneticiler için önemli bir kazanım olduğunu belirtmek isterim. Her şeyin maddi karşılığıyla ölçüldüğü bir dünyada, sanıldığının aksine Oda yöneticiliğinin maddi bir getirisi olmadığını, Oda yöneticisi olanlara yapı piyasasından iş gelmediğini özellikle belirtmek gereğini de duyuyorum.

Katılımcılığın ve sorumluluğun paylaşılması doğrultusunda sürdürülen çalışmaların görev üstlenebilecek olanların yetişmesinde önemi büyük. Mimarlar Odası yönetimine meteorik bir şekilde gelmek pek mümkün değil. Bugün Mimarlar Odası yöneticileri gerek merkezi, gerek yerel düzeyde olsun, her an basının, toplumun karşısına çıkar ve herhangi bir kent sorunu konusunda Mimarlar Odası'nın görüşlerini anlatır durumda olabiliyorlar. Dolayısıyla komisyonlarda, komitelerde görev alan binin üzerindeki meslektaşımızın çalışmasından bahsederken yönetimlerin oluşturulmasında yer alacak kadroların bu katılımın içerisinden devşirilmesinin önemli olduğunu da vurgulamak istedim.

Mimarlar Odası'nda uzunca bir süredir gönüllü katkısı ve profesyonel yapı konusunu tartışıyoruz, değerlendiriyoruz. Yıllarca çok az bir profesyonel kadroyla çalışmalar yürütülmüş, ama bugün 350 civarında profesyonel var. *"Bu profesyonellerin artması gönüllülük duygusunu azaltıyor mu"* diye kendi kendimize sorguluyoruz. Mimarlar Odası'nın bu zamana kadarki birikiminin, mimarlar arasında, meslek alanında, toplumdaki imajının oluşmasında gönüllülerin katkısı çok önemli. Öte yandan gönüllülerin katkısının daha iyi derlenebilmesi açısından profesyonel bir yapının olması ve onların hizmetlerini daha iyi derleyebilmesi de önemli. Bu dengenin tutturulmasını önemsiyoruz, ama tamamıyla bir profesyonel yapının olmasını da doğrusu çok arzulamıyoruz.

Mimar Profili Üzerine

Ülkemizde çalışan mimarın profiline baktığımız zaman, "mimarın farklı halleri"ni görüyoruz. Tasarım yapan mimar, ücretli mimar, kamu görevlisi mimar gibi bir sürü ana başlıklar altında gruplandırmalar yapabiliyoruz. Yaklaşık yüzde 25 civarında büro tescili var. Bu oran zaman zaman değiştiği için bunu yüzde 30-35'e kadar çıkartabiliriz, ama tüm mimarların büro tescili olmadığını biliyorsunuz; çok önemli bir kesim ücretli olarak çalışıyor. Bürolarda, yapı sektörünün farklı alanlarında veya kamu kesiminde ücretli olarak çalışıyor. Ayrıca bu başlık altına bakıldığı zaman, örneğin büro tescili alanlar şu anda 8.500-9.000 civarında, ama bunları da tek kalem halinde göremiyorsunuz. Büyük büro, küçük büro var, metropollerdeki bürolar var, Anadolu kentlerindeki bürolar var ve bütün bunlarla beraber butik hizmet yapan bürolar var, işadamı kapsamında değerlendirebileceğimiz mimarlar var; yani kendi içinde farklılaşan kesimler var. Bu farklı mimarların her birisinin meslek örgütünden beklentileri de farklı. Dolayısıyla, öne alınmasını istediği görevler, öncelikle

ele alınmasını dile getirdiği talepler var ve bunları sürekli dile getiriyorlar. "Meslek örgütü niye onunla uğraşıyor da bununla uğraşmıyor, niye bunu yapmıyor" gibi yıllardan beri dile getirilen hususlar var. Bu taleplerin her biri tabii ki doğru, gerçekçi şeyler olabilir, ama bir bütünlük içerisinde görülmesi, çözümlenmesi gerekir.

Öte yandan da ortada ciddi bir kentsel sorun yumağı ile karşı karşıyayız. Kentlerimiz dönüşüyor, hem de çok hızlı bir şekilde dönüşüyor. Doğal olarak her zaman kentlerde bir dönüşüm yaşanır, ama bugün müthiş bir rant kavgası var ve meslektaşlarımız içerisinde de bu rantın teknisyenliğini yapmak zorunda kalan, buna özellikle istekli de olan meslektaşlarımız olabiliyor. Uygulamaya konulan küresel yağma politikaları, bunun meslek alanlarına yansımaları, yerel yönetimler eliyle kentlerde yaşananlar, kamu arazilerinin talan edilmesi ve bu süreçte meslek insanlarının üstlendiği roller irdelenmelidir. Bu tabii ciddi bir sorun. Bu soruna karşı meslek örgütü olarak ne yapabiliriz diye düşünüyoruz. Mimarlar Odası bu ranta karşı zaten genel bir söylem geliştiriyor, mücadele ediyor. Ama kendi üyelerimizin davranışlarına yönelik daha etkin bir etik vurgu nasıl yapılabilir ya da nasıl daha iyi yapılabilir konusunu gündeme almak mümkün. Ancak toplumda imar suçlarına karşı gösterilen sonsuz hoşgörünün bunu yeterince kuvvetlendirmediğini de belirtmek gerekiyor. Mesleki davranış kurallarının belirlenmesine yönelik uluslararası belgeler olduğunu biliyoruz, bunları Türkçeye çevirerek yayınladık, benzer şekilde ülkemizde de mesleki etik kodların yazılabileceğine yönelik çalışmalar yürütüldüğünü, ancak farklı gerekçelerle bu çalışmaların düşünce seviyesinde kaldığını belirtmeliyim. Belki de bu konuları daha fazla tartışmalıyız.

Bu aşamada "mimarın farklı halleri" kapsamında "mimarın örgütlü olma hali"ni hatırlatmak gerekiyor. Mimarın kendini kuvvetli hissetmesi, yalnız olmadığını duyumsaması için örgütlü olması, örgütüne güvenmesi, birlikte davranabilme duyarlılığını göstermesi önemli. Mimarlar Odası yöneticilerinin böylesi bir duyguyu sürekli diri tutmak gibi bir görevinin de olduğunu düşünüyorum.

Mimarlar Odası Yapılanmasında Demokrasi

"Mimarlar Odası yönetiminde bulunanlar, Oda içi demokrasiyi işletiyorlar mı, yeterince katılımcılık sağlanıyor mu, gündemindeki sorunları paylaşıyorlar mı?" gibi sorular bizim karşımıza sürekli geliyor. Türkiye de demokrasi kültürü ne kadar varsa Mimarlar Odası'nda da o kadar var elbette. Ama biraz farklı olarak, belli bir geleneğin birikimiyle Mimarlar Odası'nda temsili demokrasinin ötesinde katılımcı demokrasinin de işlerlikte olduğunu rahatlıkla söyleyebilir; bunu sizle paylaşabilirim. Pek çok farklı fikrin beraber çalıştığı ve çatıştığı, bunların bir zenginlik olarak algılandığı ortamların olduğunu biliyoruz, görüyoruz. Önemli olan yabancılaşmanın yaşanmadığı, farklılıkların zenginlik olarak algılandığı, etkileme olanaklarının açık bırakıldığı ortamların yaratılmasıdır. Sorunlar hep olacaktır, sorunun olduğu yerde "anlayış köprüleri"ni kuran ve kollayan birileri de olmalıdır.

Buna rağmen oldukça gergin geçen genel kurullar yapıyoruz. Sadece genel kurullar sürecinde ortaya çıkan enerjinin yanlış kullanıldığını, daha geniş bir süre içerisinde katkının ve katılımın alınabileceği ortamların yaratılmasının mümkün olabileceğini düşünüyorum. Genel kurullardaki etkinlilikle yetinmemek, süreç içerisinde katılım ve katkıyı sağlamak önemli. Ayrıca Genel Kurullardaki kürsü performansının tek katılım olanağı gibi görülmesi ve gösterilmesinin yanıltıcı olduğunu da düşünüyorum; sadece genel kurullara katılarak kendisinden beklenen görevin yerine getirileceği yanılsamasına yol açtığını; bunun üyenin sürece katılımını engellemenin yanı sıra, seyirci olarak kalma riskini de beraberinde getirebildiğini görmemiz gerekiyor.

Oda yönetimlerinde göreve talip olanların söylemlerinin önemli olduğunu, kimseyi ötekileştirmeden, dikkatli ve kapsayıcı bir dilin tercih edilmesinin birlikte çalışmayı kolaylaştıracağını düşünüyorum. Diğerinin hizmetlerinin kötülenmesi veya yanılgısının abartılı bir şekilde vurgulanmasıyla değil, daha iyisini yapmak, bunu yapabileceğini göstermek şeklindeki bir yaklaşımın önemli olduğunu, sürekliliğin bir öncekinin yaptığını reddetmek üzerinden değil, ancak böyle sağlanabileceğini düşünüyorum. Sonuçta hangi düşüncede veya hangi siyasi aidiyet içerisinde olu-

nursa olunsun bizlerin ortak paydası mimar olmaktır, Mimarlar Odası üyesi olmaktır.

Oda çalışmalarına üye, mimar katılımının arttırılması çok önemli. Farklı mimar tiplerinin olduğunu, "mimarın farklı halleri"nin olduğuna değinmiştim. Oda içerisinde hizmet alanları farklılaşan ve çeşitlenen mimarlara yönelik Oda içi örgütlenme kanallarının açılması, yeni örgütlenme araçlarının oluşturulması ve/veya var olanların iyileştirilmesi, geliştirilmesi önemli. Bu alanlardaki mimarların Oda bütününde temsiliyetinin güçlendirilmesi önemli. Buradan şunu kastediyorum: Oda içerisinde farklı alanlarda çalışan meslektaşlarımız var; örneğin bilirkişiler, yapı denetimcileri, büro sahipleri, ücretli çalışanlar var. Bunların her birisinin Oda yönetimleriyle ilgili, kendi meslek hukuklarıyla ilgili geliştirmek istedikleri, öncelikle tartışmak, gündeme getirmek istedikleri sorunlar var ve bunların ele alındığı platformların yaratılması gerekiyor. Bunlar zaten birçok alanda oluşturulmuş durumda, eksiklerinin giderilmesi, daha etkin bir şekilde kullanılması önemli. Bu bakış açısı farklılaşan mimar hallerinin meslek örgütü içerisinde beraber davranabileceğini görmemiz bakımından bize önemli perspektifler sağlıyor diye düşünüyorum.

Her mimarın, Oda'nın görüşlerini kendi görüşleri gibi benimsemesi, ortak aklın, ortak bilincin ürünleri olarak değerlendirmesi, bölgesel ve kişisel katkılarla geliştirmesi hayal midir? Her mimar Odasıyla, kazanımlarıyla övünebilir. Mesleğe yapabileceği katkının yolları önüne konmuştur. Bunlar da eskiden olduğundan çok daha fazla çeşitliliktedir. Oda'nın olanakları da eskiden olduğundan daha fazladır. Gelişen olanakları bu yöndeki etkinliklerde kullanmanın yolları da aranarak bulunabilir. Oda bu katkıların derlenmesiyle, derleyebilme yeteneğiyle güçlü olacaktır kanısındayım.

Değişen dünyayı kavramak

Küreselleşmenin meslek alanlarımıza getirdiği "mimarlık mesleğini yapma biçimiyle" nasıl ilişkileneceğimiz sorusunun cevabı mimarlık pratiğimizi doğrudan ilgilendirmektedir. Dünyamızda her şey hızla değişmekte ve bu değişimin birçok olumlu, olumsuz etkileri olmaktadır. Ülkemizde uygulanan liberal politikalar ve buna bağlı olarak yapılan yasal ve yönetsel düzenlemeler karşısında Mimarlar Odası'nın kamusal ve toplumsal sorumlulukları artmıştır.

Küreselleşmenin artan etkisi, bunun mesleğimize yansımaları, küresel hizmet ticareti kapsamındaki gelişmeler, yıldız mimarlar, bunların yarattığı modalar, modaların ışın hızıyla yayılması vb. gündeme geliyor. Bunlar Türkiye'deki mimarlık meslek ortamına doğrudan etkili olan ortamlar ve bu gelişmelerin ışığında meslek örgütünün nasıl bir yol alması gerektiği ya da ne gibi yapısal tedbirlerle bunlara cevap vermesi, bunları karşılaması gerektiğini tartışmamız gerekiyor.

Mimarlık hizmetlerindeki çeşitlenmeleri, farklı disiplinlerin oluşmasını, bu disiplinler arasındaki çekişmeleri, kavgaları da değerlendirmeliyiz. Bir de tabii yapı üretim sürecindeki farklı aktörlerin durumundaki değişmeleri, örneğin cephe mimarlığı gibi bir iş alanının ortaya çıktığını ve işverenlerin birlikte çalışmak isteyeceği farklı iş pozisyonlarının oluştuğunu, yapı üretim sürecinin içindeki parçalanmaları görüyoruz. Mimarlık içinde oluşan bu farklı parçalanmaları meslek örgütümüz içerisinde çok yönlü bir şekilde ele alıyor, değerlendiriyoruz. Değişik platformlarda bu gelişmelerin mimarlık eğitimindeki uzantılarını tartıştığımız, değerlendirdiğimiz bir süreci yaşıyoruz.

Mimarlık bürolarının değişimini de bu kapsamda tartışmak gerekiyor. Türkiye bir küçük bürolar cenneti, genellikle bir iki mimarın oluşturduğu bürolar çoğunlukta. Küreselleşen ve küresel hizmet ticaretinin arttığı bir dünyada bu bürolarımızın nasıl evrildiğini görmemiz lazım. Evrilemeyen, buna yetişemeyen, buna cevap veremeyen büroların neler yapacağını görmemiz, göstermemiz gerekiyor. Sonuçta bu bürolarla birlikte hareket ediyoruz; bunlar bizim mimarlık meslek ortamımızın önemli aktörleri.

Yeni Sorular / Yeni Sorumluluklar

Bütün bu tespitlerin sonucu olarak şu haklı sorular karşımıza geliyor: "Mimarlar Odası dünyadaki bu değişimi, Türkiye'deki değişimi, yapı sektöründeki değişimi yeterince gözleyebiliyor mu, bu sorunlara karşı yeterince yapısal tedbirler alabiliyor mu?" Elbette buna bağlı olarak da; "Meslek örgütlenmesi nereye gidiyor, nasıl olmalı, yakın gelecekte bizleri neler ve ne gibi görev alanları bekliyor?"

Bu konular yöneticilerin hep gündeminde olmuştur. Böylesi kritik anlarda yöneticilerin dünyada ve ülkemizde mesleğimizi ilgilendiren konulardaki gelişmeleri dikkatli bir şekilde takip etmek, gerekli düzenlemeleri yapabilmek gibi bir görevi var. Bu nasıl gerçekleşecek? Öncelikle mevcut yapıyı ve geleneği iyi tanımlamak, ona sahip çıkmak ve geliştirmekle göreve başlamak gerekiyor. Bunu özellikle boş bir arsaya yapı yapılmadığı duygusunu belirtmek için söylüyorum. Mimarlar Odası'nın 58 yılda yaptıklarının, yapabildiklerinin farkında olunması önemli. Elbette daha iyisini yapmak için mutlaka yenileri gelecektir, yapacaktır, ama bu birikimi bilmek, anlamak önemli. Bu süreç tabii ki birdenbire böyle bir yıldırım parlaması gibi zihnimize geliverebilecek bir şey değil. Bir mekanizmanın nasıl hayata geçirilebileceğinin görülmesi kavranılması önemli.

Yönetimlerin sorumluluğu sadece gündemin ve çalışma programının hayata geçirilmesinde değil, bir ölçüde bu arayışların örgütlenmesinde ve gelecek yönetimlere birikimleriyle birlikte devredilebilmesindedir diye düşünüyorum. Hayatın karşımıza çıkardıklarının ıskalanmamasını, tüm zenginliğiyle kavranmasını, farkında olunanın tariflenebilmesini, yeterince baş edilemiyorsa bile ele alınmasını, irdelenme fırsatlarının yaratılmasını, çözümleme arayışlarının gösterilmesini önemli buluyorum. Oda'nın bir rutini var, her gün çalışan yüzlerce insan bir sürü şey yapıyorlar. Bütün bu çabalara rağmen bu yeni görevlerle ilgili olarak, mevcut çalışmaları aksatmadan bunları da gündeme almak ve gereğini yapmak zaman alabiliyor; öte yandan bunları hiç konuşmamak ise ciddi bir sorun.

Bu noktada gündemindeki görevleri yapmayan, yapamayan, bunların önemini kavrayamayan, üstlendiği sorumluluğun farkına varamayan yöneticilere herhangi bir yaptırımın söz konusu olup olmadığı tartışılabilir. Tabii ki herkesin bu sorunlara vâkıf olduğu, bunları hissettiği, bunları çözmeye çalıştığını söyleyemeyiz. Burada bir etik vurgulama söz konusu; böyle bir durumda ne olacaktır? Bunların yapılamaması, yanından geçip giden sorunların farkına varılmaması, varılsa bile sorunlarla uğraşmak yerine seyirci kalınmasına rıza gösterilmesi elbette ciddi bir handikaptır ve sağlıklı bir bünyenin normal süreç içerisinde bu durumu aşmasını, yönetimlerde yenilemeyi sağlamasını, yapabilenleri işbaşına getirmesini bekleriz. Mimarlar Odası'nın kendisini sorgulama, eleştirme, öz değerlendirme duygusunun oldukça yüksek olduğunu, süreç içerisinde kendini yenileme potansiyelini hayata geçirebildiğini, zor dönemlerde inanılmaz atılımlar yapabildiğini, böylesi bir güce sahip olduğunu da belirtmek isterim.

Yeni Yapılanmalar

Meslek ortamında yeni yapılanmalar gündemde. Mimarlık Vakfı, Mimarlık Enstitüsü uzun yıllardan beri ortama katkı yapmaya çalışan yapılanmalar. Bu ve buna benzer yapılanmalar Oda'yla bağını doğrudan kuran, ama Oda yönetimlerine çok da bağlı olmayan, Oda'yla beraber çalışan yapılar. Bu yapılanmaları geliştirmemiz gerektiğini düşünüyorum. Bunlardan bir tanesi Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi, bir diğeri Mimarlık Akreditasyon Kurulu.

Bu yapılanmalar meslek ortamına katkı sağlanabilmesinin yollarını önemli oranda zenginleştiriyorlar ve alanlarıyla ilgili önemli birikim sağlıyorlar. Oda örgütlülüğünün daha aktif olabilmesine yönelik kurumsal destek sağlama potansiyelleri vardır; bunun önemli olduğunu düşünüyorum. Bu yapılarla ilgili deneyimlerin irdelenmesi, olanaklarının ve varsa risklerinin iyi değerlendirilmesi gerekmekte. Bu yapılanmaların yakın zaman içerisinde çok kısa deneyimleri oldu. Bazı sıkıntılar da yaşandı. Uygulamada karşılaşılan sorunların abartılması, kazanımların küçümsenmesi bu alanların sağlayacağı zengin perspektifin görülememesine yol açabilir diye düşünüyorum ve uyarmak istiyorum.

Bunlara benzer başka yapıların oluşturulması da gündemimizde: Bir tanesi Mesleğe Kabul ve Kayıt Kurulu, bir diğeri Mimarlık Araştırmaları Merkezi. Oda yönetimlerindeki tartışmalardan etkilenmeden, Oda'ya rağmen veya Oda'yla rekabet eden bir kurumlaşma değil, mimarlık çalışmalarına, mesleğimizin gelişmesine, dolayısıyla Oda'ya, mimarlık meslek ortamına üretimleriyle hizmet vermeleri, yardımcı olmaları amaçlanmaktadır. Bu yapılanmaların Oda içi iktidar tartışmalarının araçları gibi kullanılmaları endişesini

haklı olarak duymamız, ama bunun aşılabileceğini de düşünerek davranmamız, ürkmememiz gerektiğini düşünüyorum. Bunlar şimdiye kadar çok denenmemiş yapılardır. Biz bunları herhangi bir komite, komisyon gibi değil, kendi içerisinde hem yenilenmesini, hem sürekliliğini sağlayan bir yapılar bütünü olarak görmemiz ve geliştirmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Yeni Görevler / Yeni Gündemler

Bugün Mimarlar Odası'nın önüne ne gibi konular geliyor, bunlar üzerinde biraz durmak isterim.

Öncelikle hükümetin meslek örgütlerine yönelik saldırılarının gündemin ilk maddesi olarak ele alınması ve gereken tepkinin gösterilmesi gerekiyor. Genel Kurul delegelerinin ortak bir kararla gösterdikleri tepkinin anlamlı olduğunu düşünüyorum. Mimarlık meslek hukukunun ve üye hukukumuzun geliştirilmesi, mimari fikrî haklar alanında yapılacak çalışmalar, farklılaşan mimarlık hizmetleri karşısında üye haklarının daha etkin bir şekilde korunması önem kazanıyor.

Mimarlık ve mimarlık eğitimi alanında ortak çalışmaların sürdürülmesini önemsiyorum. Geçen süreçte mimarlık okullarıyla, akademisyenlerle beraber konunun paydaşları olarak sorunları beraber tartışma kültürünü edindik. Sorunları birlikte ele alıyoruz, birlikte irdeliyoruz, birbirimizi eleştirebiliyoruz ve çözüm yollarını bulmaya çalışıyoruz. Yöneticiler nezdinde yeterince etkili olamayabiliyoruz belki, ama zaman zaman ufak adımlar da atabiliyoruz. En azından kendi aramızdaki söylemi tekleştirebiliyoruz. Bu sürecin devam etmesi gerektiğini düşünüyorum ve eğitim alanındaki yapılanmalarla meslek örgütünün beraber çalışması, birbirini dışlamaması kültürünü önemsiyorum.

Yapı üretim sürecinin sağlıklaştırılması doğrultusunda meslek örgütü olarak üstümüze düşen görevler olduğunu biliyoruz. Olumlu bir adım olarak sertifikalı iş tanımlarının arttığını söyleyebiliriz, bu alanların geliştirilmesi ve çoğaltılması gerekiyor. Yetkinin verilmesi ve yetkinin belirli kurallara bağlı olarak yenilenmesi konusu belki de meslek ortamımızdaki en kritik konulardan biri. Türkiye'de hep söylediğimiz gibi, dört yıllık eğitimle yetkinin alınması ve ömür boyu bu yetkinin kullanılması üzerine kurgulanmış bir meslek ortamının son derece yanlış olduğunu söylüyoruz. Ancak bunun düzeltilmesi yolunda getirilen her öneri "eski köye yeni âdet" olarak tepki görebiliyor. Her halükârda bu alanla ilgili bir düzenlemenin yapılması gerektiğini düşünüyorum. Herkesin her işi yapabildiği amorf bir meslek ortamı yerine belli eğitimleri, belli birikimleri sağlamış olan insanların ancak o işi yapabilecekleri, sertifikalı bir takım iş düzenlerinin oluşturulmasını gerekli görüyorum. En az ücret üzerine kurulan bir ihale sistemiyle çalışılmamasını, yeterlilikleri daha iyi tarif edebilen bir sistemin olmasını arzu ediyoruz. Bu kapsamda üye sicil sistemlerinin etkinleştirilmesi ve üyenin referansı haline gelmesinin önemli olduğunu hatırlatmak isterim.

Toplum ve Mimarlık

Son olarak çok önem verdiğim bir konuya, "Toplum ve Mimarlık" alanındaki çalışmalara değinmek istiyorum. Biz sonuçta kendi başımıza iş yapabilen bir meslek değiliz. Bir işverenimiz var ve bu işverenin mimarlığa, kentleşmeye bakışı, kent kültürüyle ilgili yaklaşımları çok önemli. Bu alandaki çalışmaların daha etkin bir şekilde sürdürülmesi gerektiğini düşünüyorum.

Mimarlığın toplumsal sorumluluğu bağlamında, günümüz dünyasında toplumun yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik oluşturduğumuz **Türkiye Mimarlık Politikası** çalışmalarını bu kapsamda hatırlatmak isterim. Toplumla birlikte mimarlığı tartışabilmeli, topluma yönelik çok yönlü mimarlık yayınları üretebilmeliyiz. Kentleşme ve kent kültürü konularında ilgili kurum ve kuruluşlarla ortak çalışmalar yürütülmesini önemsemeliyiz. Kendi dilimizi, meslek ortamındaki dili biraz akademik buluyorum, topluma yönelik yayınların yapılması, toplumdaki mimarlık ve kentleşme kültürünün gelişmesi konusunda bu çalışmaların artması, hızlandırılması gerektiğini düşünüyorum.

Sonuç Yerine

Meslek örgütümüz içinden ve meslektaşlarımızdan zaman zaman şöyle bir soruyla karşılaşıyoruz: *"Çok fazla alana yayılıyoruz. Bütün bunları yapmak zorunda mısınız? Belirli bir alana yoğunlaşmak gerekmiyor mu?"* Bu elbette önemli bir yaklaşım sorunu, her zaman belirli öncelikler olabiliyor ama gündemi bu bütünlük çerçevesinde görmenin de gerekli olduğunu düşü-

nüyorum. Odaların görevi her geçen gün artmaktadır. Gündemimize gelen her konu bizlere yeni perspektifler açmakta, ufkumuzu genişletmektedir. Şimdiye kadar yürüttüğümüz çalışmaların yanı sıra yeni ilgi alanlarına enerji, zaman ve kadro ayırabilmek, üretilen bilgiyi derlemek ve yeni bilgiler üretebilmek, bunların politikaya dönüşmesini sağlamak önemli bir gündem maddesi olarak önümüzde durmaktadır. Artan iş yükü farklı yaklaşımları, belirli seçmelerin yapılmasını, ertelenemeyecek iş kalemlerinin yerine getirilebilmesi için verimliliğin artırılması tartışmalarını beraberinde getiriyor. Yeni bir çalışma anlayışının irdelenmesi, bunun gerekliliğinin hissedilmesi, bu yönde bir arayışa gidilmesi, çözüm yollarında örgütsel bir mutabakatın aranması, bulunmasını gerekli kılıyor.

Elbette, her dönemin kendi şartları içinde değerlendirilmesi gerektiğini söylemek isterim. Bugün Mimarlar Odası'nın gündemindeki bu zengin konu yelpazesini, meslektaşlarından aldığı gücünü, toplumdaki saygınlığını konuşabiliyorsak bunu yıllarca bu alanda çaba gösteren, emeği geçen veteranlara borçluyuz. Bu borçluluk duygusunun Oda'da sorumluluk üstlenenlerin en önemli motivasyonu olduğunu düşünüyorum. Böylesi bir kurumda yöneticilik yapmanın heyecanı ve onuru hepimize sorumluluğun ağırlığını üstlenmede yardımcı olmuştur. Türkiye'de mimarlık meslek örgütlenmesinin 100 yılı aşkın bir tarihi var. 1908 yılında, Meşrutiyet sonrası başlayan çalışmalardan, Mimarlar Odası'nın kuruluşuna ve bugüne kadar bu alanda görev yapan, katkı sunan herkesi saygıyla selamlıyor; bugün Mimarlar Odası yönetiminde bayrağı taşıyan meslektaşlarıma başarılar diliyorum. TOL

deneyim

DENEYİM; KURAM VE KILGI ARASINDA GEÇEN SÜREÇ

A. Faruk GÖKSU

Kentsel Strateji, Kurucu Ortak
Uzlaşma Yöneticisi

Özet

ODTÜ, Şehir ve Bölge Planlama bölümüne başladığım 1980 yılında, belleğime kazınan ilk kavram; kuram ve kılgı idi. Planlamanın teori ve pratik arasındaki deneyimlerinin tartışıldığı Şehircilik Kongresinin ana temasını bu iki kavram belirlemişti.

Otuz yıla yakın meslek yaşamım, kuram ve kılgı arasında bir yerlerde geçti. Kimi zaman planlama yaklaşım ve modelleri üzerine kimi zaman ise proje geliştirme ve uygulamalarına yönelik deneyimlerim oldu.

Sektörel Çeşitlilik Deneyimi

Meslek yaşamı sürecinde; kooperatif sektörü, kamu-özel ortaklığı, özel sektör ve son dönemde ise kamu, özel ve sivil işbirliği projeleri içinde farklı deneyimler kazandım ve deyimlerimi sürekli paylaşma gayreti içinde bulundum.

Bu süreç içinde;

- Kent-Koop, Batıkent Projesi deneyimi; dayanışma, işbirliği, sivil toplum örgütü, diyalog ve proje demokrasisi,
- Kamu ve özel sektör ortaklığı ile gerçekleştirilen Portakal Çiçeği Kentsel Dönüşüm Projesi; proje geliştirme, uzlaşma, katılım, eşitlik, değer paylaşımı, imar haklarının transferi ve toplulaştırılması,
- Özel sektör deneyimi; finansman, zaman yönetimi, değer yaratma, yarışabilirlik,
- Kamu, özel ve sivil örgüt işbirliği deneyimi ise ortak vizyon, işbirliği, uzlaşma yönetimi, beklenti yönetimi, katılım, stratejik tasarım

kavramları ile yaklaşımlarının, planlama ve proje geliştirme sürecinde önemini ve gerekliliğini göstermiştir.

Özetle, kuram ve kılgı arasında geçen sektörel çeşitlilik deneyimi; kentlerimizin geleceği için 'senaryo', 'strateji' ve 'uzlaşma' kavramları çerçevesinde, '6K-6E-6B' temel ilkelerini dikkate alan temel yaklaşımların önemini ortaya çıkarmıştır.

Gelecek Senaryoları; 6K Yaklaşımı

Kentlerimizin yapı ve yaşam kalitesi sorunlarının çözümü ve yapısal dönüşümü için 'kimlik', 'kapasite', 'kaynak', 'kalite', 'katılım' ve 'kurgu' (6K) temaları çerçevesinde bir 'gelecek senaryosu' yazılmalı, kamu, özel ve sivil örgütlerin katılımının sağlandığı yeni kentsel kurgu tasarlanmalıdır.

Kentsel gelişim ve dönüşüm sürecinin yeni senaryosu;

- Geçmiş ve günümüz değerlerini dikkate alan 'kimlik',
- Kentsel yapılaşma ve kamusal mekan yaratmak için 'kapasite',
- Ekonomik kalkınma ve toplumsal gelişim için 'kaynak',
- Çevre ve altyapı üretiminde 'kalite',
- Karar süreçlerine aktif 'katılım',
- Kentsel gelişim ve dönüşüm için yeniden 'kurgu'

(6K) bileşenlerini kapsamalıdır.

Uzlaşma Yönetimi; 6B Yaklaşımı

Kentsel dönüşüm projelerinde uzlaşma süreçlerine katılımın artırılması için 'bilgilendirme', 'bilinçlendirme', 'buluşma, 'beklenti', 'belirsizlik' ve 'benimseme' (6B) bileşenlerini içeren uzlaşma yönetim süreci dikkate alınmalıdır.

Uzlaşma Yönetim süreci;

- Taraflar arasında doğru, şeffaf ve zamanında bilgi ve belge akışının sağlanması için 'bilgilendirme',
- Yenilikler ve kazanımlar konusunda 'bilinçlendirme',
- Tüm tarafların bir araya gelecekleri ortamlarının yaratılması için 'buluşmalar',
- Taraflar arasındaki 'kendisinin diğer taraftan beklentisi' ile 'diğer tarafın kendisinden beklentisini' ele alan 'beklenti yönetimi',
- Proje geliştirme sürecindeki ortaya çıkan 'belirsizlikler',
- Karar süreçlerindeki yaklaşımlar, beklentiler ve paylaşım konularının geniş taraflarca 'benimsenmesi',

uzlaşma basamaklarını ele alan bir süreç yönetimi olmalıdır.

Stratejik Planlama; 6E Yaklaşımı

Kapsamlı Kentsel Dönüşüm Projelerinin çok aktörlü işbirliklerini içermesi ve toplumsal, mekânsal ve eko-

Uzlaşma Yönetimi Basamakları (6B)

Proje Yaklaşımı Vizyon Öncelikler	Planlama ve Tasarım İlkeleri Yatırımcı Yaklaşımı Değer Esaslı Paylaşım	Katılım Yaklaşımı Uzlaşma İlkeleri Proje Yaklaşımı	Strateji ve Eylem Planı Stratejik Sosyal Plan	Belediye Yaklaşımı Bürokrasi Politik Kararlılık	**6** **BENİMSEME**
Uzlaşma İlkeleri Paylaşım Oranları Katılım Düzeyi Bilgi Eksikliği	Bürokratik Süreçler Yasal Süreçler Proje İptal Davası Sürdürebilir Destek	Sosyal Proje Kiracıların Talepleri Ekonomik Kriz Uzlaşma Süreci	Alternatif Kaynak Alternatif Yaşam Alanı	**5** **BELİRSİZLİKLER**	Proje Başlangıç ve Bitiş Tarihi
Eşitlikçi Yapılanma Hakları Planlama Sürecinin Hızlandırılması	Taşınma Masrafları Kira Yardımı Sosyal Konut İş Talebi	Kira Yardımı Proje Finansmanı Sorunsuz Tahliye	**4** **BEKLENTİLER**	Destek Çözüm Ortağı Kamu Yatırımları Yeni Yaşam Alanı Bütünleşme	Daha Fazla Kar Paylaşım Oranları Bürokrasinin Azaltılması
Genel Toplantılar 1.Görüşme Komite Toplantıları Dernek Toplantıları	Dernek Toplantıları Konferanslar Proje Bilgilendirme Toplantıları	**3** **BULUŞMA**	Anket Çalışmaları Sorun Toplantıları	Politikacı-Bürokrat Gayrimenkul Sektörü Finans Sektörü	Belediye Mülk Sahipleri Yatırımcı Sivil Örgütler
İşbirliği Ortak Karar Alma Karar Süreci	**2** **BİLİNÇLENDİRME**	Yeni Yaşam Alanı Kültürel Değerler İş Geliştirme Yeni Fırsatlar	Uzmanlardan Yararlanma Yerel Proje Geliştirme Kültürü	İşbirliği Çözüm Ortağı Olma Program ve Proje Geliştirme	Yasal Haklar Demokratik Haklar Örgütlenme İşbirliği
1 **BİLGİLENDİRME**	Plan ve Proje Model ve Yaklaşım Sorunlar ve Fırsatlar	Sorunlar ve Fırsatlar Yasal Süreç Uzlaşma Süreci	Paylaşım Maliyet Piyasa Koşulları	Yeni Yaşam Alanları Proje Süreci Uzlaşma Süreci	Plan ve Proje Dokümanları Yasal Belgeler

Kaynak:A.Faruk GÖKSU

6B Uzlaşma Yönetimi Basamakları

nomik boyutları ile uyumlu bir eylem sürecini kapsaması, uzlaşma yönetimi yaklaşımının ardından 'stratejik planlama' yaklaşımını da gündeme getirmelidir.

Stratejik planlama süreci 'ekonomi', 'eşitlik', 'ekoloji', 'etkin olma', 'elde edilebilirlik' ve 'entegrasyon' (6E) temel ilkelerini kapsamalı ve klasik imar planı anlayışının yerine geçmelidir.

Sürdürülebilir gelişim ve yapılabilir kılma için;

- Yerel ekonominin geliştirilmesini sağlayan 'ekonomi',
- Kamu kaynaklarına herkesin eşit erişimini sağlayan ve proje değerini eşit paylaşmayı dikkate alan 'eşitlik',
- Çevre değerleri koruyan 'ekoloji',
- Kamu, özel sektör ve sivil toplum örgütleri ile gücün paylaşımını sağlayan 'etkin olma',
- Kamusal alanların uzlaşma ve yenilikçi yaklaşımlarla 'elde edilebilirliği',
- Toplumsal, ekonomik ve mekansal 'entegrasyon'

(6E) bileşenleri planlamanın stratejik çerçevesini oluşturmalıdır.

Yeni Planlama Yaklaşımı; 'Kentsel Strateji' Temel Çerçevesi

Estetikten yoksun ve afet riski yüksek kentlerimiz; değer yaratan tasarım, imar hakkı transferi, imar bonusu, mekânsal gelişim çerçevesi, stratejik tasarım gibi yaklaşım ve yöntemler ve yeni stratejiler ile yeniden kurgulanmalıdır.

Kamu, özel ve sivil işbirliği ortamları ve projelerinin kazandırdığı deneyim sonucunda, kentsel sorunların çözümünde durağan ve sorun üreten geleneksel yaklaşımlar yerine, esnek ve dinamik süreci fırsata çeviren üç aşamalı 'Kentsel Strateji' yaklaşımına gereksinim vardır.

- İlçe Strateji Çerçevesi; 'kent formunun' yeniden şekillenmesini belirler. Ulaşım ve açık alan sistematiği, karma kullanımlar, yükseklik ve yoğunluk vb önemli stratejik kararlar mevcut kentsel formdan etkilenerek verilmelidir.
- Yerel Çerçeve; 'mekansal ve toplumsal örgütlenme' nin yeniden kurgulanması için yaşam odakları, kamusal mekanlar, meydan, toplum merkezleri, park ve hizmet alanları mahalle ölçeğinde ele alınmalıdır.
- Yapı Çerçevesi; kent dokusunun organize edilebilir en küçük parçasının oluşturan 'yapı ada'larının 'birleşme' stratejileri çerçevesinde 'yeni(den) parselasyon' ile ortaya çıkacak yeni kentsel doku formları, yeni(den) yaşam alanlarının oluşturulması için tasarlanmalıdır.

Gayrimenkul'ün Menkulleştirilmesi; İmar Hakkı Transferi ve İmar Bonusu

Hızlı kentleşme süreci içinde ortaya çıkan imar haklarının eşitsiz dağılımı ya da yaratılan değerin eşit paylaşılamaması, yoğun yapılaşma ve kamusal mekan eksikliği gibi temel sorunların çözümü için yenilikçi yaklaşımlara gereksinim vardır.

Meslek yaşamımın son on beş yıllık sürecini yoğun bir biçimde kaplayan kentsel dönüşüm projeleri ve özellikle uluslararası deneyimler göstermektedir ki, imar haklarının eşitlikçi dağılımı ve kamusal mekan üretilmesi için imar haklarının menkul kıymete dönüştürülmesi sürecine girilmelidir.

Model, özellikle tarihi dokuların imar baskısına dayanamayarak yok olma ve açık alanların yapılaşma risklerini ortadan kaldırmaya yönelik, eşit imar hakkı yaklaşımına dayanmaktadır.

Ayrıca, bu model, özellikle son depremden sonra, kritik alanların boşaltılarak, mevcut imar haklarının başka alanlara veya projelere transferi ile özellikle gecekondu ve kent merkezindeki çöküntü alanlarının dönüşümünde kullanılmalıdır.

Kentlerin Geleceği; Yol Haritaları

Kentlerin geleceğine ilişkin stratejilerinin geliştirilmesi için geniş katılımlı çalıştay ortamlarında neredeyiz?, nereye gideceğiz? temel sorularına yanıt bulmak üzere;

- **B**eklenti Analizi (kamu, özel ve sivil tarafların birbirlerinden beklentileri)
- **E** Analizi (ekoloji,ekonomi,eşitlik,elde etme, etkin olma, entegrasyon)
- **K** Analizi (kimlik, koruma, kapasite, kaynak, katılım, kurgu)

BEK Analizi yapılması, kapsamlı bir altlık oluşturması açısından önemlidir.

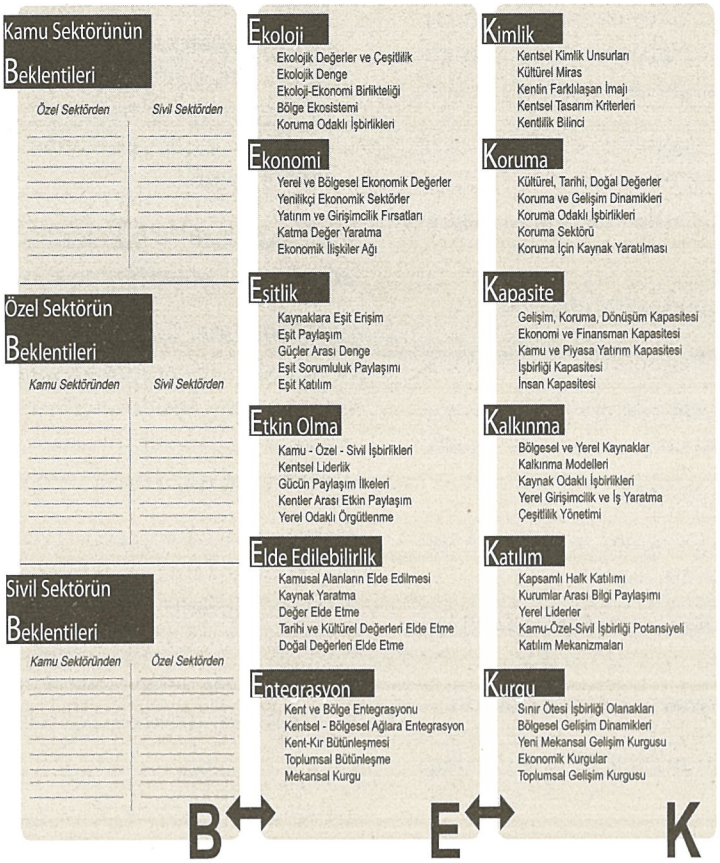

Stratejik Tasarım

Strateji ve tasarım birlikteliği, yeni iş ve yaşam alanlarının tasarlanması sürecinde farklılık ve katma değer yaratan bir süreci kapsamaktadır. Stratejik tasarım yönetimi tarafların beklentilerini dikkate alan uzlaşmaya açık bir çerçeve ortaya koymaktadır.

Stratejik tasarım, yaratıcı fikirlerin birlikteliğiyle, kaliteli ve kimlikli projelerin yeni kent kurgusu kapsamında üretildiği, kent yönetimleri, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörün bir araya geldiği katılımcı ortamlarda uygulanabilir stratejilerle, benimsenen projelerin seçildiği yeni bir planlama ve tasarım yaklaşımı olarak ortaya çıkmaktadır.

Stratejik tasarım çalıştaylarında;

- Karma kullanım,
- Açık alan,
- Yoğunluk ve yükseklik,
- Ulaşım,
- Yenilikçi yaklaşımlar,
- Toplumsal gelişme,
- Ekonomik kalkınma,

konularını içeren planlama ve tasarım stratejileri geliştirilmektedir.

Uzlaşma Yönetimi Proje Deneyimleri

Portakal Çiçeği Vadisi Projesinden başlamak üzere bugün içinde bulunduğumuz tüm projelerde, uzlaşma uzlaşma yönetimi sürecinde kararlar, katılımcı ve demokratik ortamlarda alınmıştır.

Portakal Çiçeği Vadisi-Ankara: Proje ortaklığı, kamu-özel sektör işbirliği, arsa sahipleri ve girişimcinin de katılımı ile gerçekleşmiştir. Özellikle, arsa sahipleri, proje kararlarına, temsilcileri aracılığı ile proje geliştirme şirketinin yönetim ve denetim kurullarında, temsil edilerek katılmışlardır. Ayrıca, şirket tarafından, gündeme getirilen her türlü öneri, arsa sahipleri ile yapılan aylık toplantılarda da ele alınmıştır.

Portakal Çiçeği Vadisi

Dikmen Vadisi-Ankara: Proje geliştirme yükümlülüğünü Ankara Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyelerinin katılımı ile yine proje geliştirme şirketi üstlenmiştir. Ancak, işbirliği, şirket ve belediye yöneticileri ile arsa sahiplerinin kooperatifler çatısı altında örgütlenerek, temsilcileri aracılığı ile katıldıkları Proje Karar Kurulu ile sağlanmıştır. Proje geliştirme süreci ile ilgili her türlü kararın oybirliği ile alınması proje demokrasisi açısından önem taşımaktadır.

Kartal, Cendere ve Maltepe Dragos- İstanbul: Sanayi odaklı kentsel dönüşüm projelerinde belediye ve mülk sahipleri arasındaki işbirliği, mülk sahiplerinin

Dikmen Vadisi

dernek çatısı altında örgütlenmeleriyle sağlanmıştır. Her üç projede planlama ve proje geliştirme konularında işbirliği yapılmaktadır.

Yol Haritaları Deneyimi

Yeni vizyon çerçevesinde katılımcı ortamlarda hazırlanan yol haritaları kentlerin yeniden kurgulanması için önemli bir stratejik belge olmaktadır.

Çayırova Yol Haritası: Çayırova'nın yeni mekânsal çerçevesi 6K ilkeleri çerçevesinde yeniden kurgulanırken geniş katılımlı ortamlarda kamu, özel ve sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin birbirlerinden beklentileri alınmıştır.

Çayırova'nın stratejik ve bölgesel vizyonuna ulaşmak için altı stratejik hedef 6K temaları çerçevesinde tartışılmıştır.

- Çayırova'nın kimliği ve kentsel imaji ne olmalı?

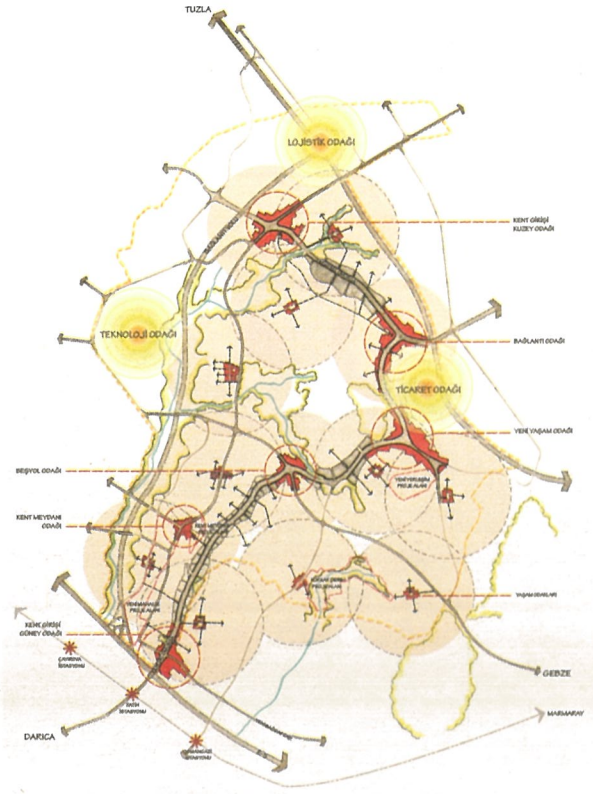

Çayırova Mekansal Gelişim Şeması

- Bölgesel ve kentsel kapasiteler nasıl geliştirilir?
- Yaşam ve mekan kalitesi nasıl artırılabilir?
- Toplumsal gelişme ve ekonomik kalkınma sürecine tarafların katılımı nasıl sağlanır?
- Bölgesel ve yerel kaynaklar nasıl değerlendirilir?
- Yeni mekânsal kurgu nasıl olmalıdır?

sorularının yanıtları Çayırova'nın gelecek stratejilerini belirlemiştir.

Stratejik Tasarım Proje Deneyimleri

Stratejik tasarım yaklaşımı; Denizli, Eskişehir Porsuk kenarı dönüşümü ve Cendere Sanayi dönüşüm projelerinde projeden etkilenen tarafların katılımı ile uygulanmıştır.

3x3 Stratejik Tasarım Programı-Denizli: Denizli'de ilk kez uygulanan programı;

- 3 proje alanı,
- 3x3 tasarımcı (yerel, ulusal ve uluslararası)
- 3 çalıştay

temel bileşenlerini içermektedir.

Tasarım ilkelerinin belirlenmesi ve benimsenen tasarımın ortaya çıkması sürecinde 3 çalıştay düzenlenmiştir. Planlama ve tasarım ilkelerinin tartışıldığı çalıştaylardan sonra, Karar Çalıştayı'nda sivil kurul ve teknik kurul her proje alanına ait benimsedikleri tasarım için bir oy kullanarak benimsenen 3 proje seçilmiştir.

Stratejik Tasarım Çalıştayı - İstanbul: Cendere-Kağıthane Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi, planlama ve tasarım ilkelerinin hazırlanması sürecinde İBB-İMP, mülk sahipleri ve yatırımcıların bir araya geldikleri stratejik tasarım çalıştayı düzenlenmiştir.

Stratejik tasarım sürecinde tasarımcılar ile projeden doğrudan etkilenen taraflar arasında öncelikle stratejiler ortaya konulmuş ve stratejilerin tasarıma dönüştüğü fikir projeleri tartışılmıştır.

3x3 Denizli, Stratejik Tasarım Çalıştayı

3x3 Denizli, Proje Danışma Kurulu, Benimsenen Proje Seçimi

Süreç sonunda stratejiler ve tasarımlar ortaklaştırılarak planlama için altlıklar oluşturulmuştur.

DESTEK Gönüllüleri; 3ADA1ADA Deneyimi

Katılımcı planlama yaklaşımı çerçevesinde yerel girişime **DESTEK** (**D**emokrasi, **E**konomi, **S**trateji, **T**oplum, **E**şitlik, **K**atılım) gönüllülük esaslı kentsel dönüşüm modelinin geliştirilmesi için oluşturulmuştur.

DESTEK modeli, yerele 'kendi projeni kendin geliştir, uzmanlara ise 'kendi işini kendin yarat' mesajı vermektedir.

DESTEK gönüllüleri, kentlerimizde başta yapı ve yaşam kalitesi riskini azaltmak üzere yaşam alanlarının yeniden tasarlanması için başlatılan 3ADA1ADA programını geliştirmişlerdir. Program, ada bazında yerinde dönüşüm modeli için İstanbul'un farklı ilçelerinde farklı kentsel doku çalışmalarında;

- Yerel odaklı 'gönüllü örgütlenme',
- Kamu odaklı 'imar bonusu teşviki',
- Piyasa odaklı 'imar hakkı transferi'

yaklaşım ve yöntemleri test edilmiştir.

Örnek çalışmada; imar bonusu;

- Birleşme,
- Yola Terk,
- Kamusal Mekan,
- Otopark

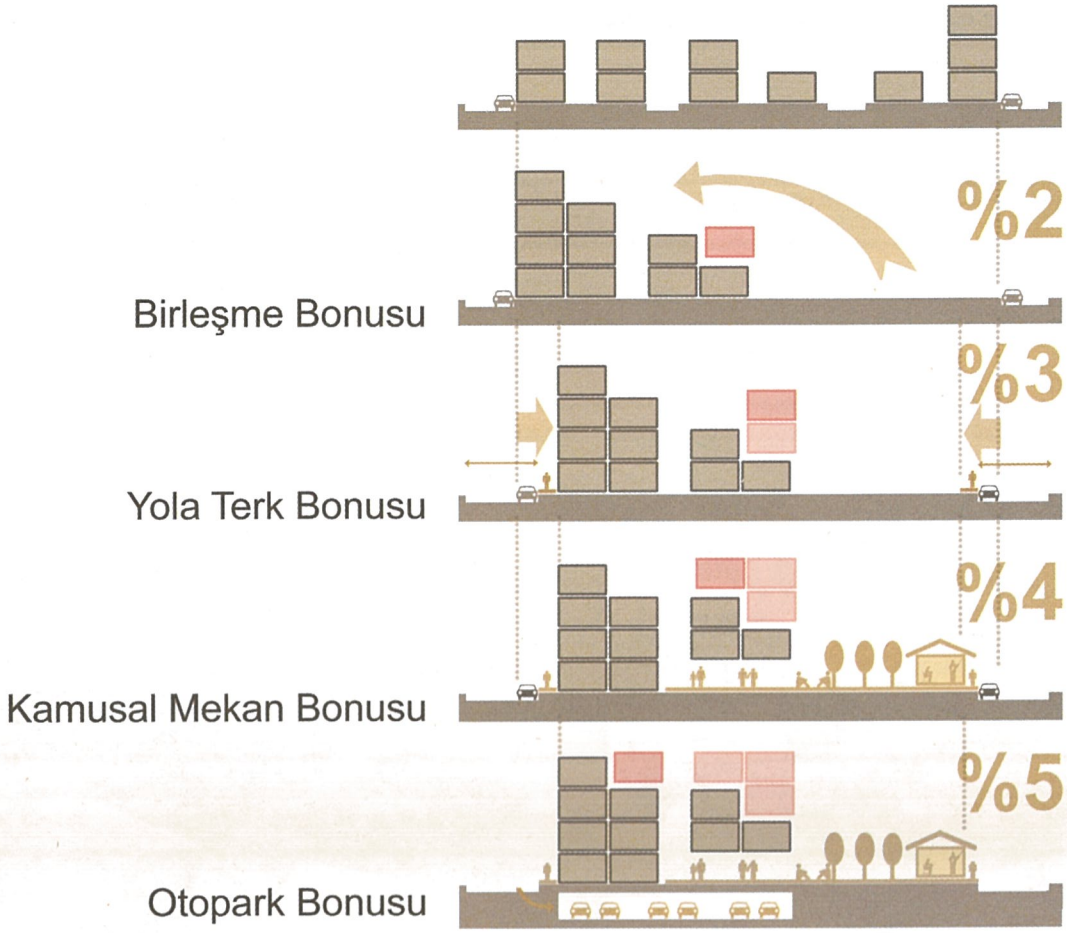

Kaynak: Kentsel Strateji

İmar Bonusları

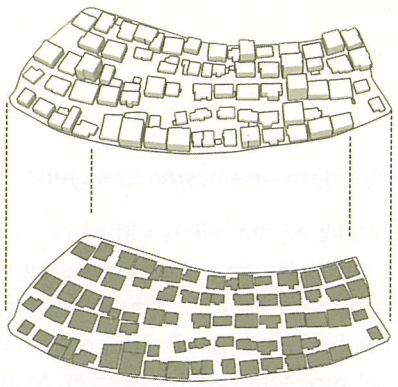

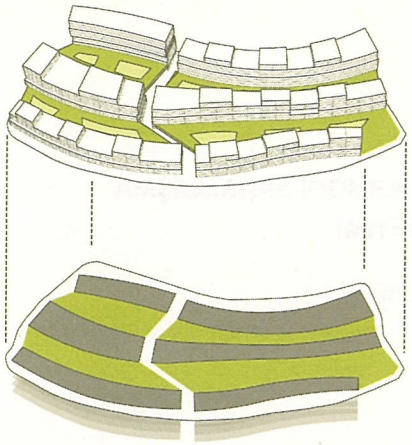

konularında özellikle kamusal mekan elde edilmesi ve riskli yapıların yeniden yapımına finans desteği sağlanması için verilmektedir.

Sonuç olarak, kuram ve kılgı arasında geçen otuz yıllık süreç içinde elde edilen deneyim süreci; kentleşme sektörünün gelişmesi için aşağıdaki 10 temel ilkenin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

1. Kent Vizyonu
2. Proje Geliştirme
3. Uzlaşma Yönetimi
4. Stratejik Tasarım
5. Katılımcı Planlama
6. Kentsel Strateji Temel Çerçevesi
7. Ortaklık, İşbirliği
8. BEK Analizi
9. Menkulleştirme (İmar Bonusu, İmar Hakkı Transferi)
10. Değerin Paylaşımı

Kentlerin geleceğinin kurgulanmasında önem taşıyan ilkeler, kuram ve kılgı arasında bir yelpaze içinde önceliklerini ve farklılıklarını ortaya çıkarmalıdır. TOL

Mimarlığın Sanallaşma Deneyimi

Banu Binat

Mimarlığın sanallaşma deneyimi

Mimarlık eğitimi almış biri olarak, meslek pratiğimi alışılmış anlamda mimari proje üretimi üzerinden çok kısa bir süre yürütebildim. İnternetin hayatımıza girmeye başlamasıyla yönümü mimarları ilgilendirecek sanal projelere doğru çevirdim. Mimarlığın internet dünyasına geçişinde daha önce hiç olmayan kanalların, mecraların, platformların inşasında fikir geliştirmek, proje üretmek ya da öngörü sahibi olmak da aslında ancak mimari formasyondan geçtikten sonra yapılabilecek bir şeydi. Mimarlığın sanallaşma deneyimi, yaşadığımız yoğun değişim/dönüşümünün etki alanı ile karşılaştırınca çok kısa bir geçmişe sahip. Bu deneyim sürecini anlatmaya başlamam için sadece 2000 yılına geri dönmemiz gerekiyor. Üç genç mimar, mimarlığı internet dünyasına taşıyoruz ve ilk mimarlık portali Arkitera.com'u kuruyoruz, arkasından da uzun bir dijital ilkler listemiz geliyor. O günün koşullarına bakarsak;

Mimarlık ortamı ne durumda?

Mimarların arasında iletişim neredeyse yok denecek kadar az, mimarların işverenlerle ya da ortak proje yürüttükleri diğer disiplinlerle ilişkisi zayıf.

Etkinlikleri daha çok Odamız organize ediyor ve çeşitlilik yok, yarışma ve benzeri duyuruları ancak Oda'ya giderek ya da aylık süreli yayınları takip ederek öğreniyoruz, dünyanın gerisinde kalma psikolojisinden kurtulamıyoruz, yabancı yayınlara abone olmak dünya ile kurduğumuz en büyük bağ.

Mimarlık camiası Ankara, İstanbul ve Anadolu diye ayrı kutuplara ayrılmış, bunun tarifi yok, hissediyoruz. Yayınlar ve organizasyonlarda bu ayrılık hissediliyor.

Kamuoyunda mimarın adı yok, mimarlığın saygınlığı yok. Lüks konutlar pazarlanırken "Amerikalı mimarlar/dekoratörler tasarladı" demek hala tam bir prestij göstergesi.

Mimarlar ve malzeme üreticilerinin iletişimi çok zayıf, ortak buluşma noktası sadece fuarlar. Malzeme üreticileri ziyaret yaparak ofislere katalog ve numune yığıyor, mimarlar malzeme pazarlamacılarından kaçıyor. Ofislerde Yapı Kataloğu demirbaş, çünkü tek başvuru kaynağı.

Sektörel yayınlar dışında mimarlık konuşulmuyor, yazılmıyor. Mimari ile mimarlar dışında kimse ilgilenmiyor. Kamuoyunda mimarın adı yok.

Bilgiye ulaşmak, yönetmeliklere ulaşmak, mesleki uygulamaları ilgilendiren değişikliklerden haberdar olmak hep gecikmeli oluyor.

Yeni malzemelerden, yeni teknolojilerden haberdar olmak çok zor, haberdar olup tasarım aşamasında malzemeye karar vermekte zorlanıyoruz.

99 depremini yeni geçirdik, toplumda, üniversitelerde, meslek odalarında, sektörü ilgilendiren üretici ve hizmet sağlayıcı kurumlarda genel bir panik yaşanıyor. Bilgi eksikliği, uzmanlaşma eksikliği, çözüm arama ihtiyacı ortak platform ihtiyacını doğuruyor.

2000'lerle birlikte dünyada ve buna paralel Türkiye'de mimaride bir kırılma yaşanıyor. Nitelikli üretimin önemi, tasarımcı ve mimarların kimliklerinin önemi, yaşam kalitesi, çevreci yaklaşımlar, tüketicilerin bilinçlenmesi ve talepkar olmaya başlaması, teknolojik gelişmelerin malzemelere ve inaşaat yapım tekniklerine yansıması, yeni pazarlama anlayışları gibi pek çok şeyle bu kırılımı ve kırılımın gelen çatırtılarını biz de hissediyoruz.

İnternet dünyası ne durumda?

İnternet hayatımıza yeni girmeye başlıyor, 2000'lerin başında internet servis sağlayıcılar abone sayılarını 1000 lerle ifade ediliyorlar henüz. İki farklı grup var internet dünyasında: Birincisi varlıklı, eğitimli bir kesim, lüks bir tüketim olarak görüyorlar interneti, bilgiye ulaşma, iş ve iletişim amaçlı kullanıyorlar. İkincisi ise internet cafe'lerin yaygınlaşmasıyla ortaya çıkan ve interneti boş zaman geçirme aracı olarak kullananlar, bu kesim ile birlikte sayıların 2-3 milyon kullanıcıya ulaştığı tahminleri yürütülüyor.

On line satışlar başlamış ama henüz yaygınlaşmamış. Ciddi bir güven sorunu yaşanıyor.

E-business diye bir şey var, kimse kimin neden ve nasıl para kazandığını anlamıyor ama yeni çağın iş şekli bu denince, herkes susuyor, mucize gibi birşey, bilinen tüm ekonomi kuramları değişiyor. Biri para yatırıyor, yatırdığını bir yıl içinde misliyle geri alıyor, community'in ne kadar büyükse o kadar para kazanıyorsun?! İnternet şirketleri halka açılıyor, inanılmaz para kazanıyor ve kazandırıyor. Ama uzun sürmüyor 2000'de e- business balonu patlıyor. Sanal zenginlik bitiyor ve yatırımcılar da ışık hızıyla geri çekiliyor.

Mimarlık-internet buluşması:

Üç genç mimar, bu yeni dünyanın iş kurallarını öğrenmeye çalışıyoruz. Çünkü sanal dünyaya açılmaya kararlıyız, bildiğimiz iş üstünden proje üretmeliyiz, mimarlık. Yeni iş anlayışına göre başarı için ilk kural, "yapacağın sanal işte ilk olacaksın", ilkiz. "Niş bulacaksın", bulduk, yapı sektörü. "Hedef kitleni tanıyacaksın", ta kendisiyiz. "Business plan hazırlayacaksın", mimarın yapamayacağı şey yoktur diyerek bunu da yaptık.

Kaçan yatırımcılardan geriye birşey kalmadığı için kendi imkânlarımızla mimarlık portalini hayata geçirmeye başladık. Çıkış noktamız çok basitti. İnternet pek çok şeyi mümkün kılıyor, hızlandırıyor ve en önemlisi çapraz ilişkili ağlar kuruyor. Bu avantajları mimarlıkla nasıl ilişkilendireceğimiz üzerine düşünmeye başladık. Mimarın hayatını ne kolaylaştırır, neden şikayetçiyiz, biz ne isteriz diye sorduk kendimize. Business plan gereği başkalarına da sorduk, portal kurmak için hazırladığımız anketi mimarlık ofislerine faksla yollayıp, elle doldurulmuş cevapları da faksla geri aldık (dijital işlerin temelini faks kullarak atmış olduk). Sonunda kullanıcıyı memnun edecek her şeye cevap verecek ve sürekli gelişebilecek bir portal kurguladık.

Henüz "kullanıcı dostu" kavramı oluşmamıştı. Bir mimar portal yaparsa ve tasarım aşamasında fonksiyonelliği sorgularsa, bu kadar düşünülmüş, döneminin en kullanıcı dostu portali ortaya çıkar. Arkitera.com kısa zamanda bir başarı öyküsüne dönüştü, hedef kitle memnundu, Arkitera'yı hem kullandı hem destekledi, hem de fayda sağladı.

Pek çok internet projesine göre 2000'de mimarlık portalinin başarılı olmasının altında mimarların 90'larda

tamamen dijital ortama geçmiş olması yatıyor. 90'ların hayali kağıtsız ofisi kimse başaramadı ama tüm mimarlık ofisleri cetvel, jilet, şablon ve rapidoları ortadan kaldırıp, proje üretim sürecini dijitalleştirdi. Zaten tüm işini bilgisayar başında yapan bir meslek grubu düşünün, internetin hayatımıza girmesiyle birlikte ozalitçiye çizim dosyalarını yollayan, farklı ülkelerde projeleri tüm paydaşlarla birlikte aynı anda yürütebilen bir meslek grubu. Çok rahat söyleyebilirim ki, mimarlar sanallaşmayı hızla kabullenen ve iş hayatına bu sayede değer katan ilk ve tek meslek grubudur.

Sanal ve mimarlık

Uzun bir araştırma ve tasarım sürecinden sonra Arkitera.com'u 9 ekim 2000'de yayına açtık. Mimarlığın sanal yolculuğu böylece başlamış oldu. Arkitera.com'u kimler izlemeliydi? Öğrenciler, akademisyenler, mimarlar ve proje üreten diğer disiplinler, tasarımcılar, odalar, STK'lar, malzeme üreticileri, işverenler. Bir anda Türkiye'nin tamamına hatta yurtdışına bile ulaşır olduk. Herhangi bir coğrafyaya bağlı olmayan yayın ilgi görüyordu. Büyük kentlerdeki iyi koşullardaki bir öğrenci ile Anadolu'da her şeye ulaşmakta zorluk çeken bir öğrenciye internet ortamı aynı imkânları sunuyor, bir anlamda demokratikleştiriyordu. İnternetin getirdiği yan yanalık, mimarlar gibi yayın takip etmesi gereken bir gruba imkânlarda eşitlik getiriyordu.

İzleyicilerin ilgisini sürekli kılmak için süreklilik üzerinden ihtiyaç yaratan bir yapı kurgulanmalıydı. Her gün güncellenmeliydi, aylık haberler yerine sektörü günlük izleme fırsatı vermeliydi, profesyonel iş yaşamında herkesin ilk başvuru kaynağı olmalıydı. Tüm bunlar oldu. İlk yıllar Arkitera.com herkesin homepage'iydi (o dönem homepage olmak şimdinin trend topick'inden daha güç bir işti). Sürekliliği sağlamak için interaktiviteyi ve gündem yaratmayı deneyimlerden keşfederek öğrendik.

Hergün gelen tepkilere göre gelişip, değişiyor, şekilleniyorduk, bu da hiçbir mecranın olamayacağı kadar bir esneklik sağlıyordu bize. Yurtdışını izliyor, iyi uygulamaları bizim dinamiklerimize göre adapte ediyor, baştan yorumluyorduk. Daha ilk yılımızda yurtdışındaki benzerlerimizin kullanıcı sayılarını misliyle aşmıştık.

Yeni bölümler ihtiyaçlar doğrultusunda hızla açılıp yapılanıyordu, kullanılmayanlar kaldırılıyordu, sorunlu noktalar hemen düzeltiliyordu. Geri beslemenin ne olduğunu ve ne kadar işe yaradığını yaşayarak görüyorduk. Bizimle iletişime geçenlerden beklentileri çok hızlı ve net alıyorduk. Bir yandan da gelen övgülerden gurur duyup daha çok çalışıyorduk.

Sosyal medyanın temelleri atılıyordu. Biz de interaktiviteyi kullanmak için forumun kullanılmasını teşvik etmeye çalışıyorduk, başta çok zorlandık, herkes foruma giriyor, okuyor ama yazmaya çekiniyordu. Ünlü mimarlarla Diyalog yapmaya başladık, onlarca mimar bu etkinliğe katıldı, aynı anda 1000 kişinin Diyalog sohbetlerini izlediğini hatırlıyorum, pek çok mimar Diyalog'ta soruları okuyup kalemle cevaplarını yazıp bize veriyordu, biz de Forum'a mimarın imzasıyla giriyorduk cevapları, buna rağmen kimse yeni çağın bu etkinliğine katılmam demedi. Beni bu konuda en çok etkileyen iki kişi vardır: Güngör Kaftancı ve Şevki Vanlı, ikisi de forumda çıkan her şeyi tek tek okuyorlardı. Kırklı yaşlarında pek çok mimarın zorla adapte olduğu ortamın açtığı kanalları gören bu iki değerli mimarın forumu takip etmeleri bu projenin doğru kurgulandığının göstergesiydi. Çok izleyen ama az yazan bir kitle zamanla çok yazan kitleye döndü, günümüze bakınca herkesin rahatlıkla paylaşıma girdiği sosyal ağlara forumlarla geldiğimizi görüyoruz. Forumda çıkan tartışmalar, suçlamalar da bir anlamda ratingleri yükseltiyordu, forumdaki kışkırtıcı bir nota cevap gelmesi ya da ilgilisinin kulağına ulaşması sadece dakikalar sürüyordu. Mimari magazin gibi görünen forum sohbetleri birkaç yıl içinde aranan hatta fiziksel ortama taşınan sohbetlere dönmeye başladı. Biraraya gelmez denen mimarlar biraraya geldi. Mimar-işveren, mimar-malzeme üreticisi, mimar-son kullanıcı internette biraraya gelerek diyaloğa girdiler.

Bilgi paylaşımı, deneyim paylaşımı, öğrenci ve akademisyenlerin de yoğun ilgisini kazanmamıza sebep olmuştu. Bir taraftan malzeme üreticileri yeni bir mecranın oluştuğunu farketmeye başladı. Aslında yıllardır profesyonellerle kurmaya çalıştıkları ilişkiyi Arkitera.com aracılığıyla doğrudan kurabiliyorlardı, onlar da hedef kitlelerini tanımaya başladılar ve yeni dönemin koşullarına göre klasik reklamcılık ve pazar-

lama anlayışlarının dışında bir tanıtım mecrası buldular. Mimar aradığı zaman onlara ulaşabiliyordu, ya da bir tıkla ulaşabiliyordu. Buradan verimli iş birlikleri doğmaya başladı. Bizde klasik reklamcılık anlayışlarının dışına çıkarak yine mimar kimliğimizle fonksiyonelliği ön planda tutan tanıtım şekillleri yarattık. Dünya standartları %0,4 olan tıklanma oranı Arkitera.com'da %4'lerde olabiliyordu, hangi bannerların neden tıklandığını sorgulayarak reklam verenlerin reklamlarına müdehale etmeye başladık, dijital ajanslar yok denecek kadar azdı, olanlar da sektörü bilmedikleri için, zorlanıyorlardı. Malzemelere gelen soru ve taleplerden yola çıkarak, malzeme ve yenilik tanıtan bölümler ve e-bültenler hazırladık. Üç yıl kadar bu tanıtımlara gelen notları ve yazışmaları izledim, bu da bize mimar - malzeme seçimi arasındaki olması gereken ilişki şeklinin ve yeni kanalların nasıl yapılanacağı konusunda çok şey öğretti. Fayda sağlamayan reklamlar yerine sonucu ölçülebilir iletişim şekilleri gelişmeye başladı. Sanal ortamın en iyi özelliği de bu değil mi zaten? Her şey ölçülebilir, her şey karşılaştırılabilir. İkinci yılımızı bitirdiğimizde internet dünyasının reklam pastasından aldığı pay çok küçük deniyordu. O zaman söylenen rakamların zaten %10'unu biz Arkitera.com üzerinden elde etmiştik. Marka bilinirliği pek çok malzeme firması için çok önemliydi, bunun için geliştirdiğimiz bölüm sponsorlukları ise markaların vizyonlarına göre seçtikleri bir alan oldu, gerçekten de bilinirliliklerini artırdı.

E bültenleri biz vitamin diye nitelendiriyorduk, hergün siteyi takip edemeyenlerin haftalık olarak kullandığı faydalı bir vitamin, hatta öyle ki, "yanlışlıkla sildim, tekrar yollarmısınız, arşivliyorum" diyenler çıkıyordu buradan bülten arşivi yapma ve site üzerinden paylaşma gerekliliğini gördük. Her yenilik evrilerek gelişerek bir yenisini doğuruyordu. Başarısız olanları da hemen devre dışı bırakıyorduk, örneğin mükemmel denecek bir malzeme kataloğu tasarladık, yayına açmamızla kapamamız bir hafta sürmedi. Herkesin malzemeleri kendi yükleyeceği, bize göre müthiş bir veritabanı hazırlamıştık, kullanıcı dostu bir altyapı ve kategorizasyon ile herkes ihtiyacı olan malzemeye anında ulaşabilecek ve bu sistem üzerinden teklif de alabilecekti, aynı formatta alınan teklifleri karşılaştırmak da otomatik olarak yapılacaktı. Daha bilgileri yükleme aşamasında karşılaştığımız sorunlar bu kadar katmanlı bir çalışmanın biraz erken olduğunu anlayarak hemen dönüş yapmamıza sebep oldu, mimarlar kullanıma hazırdı ama sektör bu sistemde verilerini dijital bir kataloğa aktarmaya hazır değildi. Kolaylık diye kurduğumuz sistemi yürütmek için call center kurmamız gerekecekti. Diğer yürümeyen başlık ise 99 depreminden sonra yapı denetim ile ilgili çıkan kanun hükmünde kararname doğrultusunda açılan yapı denetim firmalarına yönelik bir veritabanı idi, hem bu firmaların çoğunun profili ile örtüşmüyorduk hem de bu kanun sürekli değişiyor, ek yönetmeliklerle dönüştürülüyordu, sonunda da işlemeyecek bir sistemi yayından kaldırmak zorunda kaldık, aslında bu sistem işletilebilse işveren ve son kullanıcılar için de çok önemli bir veri tabanı oluşacaktı. Yapı denetiminde kalite ve bilgi paylaşımının artması sağlanacaktı.

Tıkanan noktaları bırakıp, sürekliliği olan verimli sonuçlar çıkacak kanallara yönelmeye devam ettik. Misyonumuzu "nitelikli fiziksel çevre için" olarak belirledik. Yaptığımız her şey buna hizmet etmeliydi. Yurtdışındaki üyelik ve ortaklıklarımız gelişmeye başladı. Türkiye'de olduğu kadar yurtdışındaki mimarlık ortamı ile iletişimimize büyük önem veriyorduk. Kısa zamanda Avrupa Birliği'ne kabul edilmiştik bile. Bu ilişkilerden çıkardığımız ilk sonuç bizi mimarlık arşivine götürdü. Türkiye Çağdaş Mimarlığı üzerine bir arşiv olmaması konusunda aldığımız eleştiriler ve bu yöndeki talepler doğrultusunda dijital bir mimarlık arşivi oluşturmaya karar verdik. Projelendirmesini hızla yaptığımız bu çalışmanın hayata geçmesi sponsor desteği bulması ve sektöre anlatılması için daha çok çaba sarf ettik. Mimarların arşivleri olmadığını anlamamız uzun sürmedi ve pek çok mimarın arşivlerini birlikte oluşturduk, ancak genç kuşak ofisler dijital arşiv sahibiydiler. Değerli bir danışma kurulu ile bu arşivi hayata geçirdik, kültür bakanlığından pek çok mimarlık fakültesine kadar destek almıştık. Bu arşiv ile yeni bir dönem başladı. Akademik ortam ve öğrencilerin yanı sıra profesyonel bir iş ortamına zemin sağlaması da bizim bütüncül yaklaşımımıza uyuyordu ve işverenler mimarları uzmanlıklarına göre bu arşiv üzerinden aramaya başladı. Bilgi paylaşımı için kurulan bir ortam, profesyonel amaçlı kullanılmaya başlandı.

Günümüze geldiğimizde görüyoruz ki, sanallaşma alanında hem yayını yapanlar hem de izleyici olarak community'i oluşturanlar çok deneyim sahibi oldu. Şu anda dikey portal sıradan birşey haline geldi. Artık herkes kendi başına yayıncı, binlerce network var, tek bir "beğen" tuşuyla o networklere dahil oluyoruz. İzlediğim birkaç kişinin kendi süzgeçlerinden geçirerek sosyal medyada yaptıkları yayınlar, bana bir portali izlemekten daha çok şey katıyor. Sanallaşma iletişim kalitemizi, hızımızı, bilgi paylaşımını mümkün kılıyor, teknolojinin sınırlarına kadar kullanmayı öğreniyoruz, buradan aldıklarımız artık fiziksel ortamlarla daha çok entegre olmaya başlıyor. 2000'den günümüze baktığımızda mimarlık üretimindeki kalite artışı, düşünsel alandaki paylaşımlar, bilgiye ulaşma hızı, öğrencilerin farkındalığı, paydaşların biraradalığı... Tüm bunları sanallaşma ile başlayan bu sürece borçluyuz. Sanallaşma sektörümüze katma değer sağladı, sağlamaya da devam edecek gibi gözüküyor. TOL

Dünyada üniversiteler için kent dışı kampüsler, 20. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Türkiye'de ise 1950 sonrasında Karadeniz Teknik, Ege, Erzurum ve Ortadoğu Teknik üniversiteleri, ilk kent dışı kampüs üniversiteleri olarak planlı bir biçimde kurulmuşlardır. Kent dışı kampüs üniversiteleri, ulaşım dışında dört temel işlev bölgesine sahiptirler. Bunlar; akademik, idari, dinlenme ve barınma bölgeleridir. Bu çalışmada 1950 sonrası personel ve öğrenci barınma bölgeleri ile plan tipolojilerinin katı ayırımına karşı geliştirilen yeni bir tasarım denemesi ele alınmaktadır..

Erciyes Üniversitesi Kampüsü'nde Bir Deneme: Personel - Öğrenci Konutları

Öğr. Gör. Dr. Kemal DEMİR

Erciyes Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Dünyada ve Türkiye'de ekonomik, sosyal, politik ve teknolojik koşullarda yaşanan hızlı değişimler, kuşkusuz fiziksel mekânı da etkilemektedir (Çabuk, 2003, s.1). Yaşanan değişimler, insanların mekândan ve mimari bir yapıdan beklentilerini önemli ölçüde değiştirmektedir. Değişimin yaşandığı alanlardan biri de üniversitedir.

Üniversitelere benzer ilk kurumlara Antik Yunan'da rastlanmaktadır. Devlet görevlisi yetiştirmeyi amaçlayan bu kurumlara akademi adı verilmiştir (Yekrek, 1999). Hıristiyanlığın batıda resmî din haline gelmesiyle kiliseler ve katedraller etrafında (Sönmezler, 2003) yüksek öğrenim kurumları oluşmuştur. Gerçek anlamda ilk üniversitelerin kurulması 11. yüzyıl sonları ile 12. yüzyıl başlarında Avrupa'da gerçekleşmiştir. İtalya'da 1088 yılında kurulan Bologna Üniversitesi, dünyanın ilk üniversitesi (olarak kabul edilmektedir (Aru, 2002). Paris Üniversitesi (1160) ise kendisinden sonra kurulan Oxford (1167) ve Cambridge (1209) gibi üniversitelere eğitim-öğretim yaklaşımı açısından model olmuştur (Sönmezler, 2003). Zaman içerisinde Oxford ve Cambridge üniversiteleri kuruldukları kenti birer "üniversite kenti" haline getirmeleriyle kendileri model durumuna gelmişlerdir. Bu iki üniversite çalışan profesörler için barınma olanakları da sağlanmıştır. Öğrenciler ise başlangıçta kasaba halkıyla birlikte ikamet etmişlerdir. Oxford Üniversitesi'nde 1379 yılında, öğretim üyeleri ile öğrencilerin birlikte konaklayabilecekleri özgün bir yapı tasarlanmıştır. Böylece bu çalışmanın esas konusunu oluşturan üniversitelerde barınma birimlerinin oluşumu başlamıştır.

Kampüs üniversiteleri ise 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başında ABD'de ortaya çıkmıştır. (Aydemir,1975). Ulaşım olanaklarının gelişmesine bağlı olarak kent dışı kampüsler ortaya çıkmış ve bu yaklaşım tüm dünyaya yayılmıştır. Türkiye'de 1950 sonrasında kuru-

lan Karadeniz Teknik, Ege, Erzurum ve Ortadoğu Teknik üniversiteleri, ilk kent dışı kampüs üniversiteleri olarak planlı bir biçimde kurulmuşlardır.

Kent dışı kampüs üniversitelerinin tıpkı kentler gibi dört temel işlev bölgesi bulunmaktadır. Bunlar; barınma, çalışma (akademik ve idari), dinlenme ve ulaşım bölgeleridir. Kampüsler günümüzde, kullanıcıların eğitim, çalışma, kültürel etkinlikler, beslenme, dinlenme, ulaşım, alış-veriş ve barınma gibi gereksinimlerini karşıladığı birer küçük kent durumuna gelmişlerdir (Erkman, 1990; Turner, 1995; Türeyen, 1999; Oktay 2007; Hoeger and Christiaanse, 2007).

Bu çalışmada 1950 sonrası personel ve öğrenci barınma bölgeleri ile plan tipolojilerinin katı ayırımına karşı geliştirilen yeni bir tasarım denemesi ele alınmıştır. "Erciyes Üniversitesi Personel-Öğrenci Evi" adlı bu özgün deneme, 2007 yılında projelendirilmiş ve 2009 yılında hayata geçirilmiştir. Söz konusu barınma bölgesi; amacı, kapsamı, yöntemi ve uygulanışı ile diğer kampüs barınma bölgelerinden farklı bir tasarım yaklaşımı sergilemekte ve yeni bir bakış açısı getirmektedir.

PROGRAMLAMA

Kayseri Büyükşehir Belediyesi ile Erciyes Üniversitesi arasında 13.02.2006 tarih ve 64 nolu Meclis kararıyla kabul edilen protokolde; Erciyes Üniversitesi Kampüsü'ne 198 adet herbiri brüt 150 m^2 büyüklüğünde öğrenci konutu yapımına karar verilmiştir. Öğrenci konutlarının tamamı, Erciyes Üniversitesi personeli ve öğrenci gereksinimlerine uygun olarak tasarlanmıştır. Avan ve uygulama projeleri, Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü'nün talebi doğrultusunda, Mimarlık Fakültesi Dekanlığı'nca oluşturulan bir proje ekibi tarafından hazırlanmıştır. Ekip başı olarak Öğr.Gör. Dr. Kemal DEMİR belirlenmiştir. Tasarım sürecinde ekipte; Prof. Dr. Sevgi LÖKÇE, Yrd. Doç. Dr. Suat ÇABUK, Araş. Gör. Fatih KİRAZ yer almışlardır. Yapılan protokol gereği konut bloklarının uygulaması, Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilmiştir.

Arsanın Konumu

Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü Yapı İşleri Daire Başkanlığı'nca belirlenen proje alanının gerçekleşeceği sınırlar; batı yönünde kampüsü ikiye bölen ve Melikgazi Yerleşimi'ni Talas Yerleşimi'ne bağlayan Aşık Veysel Bulvarı, güney yönünde Erciyes Üniversitesi–Talas Yerleşim sınırı, doğu yönünde (Kaski) su deposu, kuzey yönünde ise Erciyes Üniversitesi doğu kampüs yerleşimi ana ulaşım arteridir. Sözkonusu arsanın yaklaşık büyüklüğü ise 17 hektardır (Şekil 1). Arsanın güney yönünde panaromik olarak görülebilen eşsiz doğa heykeli Erciyes Dağı ve Ali Dağı bulunmaktadır (Şekil 2).

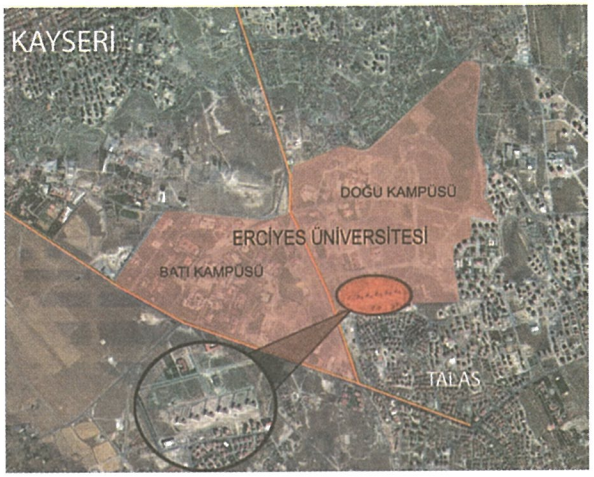

Şekil 1. Erciyes Üniversitesi Yerleşkesi (Anon. 2013)

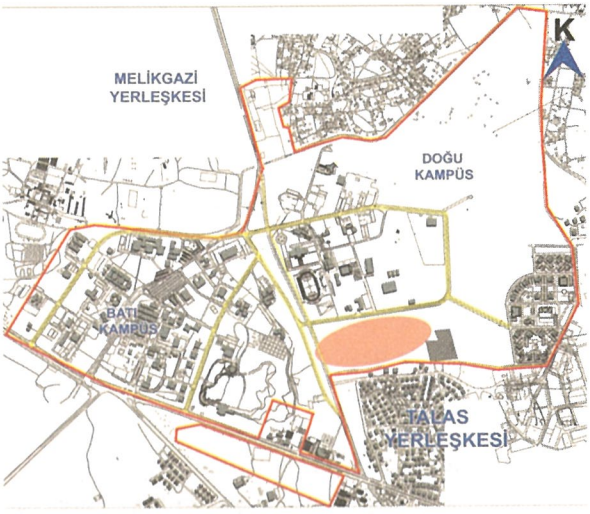

Şekil 2. Erciyes Üniversitesi Yerleşkesi (Anon. 2013)

Yeni planlanacak olan konut yerleşim alanına taşıt ve yaya erişimi;arsanın kuzeyinde yer alan Erciyes Üniversitesi doğu kampüs ana ulaşım yolu, kampüs dışında güney yönünde Talas Yerleşim sınırından sağlanmaktadır. (Şekil 3)

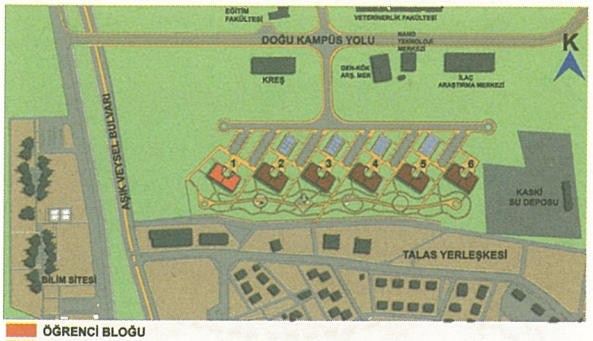

Şekil 3. Konut Yerleşim Alanı Yakın Çevresi

Arsa, topografya olarak doğu batı yönünde yüzde %4 gibi düz sayılabilecek bir eğime sahiptir. Konut yerleşiminin gereksinimi olan altyapı tesisleri ise kampüs şebeke sistemine bağlanabilecek konumdadır..

Tasarıma ilişkin talepler

* İlgili kurumların yapmış olduğu protokol gereği tek tip kullanım şemasına sahip yüksek katlı, nokta bloklar biçiminde projenin gerçekleşmesi,

* Konut maliyetlerinin ve altyapı tesislerinin ekonomik çözümler içermesi,

* Personel konutlarının plan tipolojisinden yola çıkılarak öğrenci konutu tasarımında yapı elemanlarına en az müdahele ile yatma birimlerinin sayısının maksimuma çıkartılması,

* Konut bloklarının gerektiğinde tamamının ya da bir kısmının personel veya öğrenci konutları olarak kullanılabilmesi şeklinde özetlenebilir.

BİÇİMLENİŞ

Üniversite tarafından önerilen yaklaşık 17 hektarlık alanda kampüsün gelişme potansiyeli dikkate alınarak, doğu kampüs ana ulaşım yolundan başlayan konut yerleşim alanının sınırını belirleyen bir servis yolu planlanmıştır. Servis yolu ile ana ulaşım yolu arasında kalan alan ise üniversite gelişme alanı olarak öngörülmüştür. Günümüzde bu alanda Kreş ve Genkök (Genom ve Kök Hücre Merkezi, Nano Teknoloji Merkezi ve İlaç Araştırma Merkezi) gibi üniversite yapıları gerçekleşmiştir.

Yerleşim alanı, batı yönündeki Aşık Veysel Bulvarı'nın neden olduğu taşıt trafiği ve gürültü kirliliğinden uzaklaşılarak doğu yönünde Kaski su deposu alanıyla sınırlandırılmış, 7,5 hektar büyüklüğünde yatay dikdörtgen biçiminde tanımlı hale getirilmiştir.

Projeyi talep eden kurumların yüksek katlı ve ekonomik maliyetli konut blokları talepleri nedeni ile az katlı yüzeyde örgütlenen, bitişik, sıra ev vb. yerleşim dokularına yer verilmemiştir.

Yerleşim alanında insan ölçeğinde, doğa ile barışık yaşam çevresi hedeflenerek, Tablo 1'deki yerleşim tiplerinden 1 no'lu yerleşim olan parçalı-ikiz bloklardan oluşan doku tercih edilmiştir. Söz konusu yaklaşık 7,5 hektarlık konut yerleşim alanında öngörülen 6 adet ikiz konut bloğunun toplam taban alanı 6.000 m^2 olup TAKS: 0,08'dir. Konut blokları dışında kalan rekreasyon ve servis alanı yaklaşık 69.000 m^2'dir. Bodrum katlar hariç toplam inşaat alanı 33.000 m^2 olup, KAKS: 0,44'tür.

Yerleşim alanının orta aksında yer alan konut bloklarının kuzey yönünde yaya ve servis girişleri, açık otoparklar, çocuklara ve gençlere yönelik açık oyun alanları, güney yönünde; Talas yerleşim sınırına kadar açık rekreasyon ve dinlenme alanları ve hobi bahçelerinden oluşan yeşil alanlar önerilerek, güneyden batıya birleşen yeşil alanların sürekliliği sağlanmıştır.

* Konut bloklarının güneş ve manzaradan (Erciyes Dağı- Ali Dağı) en üst düzeyde yararlanabilmesi amacı ile birbirleriyle 30 derecelik açı yapacak şekilde konumlandırılmışlardır. Normal katı 6 daireden oluşan konutlardan 1 konut doğuya, 1 konut batıya ve 4 konut güneye yönlendirilerek, yaşama-yemek ve balkon mekânları güneş ile direkt ilişkilendirilmiştir. Böylece, yazın güney batıdan esen serinletici rüzgârlardan etkin bir şekilde faydalanılmıştır. (Şekil 4)

* Dış mekâna yönelik olarak; güney ve kuzey yeşil açık alanların birbirileri ile olan ilişkisi ve sürekliliği, parçalı konut bloklarının arasında yer alan geçirgen yeşil boşluklar ile sağlanmıştır. Rekreasyon alanlarında, açık otoparklar, yürüyüş, koşu, oyun, dinlenme alanları ve hobi bahçeleri ile zengin bir dış mekân deneyimi sunulmuştur.

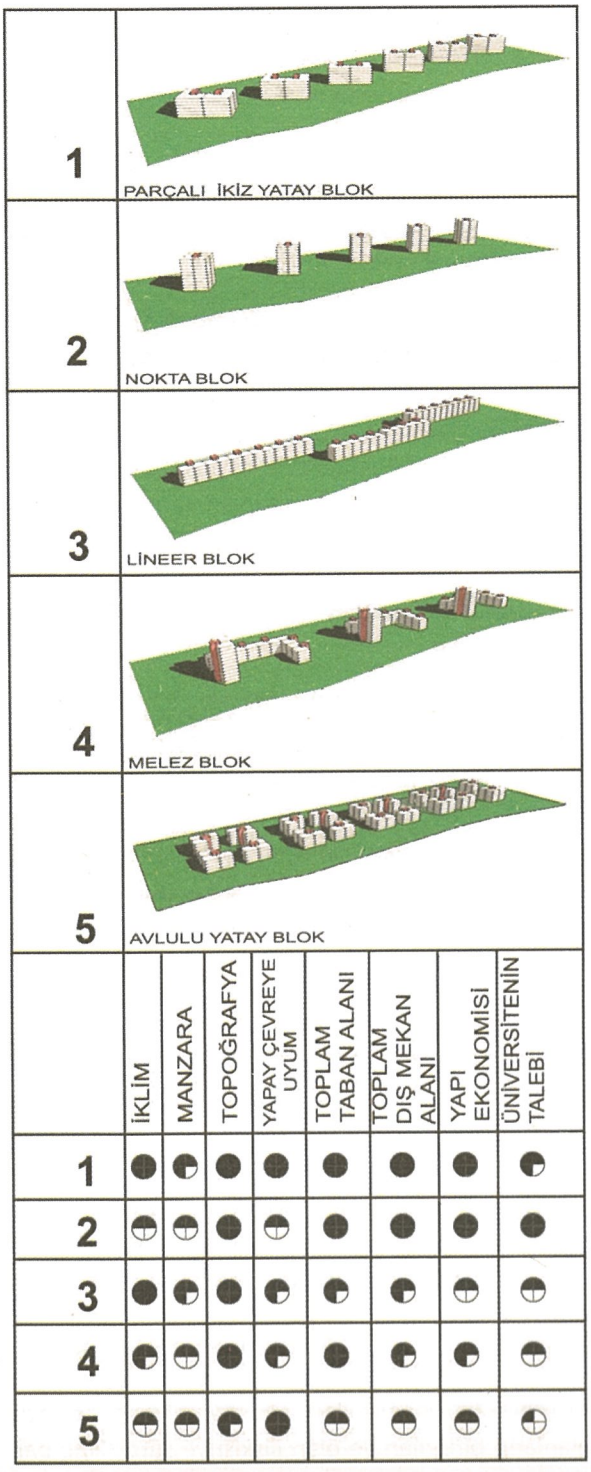

TABLO 1. Yerleşim Tipolojilerinin İrdelenmesi

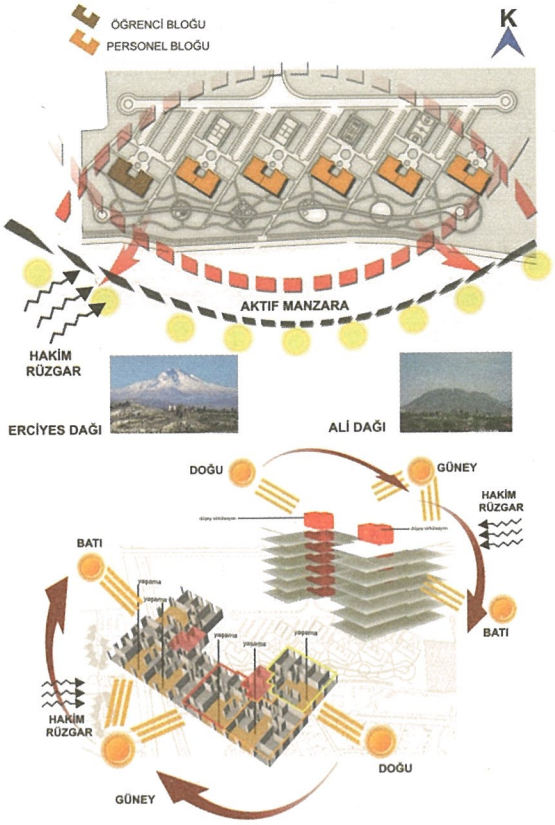

Şekil 4. Yerleşimin Manzara ve Yön ile İlişkisi

Konut Tipolojisi

Erciyes Üniversitesi ve Talas Yerleşiminin oluşturduğu orta yükseklikteki yerleşim dokusu ve siluetine uygun olarak orta yükseklikte (5-6 katlı) konut dokusu tercih edilmiştir.

Konut bloklarının her bir girişi (L) formunda, düşey bir ulaşım sirkülâsyonuna bağlı olarak katta 3 konut birimi ve toplamda 15 ile 18 konuttan oluşmaktadır. Ayrıca bir yüzeyi ile diğer konut bloğuyla olarak birleşerek (U) formunda toplamda 30 ile 36 konuttan oluşan ikiz konut bloklarına dönüşmektedir.

Bütün konut birimlerinin plan şemalarında yön, manzara, mahremiyet, doğal aydınlatma ve havalandırma gibi veriler dikkate alınmış, iklimsel koşullar ve kullanıcı kitlesinin barınma alışkanlıkları göz önünde bulundurularak; konut birimlerinin örgütlenmesinde açık koridorlu ya da kapalı koridorlu (doğal ışık ve havalandırmadan yoksun) plan tipolojisi tercih edilmemiştir.

* Engellilere yönelik olarak zemin girişlerine erişimde en fazla %7 eğimli rampalara yer verilmiş, bodrum katlarda yer alan mekânların doğal havalandırma ve aydınlatmadan faydalanması için subasman kotu +150 cm zeminden yükseltilmiştir.

Esneklik

Esneklik, konutun günlük ve mevsimlik kullanımında arandığı gibi, daha uzun vadede ailenin yaşam döngüsü ile birlikte ortaya çıkan yeni beklentileri de karşılayacak, hatta zaman içinde yeni kullanıcılar için belli inşai değişiklerin yapılmasına imkân verecek düzenlemeleri gerektirmektedir. Mimarlar bu karmaşık ve kompleks ortamda yeni kentsel formların geliştirilmesi, geleneksel ve modern tipolojilerin yeniden yorumlanması ve planlama yaklaşımlarını deneylemeye devam etmekteler (Fulin Bölen)

Tasarımda aynı plan tipolojisi ve büyüklüğü ile farklı kullanıcı gruplarına yanıt verilebilmesi konutta esnek kullanım anlayışını gerekli kılmıştır. Esneklik anlayışı; iki olgu üzerinden irdelenmiştir. Birinci olgu; üniversite personeline tahsis edilen konutlarda kullanıcıların belirli olmadığı ve sürekli yaşamak istedikleri konutta değil kurum tarafından sunulan konutlarda görev aldıkları zaman süresince kullanabilecek olmalarıdır. Bu doğrultuda kullanıcı grubunun kültür, yaşam tarzı, aile biçimi, gelenek, inanç, eğitim, yaş, cinsiyet, sosyo kültürel yapı, mahremiyet anlayışı, geçmiş konut kültürü ve yaşam birikimi vb. faktörlerin belirsizliği dikkate alınarak; iyi bir öngörü ile gereksinimlerin karşılanabilmesi önem kazanmaktadır.

İkinci olgu; personel konutu ile aynı plan tipolojisi ve büyüklüğüne sahip öğrenci konutlarında öğrencilerin, öğrenim süreci boyunca barınma ihtiyacının karşılanması ve tanımadığı diğer öğrencilerle birlikte belirli bir süreçte konut mekânını paylaşmak durumunda olmasıdır. Her iki olguya yönelik kısıtlılıklardan yola çıkılarak sınırlı bir esneklik anlayışıyla konut birimlerinin tasarımı öngörülmüştür.

Personel Konutları

" Konut, bir arada yaşayan ve aynı mekân parçalarını paylaşan, tüm yaşama eylemlerini (uyuma, dinlenme, yemek, vb.) birlikte yapan bireylerin veya ailelerin geliştirdikleri barınma-korunma işlevli bir yaşama ve yerleşme biçimidir. (Arcan ve Evci, 1999)

*Tasarımda önerilen şema; giriş holü, yaşama-yemek-balkon mekânları, 1 ebeveyn ve 2 çocuk yatma birimi lavabo-wc, lavabo-duş, ebeveyn banyosu ve çamaşır holünden oluşmaktadır (Şekil 5).

Günümüz konut yaşam alışkanlıkları dikkate alınarak söz konusu konutlarda;

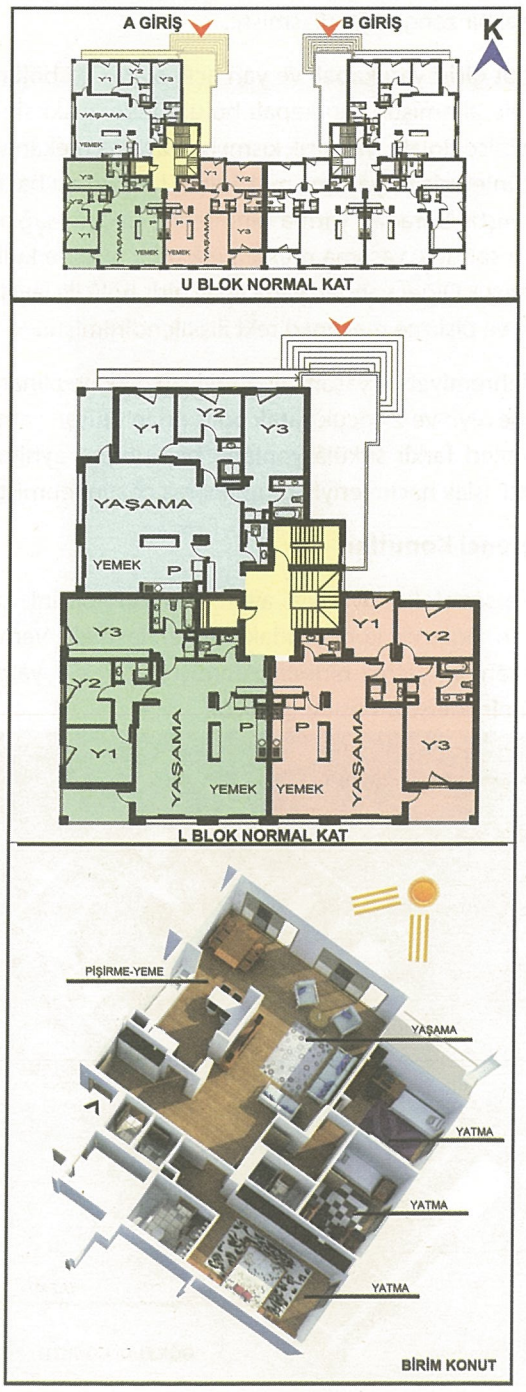

Şekil 5. Personel Konutları

* Plan tipolojisinde orta sofalı yaşama mekânı ile birlikte çözümlenen yarı geçirgen mutfak ve yemek bölümü yaşama mekânına esnek bir kullanım niteliği kazandırmıştır. Yemek bölümü dış çevreye panoramik bir biçimde açılmış ailenin sosyal iletişimin güçlü kılındığı mekâna dönüştürülmüştür. Aynı zamanda bu mekan yaşama alanı ile bütünleşerek, görsel ve işlevsel bir zenginliğe ulaşmıştır.

Konut girişi yarı kapalı ve yarı açık olarak iki bölümde ele alınmıştır. Yarı kapalı bölümünde ayakkabılık ve elbise dolabı, yarı açık kısmı ise yaşama mekânıyla bütünleşmiş ve yaşama mekânının bir parçası haline gelmiştir. Buradan yatma birimlerine geçişin sağlanması sonucu, yaşama mekânı etkin bir şekilde kullanılmıştır. Diğer yandan yarı kapalı giriş holü ile lavabo - wc ve pişirme mekânı direkt ilişkilendirilmiştir.

* Mahremiyet ve yaşam alışkanlıkları dikkate alınarak 1 ebeveyn ve 2 çocuk yatak odasından oluşan yatma birimleri farklı sirkülâsyonlarla birbirinden ayrılmış, kendi ıslak hacimleriyle gruplanarak çözümlenmiştir.

Öğrenci Konutları

* Personel konutlarıyla aynı plan tipolojisini kullanan öğrenci konutundaki temel farklılık; yemek mekânının yatma birimine dönüştürülerek 4. yatma birimini oluşturmasıdır (Şekil 6).

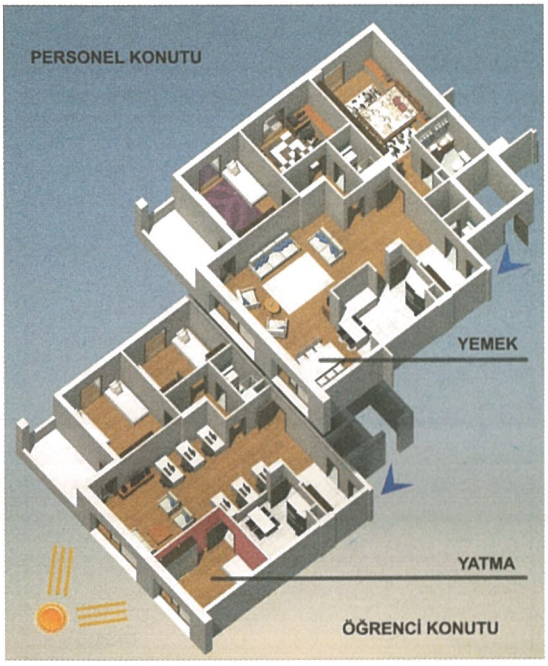

Şekil 6. Personel Konutundan Öğrenci Konutuna Dönüşüm

* Pişirme-hazırlık nişi yaşama mekânı ile yarı açık bir şekilde ilişkilendirilerek, doğal ışık ve havalandırmadan yararlanılmıştır. Yemek eylemi ise bu yarı açık pişirme - hazırlama nişi içinde çözümlenmiştir.

* Yatma birimlerinde, iki kişilik kullanımlar öngörülerek, birim konutta en fazla 8 öğrencinin kullanımına olanak sağlamış, toplamda 4 yatma birimi, farklı 3 adet ıslak hacim ile ilişkilendirilmiştir (Şekil 7).

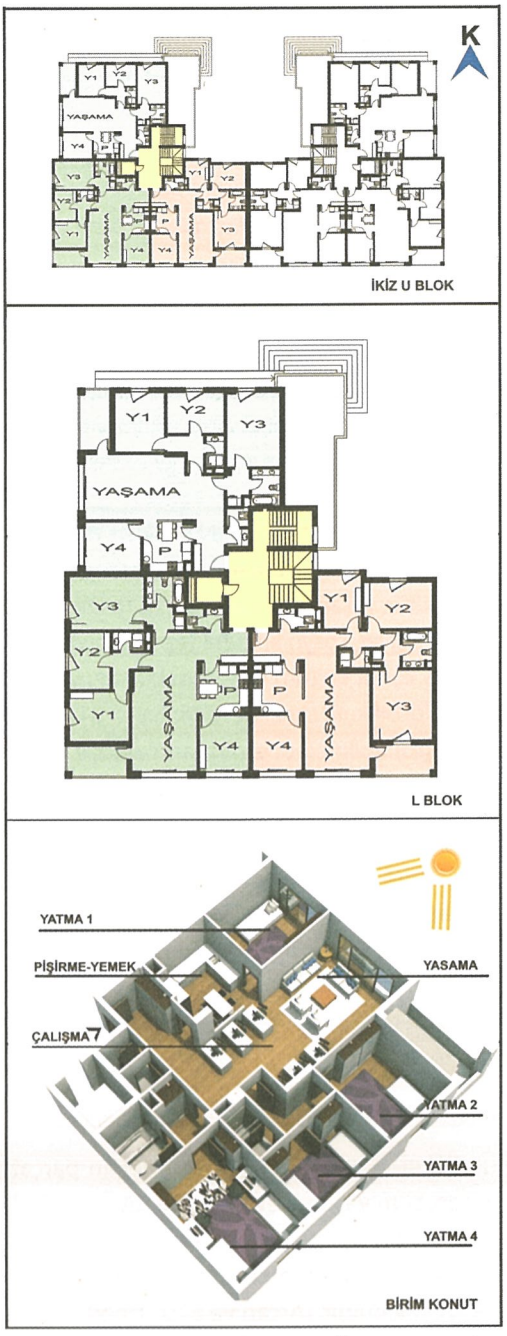

Şekil 7. Öğrenci Konutları

Cephe ve Kitle Düzeni

* Konut blokları, yatay dikdörtgen prizmadan oluşan, süslemeden uzak, yalın, gösterişsiz ve çağdaş çizgileri olan mimari bir dile sahiptir. Dış mekâna açılan cephe boşluklarından iç mekân işlevi kolaylıkla okunabilmektedir.

* Yaşama mekânları geniş ve panoramik boşluklarla, yatma mekânları ise tekil boşluklarla kendini ifade etmiştir. Bu ifade biçimi, çatı bitişlerinde ve bodrum katlarda yer yer yatay yırtıklarla sürdürülmüştür.

* Çatı bitişlerinde boşta giden kirişler, farklı yapı elemanlarının yer aldığı (eğimli çatı, bacalar, merdiven - asansör kuleleri, yağmur olukları ve inişleri, anten vb.) karmaşa yaratan unsurların gizlenmesine ve bina bitişlerinin sade olmasına olanak sağlamıştır.

Şekil 8. Yerleşimin Mekânsal Düzeni (N. Karakaya)

DEĞERLENDİRME

Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü'nce 1. Blok öğrencilere, diğer 5 blok ise personelin kullanımına tahsis edilmiştir. Personel konutları kullanıcılarının kendi mekân anlayışlarını yansıtmaları doğrultusunda, yarı açık olarak çözümlenen giriş holü, yaşama - pişirme ve yemek mekânlarına sınırlı olarak müdahale etmelerine izin verilmiştir.

Öğrenci konut bloğunda giriş holü, yaşam ve pişirme mekânı yarı açık mekân anlayışıyla çözümlenmiş olup, kullanıcı müdahalesi olmamıştır.

Personel ve öğrenci konutlarında yapılan gözlemler sonucu, bazı kullanıcı tercihleri ve müdahaleleri aşağıda özetlenmiştir.

Personel Konutlarında Bazı Kullanıcı Tercihleri

Şekil 9'da yer alan bazı konutlar irdelendiğinde;

* Şekil 9-a'da; yaşama mekânının bir parçası olan çözümlenen yemek bölümü, bölücü duvar ile kopartılarak, sadece pişirme - hazırlık bölümünün bir parçası olmuştur.

* Şekil 9-b'de; pişirme - hazırlama mekânıyla açık olarak ilişkilendirilen yaşama mekânını servis amaçlı bağlayan geçiş boşluğu kapatılarak pişirme - hazırlık bölümünün tezgâh boyutu arttırılmıştır.

* Şekil 9-c'de; yaşama bölümü yarı açık giriş holünden bölücü camekân ile ayrılarak, bağımsız hale getirilmiştir.

* Şekil 9-d'de; yemek bölümü ile yarı açık kurgulanan pişirme ve hazırlık bölümü, bir servis camekânı

ile yaşama bölümüne açılan servis boşluğu ise duvar elemanı ile kapatılarak bağımsız hale getirilmiştir.

* Yatma mekânlarında; donatı elemanlarının tefrişinde aile büyüklüğü (bekâr, evli, evli-çocuklu) ya da yaşam tercihleri doğrultusunda farklı çözümler gözlenmiştir.

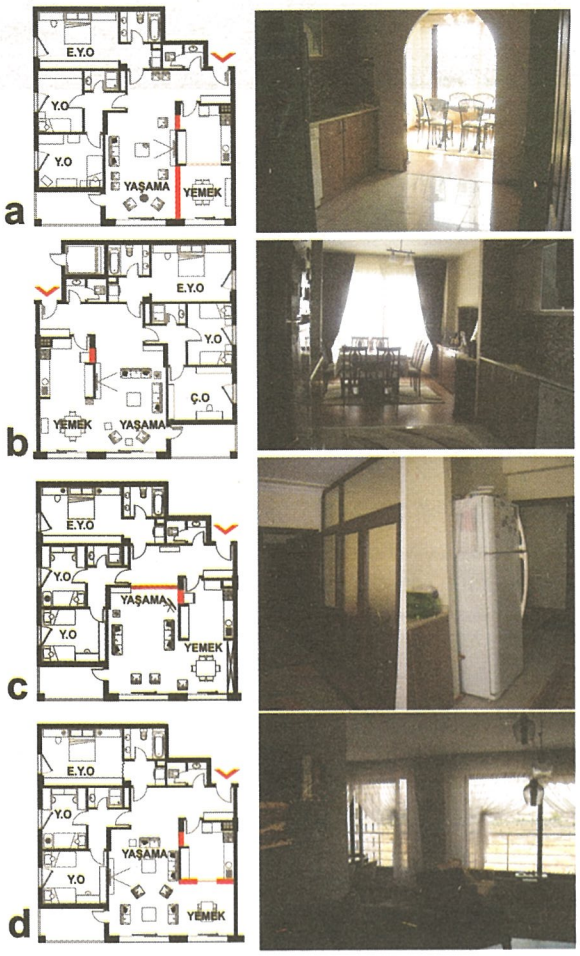

Şekil 9-a-b-c-d. Personel Konutlarında Bazı Kullanıcı Tercihleri

Öğrenci Konutlarında Bazı Kullanıcı Tercihleri

Öğrencilere ayrılan 1. Blok, Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü'nce özel bir girişime kiralanarak kız öğrenci konutları olarak hizmet vermektedir. Şekil 10'da yer alan bazı konutlar irdelendiğinde;

* Öğrenci konutunda da personel konutunda öngörülen giriş holü ve orta sofalı yaşama biriminin birbirleriyle ilişkisi yarı açık bir şekilde korunmuştur.

* Yaşama birimi çok amaçlı olarak dinlenme ve paylaşma işlevinin yanı sıra birlikte çalışma mekânı olarak kullanılmaktadır. Çalışma düzenini oluşturan masa grupları ise yanaşık, ard arda, karşılıklı ya da parçalı bir şekilde konumlandırılmıştır.

* Toplam 4 adet yatma biriminin her birinde büyüklüklerine bağlı olarak 2 ya da 3 kişilik öğrenci kullanımları öngörülmüş olup bu birimler, tek kişilik yataklar, tuvalet masası ve portatif soyunma dolaplarıyla tefriş edilmiştir.

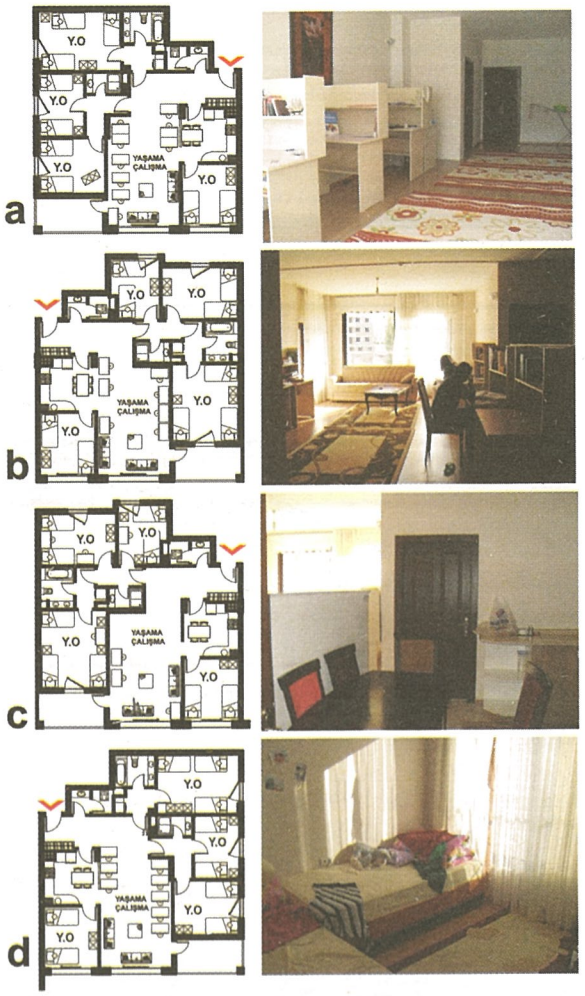

Şekil 10-a-b-c-d. Öğrenci Konutlarında Bazı Kullanıcı Tercihleri

Bulgular

Personel-öğrenci konutlarına yönelik kullanıcı davranışları irdelendiğinde; birim konutlara yönelik sınırlı esnekliğe sahip tasarım anlayışının sergilenmesi sonucu her iki kullanıcı grubunun kendi içinde ya da

farklı olarak gereksinimlerinin karşılanabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu anlayışla gerçekleştirilecek barınma birimlerinde;

* Yatma birimleri ve ıslak hacimler, yeterli sayıda ve nitelikte kurgulanmalı,

* Giriş holü, yaşama-yemek, pişirme-hazırlık mekânlarında kullanıcı memnuniyeti gözetilerek, kendi yaşam tercihlerini yansıtmaları ve farklı kullanıcı gruplarının olası yatma birimi gereksiniminin karşılanması doğrultusunda; açık, yarı açık, geçirgen mekân ilişkileri çözümlenmeli,

* Tanımlı ve esnek olarak çözümlenen mekânların elde edilmesine olanak sağlayacak hafif, kolay monte edilebilen yapı elemanları ve donatıları geliştirilmeli,

* Gelecekte kullanıcı gruplarına yönelik mekânsal kullanımda öngörülen değişikliklerin yapılması olasılığına karşın enerji-ısınma-aydınlatma vb. tesisatlara yönelik altyapı, tasarım ve uygulama aşamasında gerçekleştirilmelidir.

SONUÇ

Günümüzde ve gelecekte yaşanacak değişimlere uyum sağlayabilecek dinamik çözümlere olan gereksinimler hızla artmaktadır. Bu durum tasarımcıları, yeni arayışlara ve yeni bakış açıları geliştirmeye zorlamaktadır. Kamu ve tüzel kuruluşlarında geçici bir süre kullanılacak barınma birimlerinde kullanıcı gruplarının, aile yapısı, sosyo - kültürel vb. özellikleri dikkate alınmalı; konut tipolojileri ve büyüklüklerinde (bekâr - evli ve çocuklu) aile yapıları gözetilerek alternatif seçenekler sunulmalıdır.

Genel olarak, üniversite kampüslerinde barınmaya yönelik fonksiyonel esnekliğe yer vermemekte, buna bağlı olarak barınma yapıları, personel konutları ve öğrenci yurtları gibi tek işlev ile karşımıza çıkmaktadır. Bu durumun, kampüslerde olası kullanım kararlarının değişimi ya da vazgeçilmesinde; ağır tadilat maliyetleri ve ekonomik ömrünü tamamlamadan yok olmasına neden olacak sonuçlar doğurması kaçınılmazdır.

Barınma olgusunda zaman, kullanıcı profilinin değişimi, girişimcinin, kullanıcının beklentisi ve gereksinimlerinin karşılanması, tasarımcıyı zorlayan bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu aşamada **"tasarımda esneklik olgusu"**, tasarımcıya yapının konumundan başlayarak strüktürüne, işlevine, girişimcinin ve kullanıcının beklentilerine uygun alternatiflerin üretilmesinde kolaylık sağlamaktadır.

Bu açıdan tasarımcının henüz tasarım aşamasında iken, girişimci ve kullanıcının gereksinmelerinin değişmesi neticesinde ortaya çıkabilecekleri öngörmesi ve bu değişim ihtiyacına yanıt verebilecek tasarımlar üzerine denemeler yapması gerekmektedir.

Deneyimin paylaşılmasında asıl amaç, benzer sorunlarla karşı karşıya gelen tasarımcılara ve girişimcilere farklı bir bakış açısı ve çözüm olanağı sunmaktır.

Dolayısıyla; bu çalışmanın yapılması iki konuyu gündeme getirmektedir. Birincisi; esnek kullanımın sınırlarının zaman ve değişen kullanıcı gereksinimlerine göre nasıl bir seyir izleyeceği, ikincisi; esneklik olgusunun ihtiyaç programlarına katılımının nasıl sağlanabileceğidir. Gelecekte elde edilecek veriler ile bu sorulara yanıt aranmalıdır. TOL

KAYNAKLAR

Anon. 2013. http://maps.google.com.

Arcan, E., Evci, F. 1999. "Mimari Tasarıma Yaklaşım", Tasarım Yayın Grubu, İstanbul.

Aydemir, I., 1975. Üniversite Planlaması ve Mimarisi, Yeterlilik Çalışması, Y.T.Ü, İstanbul.

Çabuk S., 2003. İstanbul'da Eğitim Donatımlarının Planlanmasına ve Uygulanmasına Yönelik Model Araştırması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bölen, F. 2010. "Toki İstanbul-Kayabaşı Bölgesi İçin Konut Tasarımı", Yarışma Kitapları Dizisi 01, TOKİ Ankara.

Erkman, U. 1990. Büyüme ve Gelişme Açısından Üniversite Kampüslerinde Planlama ve Tasarım Sorunları, İstanbul.

Hoeger, K., Christlaanse, K. 2007. Campus and The City: Urban Design for the Knowledge Society, gta Verlag, Norway.

Sönmezler, K. 2003. Modern Mimarinin Kentsel Deney Alanı: Üniversite Tasarımı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, MSÜ, FBE, İstanbul.

Turner, P. V. 1995. "Campus" An American Planning Tradition, MIT Press, Cambridge, Massachuets and London.

Türeyen, M. 1999. Üniversite Yapıları, DEÜ Yayınları, İzmir.

Yekrek, T. 1999. Üniversite Kampüsleri Yerleşim Sistemlerinin Fiziksel Planlamasıyla Olan İlişkisi ve Önemi, Yıldız Teknik Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

MuuM'un YARIŞMA DENEYİMLERİ

Murat AKSU
Umut İYİGÜN

yarışmaların önemi...

İnsanın ve onun gereksinimleri üzerine giden ve aslında bunu "görme"nin ötesinde yapan mimarlığa en derinlerine kadar; yarışmalar ve onun süreci içinde dahil olabiliyoruz. Zamansal olarak belki de bu dahil olma özgürlüğü bir mimarlık fakültesinden mezun olunduğu an başlayabiliyor. Skalada ne yaş ne de tecrübe sınırlaması var. Aynı anda farklı mimarlık etiğine, estetiğine ve kültürüne dahil mimarların *aynı* yer üzerine birçok farklı olasılık ve hatta hayat konuları oluşturmaya yönelik düşündüğü bir süreç. Bu yönüyle heyecan verici...

Düşünmenin öncelik olduğu mimarlık üretimleri, standart bir mimarlık piyasasının getirisi gibi görünebilir. Gelen iş ya da belki de bir problematik; düşünme ile karşılaşır; farklı öneriler, onlarca varyasyonlu altlıklar, kent bağlamı, kullanıcı profilleri gibi tasarım araçları ile çözünmeye başlar. Bu bilindik sıralamanın yanısıra yarışmalar içinse yeni bir tanım daha bu sürece dahil olabilir: "*düşlemek*". Bu terim, tüm süreci et-

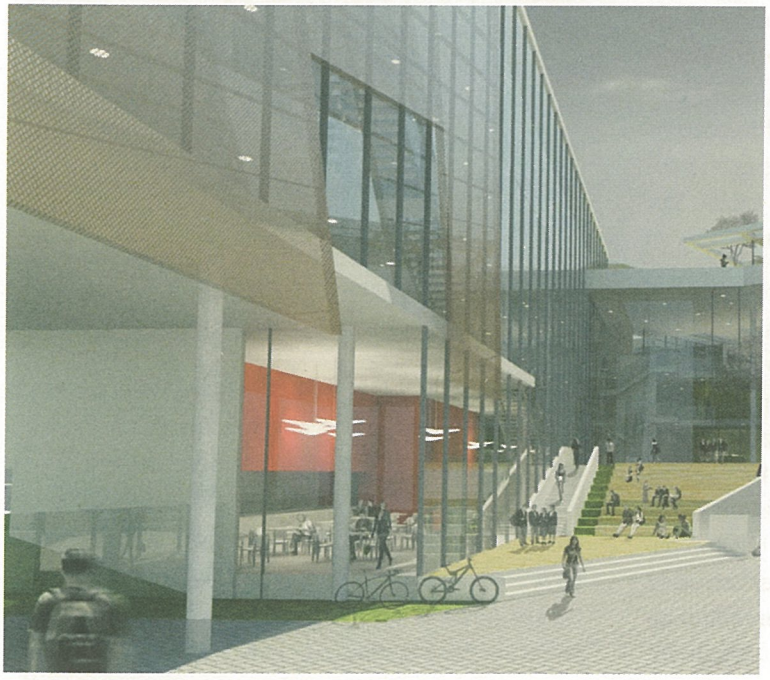

Resim 1. Şişli Lisesi, 2011, Ödülsüz

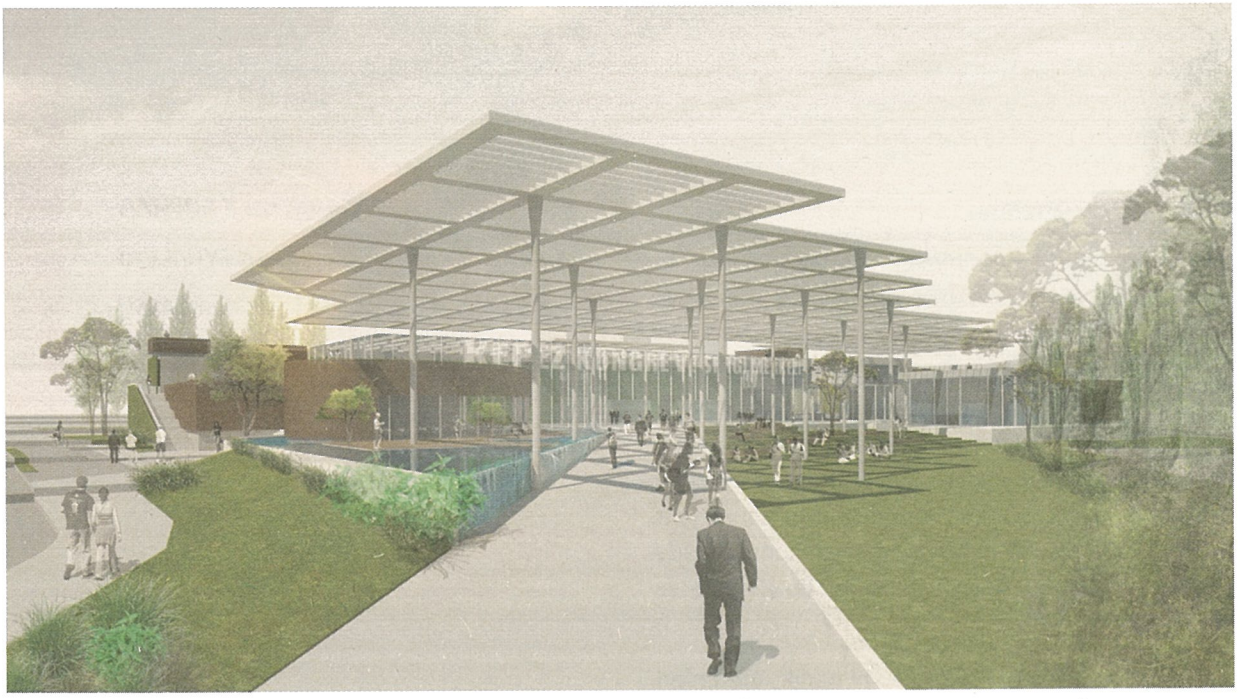

Resim 2. Kepez Kongre ve Sergi Merkezi, 2011, Üçüncülük ödülü

kilediği gibi aslında sürecin sonunda çıkan "cevabın" da öznesi olmuyor değil. Fikirlerin, çok daha az sınırlar ve kurallara çarpması, "düşleme" lüksüne ulaştırıyor bizi. Bu daha da heyecan verici...

Yarışmalar; belki de, bu tür üretim ya da cevap bulma sürecimize kattığı bilindik ya da farklı düşünme yollarını bize tecrübe olarak da geri getirmesi ve en önemlisi; yarışma sürecinin sonuçlandığında bize diğer farklı onlarca cevabı da okutuyor olması, "a bak bu da böyleymiş, a evet burası da bu şekilde çözümlenseymiş daha başarılı olurmuş"lar ile başlayan paylaşımlar keşfediyor olmamızı sağlaması bizim için önemle üzerinde durduğumuz detaylardır.

Mimarıların tecrübe ve bilgilerinin bir birikimle ortaya çıktığı ve fiziksel bir karşılığın bulunduğu bu yarışma paylaşımları, hayattan referans aldığı için belki de yaşantının tam ortasında bulunabilirler. Ve hatta yaşantıya direkt müdahele eden bu projeler aslında mimarın hayatından çıkıp gelmişlerdir bile diyebiliriz. Böylece sadece kağıt üzerinde belirlenmiş izler ve şekillerden öte anlamlar içeren her şey hayatın paçası olmaya başlamıştır. Sadece kendi hayat tecrübesi ile sınırlandırılmayan deneyimler aslında mimarın bir anda yüzlerce hatta yüzbinlerce insanın ne düşündüğü ne yaşadığına ve ne deneyimlediği ile ilgili olarak değişebiliyor. O halde bütün bu "bir sürü oluşum"u tek bir elden üretmenin zorluğu da bir kazanım gibi görülebilir.

Bilindik bir tabirle mimarlığın temel algısının onu yaşamakla, içinden geçip yürümekle mümkün olacağını düşünürsek bütün söylenenleri bir anda geri almak da mümkün olabilir. İnşa edilmedikçe her ne kadar bir öneri de olsa onlarca yarışma projesi hiç bir işe yaramıyor denip kolayca bir kenara atılabilir. Evet; ancak unutulmamalıdır ki bütün üretilen ve fiziksel karşılığını bir yapı olarak algıladığımız "bina kütleleri" tüm oluşumlarını bir hayat parçasının devamı olarak alırlar. Hayatta bir eksikliğin bir gereksinimin sonucu olarak ortaya çıkarlar. Hayatın kendisidirler.

Mesleki süreçte bir "es" olarak algılanabilecek bu yarışma süreçleri aslında hiçbir şekilde bir tür mola yahut ara verme olarak görülmemelidir. Üretimin ve probleme karşı verilen refleksin de ölçüldüğü bir sınav gözüyle de bakılabilecek yarışma süreçleri en nihayetinde bitmiş bir yapıya dönüştüğünü de düşünürsek mesleki hayata ister istemez nasıl da sızdığını farketmemiz geç olmayacaktır.

Resim 3. Bornova Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi, 2010, Mansiyon ödülü

"yıkım sanatı"ndan uzak başlıyabiliyor olmak... yarışma süreci...

Bir yarışmaya; katı, acımasız, ağır kent yıkıcılığından ya da "yıkım sanatı"ndan uzak başlıyabiliyor olmak farkettiğimiz ilk adım oluyor. "Elimizde ne var?, burası kente ne söylüyor?, en az müdahale ile nasıl çözüme ulaşabiliriz?" gibi sorular çok fazla kafa yorduğumuz anların başında geliyor. Ulaşmaya çalıştığımız minimum müdahale, aslında o yere ait kent belleğine verdiğimiz değerin bir kaygısının sonucu oluşuyor. Bütün büyük ölçekteki kararlar bu kaygının *filtre*sinden geçtikten sonra en küçük detaya kadar yine yakın çevreyi önemseyerek ilerlediğimizi görebiliyoruz. Genel geçer kararlarımıza ait bazı kuralların oluştuğunu her yarışmanın benzer aşamasında farkediyor ve bunları, evet, uyguluyoruz.

Yarışma süreci bir tür eğitim süreci ile de örtüşebiliyor. Bir "beyinfırtınası" ya da "kriz yönetimi" de bu tür eğitim araçları olarak karşınıza çıkabilir. Gerçekten de bir mimari projeyle sonuçlanacak bu eğitim süreci nin konsantre biçimde ilerleyen bir tür workshop haline gelen bir okul olduğunu anladığınız an, bunun değişmemesi için de uğraşabiliyorsunuz bazen...

Haliyle bu durumda "karşılaşılan çıkmazlar", "sorunlar" yahut "kararsızlıklar" bir bütün ya da tabiri caizse bir paket olarak karşı karşıya kalınan bir "an" halini alınca bu duruma karşı bağışıklık geliştirmek bir kazanım sonucu olarak mutlaka ortaya çıkacaktır.

Ön yargıdan arınmış olarak bir mimari kültüre dahil olmak ya da başlı başına bir kültür yaratmak bu süreçte karşımıza çıkabilecek süprizlerdendir. Projenin anlatısının ne kadar zor ya da kolay olduğunu önemsemeden sunduğu öneriye dahil olmak, bir üst aşamalarını sezebilmek belki de tek bir mimari problematik yerine birçok problematiğin çözümünü oluşturmak, kimbilir bir manifestonun başlangıcı bile olabilir.

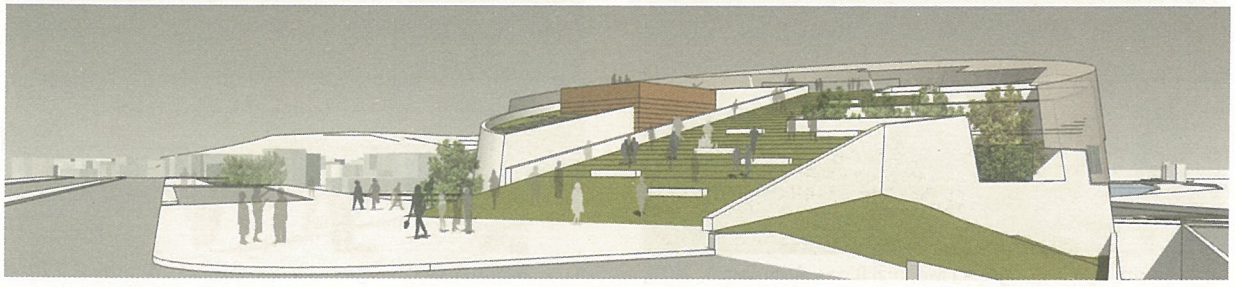

Resim 4. Kadirli Belediyesi Hizmet Binası ve kültür Merkezi, 2009, Ödülsüz

Gelenekleri önemseyerek varolana bir yorum getirmek, sakin ve çekinik kalmak isteneni beklendiği gibi ortaya koymak ya da ortaya çıkarmak da güçlü "özgün" bir sonuç tabii ki verebilir. Manifesto kadar güçlü ses çıkarmasa da bu sonucu, kent kaotiğinden oldukça uzakta oluşturmaya çalışmak bazen başlı başına bir iş gibi görülse de doğru bir sonuç olarak da varolabilir...

Mimari ürün olarak varlığını sürdürecek olan sadece projelerin ortaya çıkardığı çözüm önerileri değil, bu sürecin mimarlara kattığı deneyimlerdir de. Öyle ki bu kazanım ve beceriler, mimarlık hayatında devinen ve gelişen bir ustalığa dönüşmesini engeleyecek bir durum ortaya koymayacaklardır. Belli bir ustalıkla ele geçmiş her farklı fikri yakalama çabası, mimarı sürüp giden bir yarışma süreci başlangıcına da götürebilir. Bu tehlikeli ezbere dahil olmadan çalışmaya devam etmek çok önemli görülmektedir. Bunun yanında belki de verilen soruna anında birkaç öneri sunma yetisi belki de beklenen, istenen bir durum olabilir.

MuuM'un dahil olduğu yarışma süreçleri çoğu zaman bilinen "yarışma" kurgusundan uzaklaşarak devam eder. Bu süreçte juri beklentisinden öte alana ait fikirlerin ve çözümlerin üretildiği bir stüdyo haline gelir. Sonuç, anlaşılır ve net olarak ortaya çıkmaya başlar. Bütün önerilerin ortak paydasında insan, insan ölçeği, iletişim ve bu iletişim altlığı sosyal alanlar bulunurlar. İnsanın maksimum düzeyde dahil edilmeye çalışıldığı bütün öneriler paylaşıma açılmaya çalışılır. Öyleki bazı yarışmalar için üretilen çözümlerin tamamı buna dahil edillir. Bazı yarışmalara birden fazla fikir gönderilmesiyle sonuçlanan bu kaygı ofisin kesin bi tavrı ya da kuralı olmamasına rağmen üretimde duyduğu heyecanın sonucu olarak da algılanabilir.

Ulusal yarışmalar dışında davetli yarışmalara da dahil olan MuuM bu tür paylaşım süreçlerinde işverene olan yakınlığa önem vermekte. Verilen program, istenilen ve beklentilerin birebir konuşulup tartışıldığı bu tür organizasyonlar tabiiki ulusal yarışmalardaki özgürlük ve "düşleme"lere yaklaşamıyor. Ama işverenle oluşan çalışma ortamı bizce daha yetkin sonuçlar çıkarmak ya da zorlu süreci kolaylaştırmak açısından da oldukça önemlidir..

kazanılan heyecanın ve mutluluğun devamını sağlamak... yarışma kazanmak...

"Genç (yeni) mimarlar" için bile, yarışmayla elde edilen projelerin uygulama sıkıntısı, mimarlığa yarışmayla dahil olma heyecanını kırmıyor değil. Her ne kadar "kazanılan" bir yarışmanın sonucu ortaya çıkan öneri proje, uygulamaya dönüşürken geçirdiği evrime ve maruz kaldığı manüpilasyonlara ciddi refleksler ve karşı koymalar gerektirirken (ve dahası kontrolü çok zor olan bir sürece de dahil olsa bile) uygulama şansı bulan yapıların tamamen değişmeden yaşamaya başlamasını sağlamak, aslında, projeyi uygulamaya başlatmaktan daha zor bir durum gibi görünür. En azından bu, yarışma kazanmanın yani birkaç meslektaştan oluşan jürinin sevdiği ya da beğendiği ve genelde "en iyisi bu" diyerek ödüllendirdiği bir projenin ister istemez kazanılan heyecanı ve mutluluğunun devamını sağlamak işte bu noktada çok çetrefiili bir süreç gibi ortaya çıkıyor bu da can sıkıcı...

Her yarışma sonunda güncellediğiniz bilgi birikimini ekibinize eklemeniz, kazanılmış bir doğruya ula-

Resim 5. ODTÜ Öğrenci Merkezi Binası Alternatif 1, 2010, Mansiyon ödülü

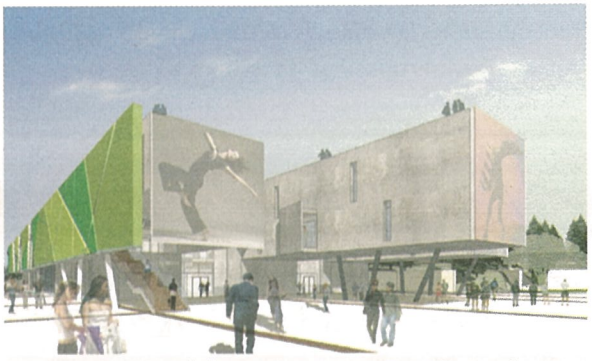

Resim 6. ODTÜ Öğrenci Merkezi Binası, Alternatif 2 2010, Ödülsüz

Resim 7. Hatay İl Genel Meclisi Hizmet Binası, 2011, Ödülsüz

şılmış anlamına gelmiyor. Hele yarışma kazanmış olmak doğrunun tam ortasındasınız demek de olmuyor. Elde edilen tüm veriler zamanla devinerek ve değişerek doğruya dönüşürler. Belki de bu bağlamda yarışma kazanmak sadece ve sadece doğru yolda olduğunuzu söyler sadece.

Yarışmanın sonrası ortaya çıkan sıkıntıları bir an görmezden gelip, sürecin bize kattığı birçok artıyı baz alırsak, yarışmaları kendi içinde çok fazla getirisi, geri dönüşü olan bir deneyim olarak tarif edebiliriz. Çıkan ürünlerin sahip olduğu nitelikten öte sunduğu çözüm önerileri "kazanan" projenin pozitif yönde gelişmesini ve evrimleşmesini sağlayacaktır diye umut etmemiz her yarışmanın sonrasında ortaya çıkan ortak temennimizdir... Ama yine de bir kent kolajına eklemeye çalıştığımız bir parçanın en iyisini seçerken ya da bunu yaratırken elimizin titrediğini görmek; en küçük çevreyi, onun getirilerini veya avantaj/dezavantajları bilerek yürümek yanlışları ve hataları farketmemizi kolaylaştıracaktır. "Rekabet" her ne kadar bu süreçte negatif bir anlam içeriyor ve süreci olumsuz etkiliyor gibi görünse de, proje üretim zamnında etkisi yok denecek kadar azdır. Etkisi, belki, sonuçlandıktan sonra hissediliyor olabilir. Bu hataları farketmek yanlış yapma yetimizi kırarken, buna dahil olma riskimizi de azaltmaktadır...

Mimarların sahip oldukları bu retorik gücü özgürce kullandıkları yegane yer olan yarışmalar, kendi içlerinde yerçekimine, kütleye karşı kazandıkları zaferin bildirisi olan yarışma paftalarıyla kendilerini tasarladıkları (ve belki de inşa edecekleri) yapı üzerinde ne kadar hâkim kılıyor bilinmez ama "çözüm üretme çabası" tek ve gerçekçi sonuç gibi görülebilir. Her ne kadar yarışma kazanılmış ya da kazanılmamış hatta ve hatta yarışmaya katılınmamış olsa da...

iyi ürün ve iyi ürüne ulaşmak...

Mevcutu koruyarak ya da en az müdahale ile oluşturulmaya çalışılmış çözümlerin doğruya en yakın çözümler olduğunu çoğu zaman düşünüyoruz. Koru-

Resim 8. Türkiye Noterler Birliği Merkez Binası 2009 Birincilik ödülü, 2003

mak aslında "oradaki anlamı korumak" ilintili bir durum. Kentin geçmiş süreç içindeki sahip olduğu anlamını korumak gibi... Bilindik bir tabirle "tüketilmeye çalışan kentin deneyimlerine malolmuş anlamlarını bulup korumak", bu korumacılığa ulaşabilmiş her öneri gibi doğruya en yakın cevaptır diyebiliriz... Tabi bunun en tehlikeli anı çağdaş hareketlerden uzak bir davranış içinde geçmişe sığınıp kalmaktır. İster bireysel çabalar olsun ister geniş ölçekli grup yönelimleri olsun bütün çaba ve doğru arayışları ile iyi bir sonuç ürününe ulaştığımızı farkettiğimiz zamanı görmek isteriz. Bunun amacı yarışma kazanmak değil kendi içimize dönüp doğruya ne kadar yaklaştığımızı farketmek olabilir.

Yarışma sonucu kazanılan "öneriyi uygulama şansı" ile projenin üretime geçildiği an başlayan süreçte MuuM işveren ile birlikteliği ve de özellikle işbirliğini oldukça önemsemektdir. Projenin gelişim sürecinde dahil olan işverenle çözümlerin daha olgun ilerlediğine dair olumlu fikir ve düşüncelerimizin doğruluğunu çıkan sonuç ürünlerimizde görebiliyoruz. Bu da aslında sürecin bize kattığı kazanımlar sonucu oluş-

Resim 9. Türkiye Noterler Birliği Merkez Binası 2009, Birincilik ödülü, 2003

turduğumuz bir çeşit içsel kuralımızdır diyebiliriz...

Uygulanmış ve bitmiş bir mimari son ürün olarak, yapı, aslında yarışmaya başlarken düşündüğümüz ve düşlediğimiz ana ne kadar uyuyor ya da ondan ne kadar uzakta olduğunun kıyaslamasını yapmak da bazen sonraki yarışma süreçlerini de oldukça etkileyebiliyor. Çünkü kağıt üzerinde oluşan fikirlerin fiziksel karşılığı her zaman kente ve kentlinin hayatına direkt etkilediğini de gerçek zamanlı görebiliyorsunuz. İşte bu; yarışmaların "öneri" ve "düşlemek" ve "paylaşım" dan daha da öte hayatın niteliğine birebir etkiyen çok güçlü bir etmen olduğunun da en büyük ispatıdır.

ÖZET

İnsanın ve onun gereksinimleri üzerine giden mimarlığa, en derinlerine kadar yarışmalar ve onun süreci içinde dahil olabiliyoruz. Yarışmanın sonrası ortaya çıkan sıkıntıları bir an görmezden gelip, sürecin bize kattığı birçok artıyı baz alırsak, yarışmaları çok fazla getirisi, geri dönüşü olan bir deneyim olarak tarif edebiliriz. Çıkan ürünlerin sahip olduğu nitelikten öte sunduğu çözüm önerileri "kazanan" projenin pozitif yönde gelişmesini ve evrimleşmesini mutlaka sağlayacaktır ...

MuuM_____:

Tasarım odaklı bir mimari ofis olarak Murat Aksu ve Umut İyigün tarafından 1998'de İstanbul'da kurulmuş olup, mimarlık ve kentsel tasarım alanlarında çalışmalarını sürdürmektedir.

İşverenleri için en çağdaş teknikleri kullanarak yenilikçi ve sürdürülebilir çözümler üretmeyi hedefleyen MuuM, tek bir binadan, büyük ölçekli planlama projelerine kadar uzanan mimari tasarım hizmetleri sunmaktadır.

MuuM, fonksiyonel, estetik ve sosyal sorumlu çevreler üretmek amacı ile tasarım sürecinde konunun etki alanındaki tüm kesimlerin sesini duymaya çalışarak projelerini, sosyal, kültürel, çevresel unsurlar çerçevesinde sanat, bilim, teknoloji ve ekonomi ile harmanlayan, araştırmacı ve yaratıcı bir yaklaşım ile ele almaktadır.

www.muum.com.tr

Resim 1: Şişli Lisesi, 2011
Mimari Proje Yarışması
Proje Ekibi:

Murat AKSU
Umut İYİGÜN
Ezgi AK
Osman NASKALİ
Özlem ÇATIK
Yılmaz KÜRTÜNCÜ
Buğra EVSEN
Günay ÇALIŞKAN
Fulya MENDERES

Resim 2: Kepez Kongre ve Sergi Merkezi, 2010
Mimari Proje Yarışması *Üçüncülük Ödülü*
Proje Ekibi:

Murat AKSU
Umut İYİGÜN
Ezgi AK
Özlem ÇATIK
Buğra EVSEN
Yılmaz KÜRTÜNCÜ
Günay ÇALIŞKAN

Danışmanlar:

Mehmet İYİGÜN
Cafer AKTÜRK
Hayri AYDIN

Resim 3: Bornova Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi, 2010
Mimari Proje Yarışması *Mansiyon Ödülü*
Proje Ekibi:

Murat AKSU
Umut İYİGÜN
Aycan İŞCAN
Osman NASKALİ
Yılmaz KÜRTÜNCÜ
Günay ÇALIŞKAN
Ezgi AK
Burak SÜLÜNBAZ
Özlem ÇATIK
Sevcan DÖNMEZ

Danışmanlar:

Mehmet İYİGÜN

Resim 4: Kadirli belediyesi Hizmet Binası ve Kültür Merkezi, 2010
Mimari Proje Yarışması
Proje Ekibi:

Murat AKSU

Umut İYİGÜN
Şerif SÜVEYDAN
Gamze İYİGÜN
Günay ÇALIŞKAN
Ezgi AK
Tülay ÖZÇELİK
Aurelija JUSKAITE
Ced ÖNER
Erdem YAĞCI
Danışmanlar:
Mehmet İYİGÜN
Cafer AKTÜRK
Hayri AYDIN

Resim 5: ODTÜ Öğrenci Merkezzi Binası, 2010
Mimari Proje Yarışması *MansiyonÖdülü*
Proje Ekibi:
Murat AKSU
Tülay ÖZÇELİK
Osman NASKALİ
Yılmaz KÜRTÜNCÜ
Ayşegül AKÇAY
Özlem ÇATIK
Gülşen ŞAHİN
Ezgi AK
Alev UYAR
Danışmanlar:
Umut İYİGÜN

Resim 6: ODTÜ Öğrenci Merkezi Binası, 2010
Mimari Proje Yarışması
Proje Ekibi:
Umut İYİGÜN
Tülay ÖZÇELİK
Osman NASKALİ
Yılmaz KÜRTÜNCÜ
Ayşegül AKÇAY
Özlem ÇATIK
Gülşen ŞAHİN
Ezgi AK
Buket ZOR
Danışmanlar:
Murat AKSU

Resim 7: Hatay İl Genel Meclisi Hizmet Binası, 2011
Mimari Proje Yarışması
Proje Ekibi:
Murat AKSU
Umut İYİGÜN
Ezgi AK
Yılmaz KÜRTÜNCÜ
Buğra EVSEN
Özlem GÜMÜŞ
Sevcan DÖNMEZ
Günay ÇALIŞKAN
Danışmanlar:
Özgür Deniz EMİR

Resim 8-9: Türkiye Noterler Birliği Merkez Binası, 2003
Mimari Proje Yarışması, Birincilik Ödülü

Yapım tarihi: 2009

Proje Müellifleri:
Selim VELİOĞLU
Umut İYİGÜN
Orkun ÖZÜER
Murat AKSU
Yardımcılar:
Ezgi AK
Özlem ÇATIK
Damla ÜNAL
Serkan ŞEN
Adila SANCAKLI
Feriye YURDUSEV
Özlem BAĞDİKEN
Danışmanlar:
Oğuz İYİGÜN TOL

Bir Mühendis Gözüyle Van Depremi

Zehra DANDİN

Van depremi bugüne kadar yaşadığımız onca acı tecrübeden farklı değil ne yazık ki...

Van depreminde denetimsizliğin bedelini ödediğimizi gördük. Bu hatalar proje sürecinden başlıyor. Bu sürece dahil olan bilgisiz yapımcılarla da bu süreç içinden çıkılmaz hal alıyor. Mühendis eli değmemiş, el yordamıyla yapılaşmış yapılar,şu an uygulanmakta olan denetim sistemi yani müteahhidin kendi denetçisi tarafından denetlenmesi de bu hatalar zincirini destekliyor.

Van şehir merkezi yaptığımız araştırmalarda 7.2 şiddetinde bir depremin bunca hataya rağmen şehir merkezinde ilk aşamada sadece 7 binada tam göçmeye sebebiyet verdiğini gördük. Deprem yönetmeliğimizin belirttiği gibi birçok binada hasar vardı ama bu binalar içinde bulunan insanları kurtaracak kadar ayakta kalmışlardı. Çeşitli binalarda yaptığımız araştırmalarda bu binaların deprem yönetmeliği ve TS 500 de yer alan minimum donatı miktarını karşılamadığını fakat beton dayanımlarının ortalama C20-C18 olduğunu gördük.

Apple pie dediğimiz şekilde tamamen göçen binalar da betonarme elamanlar tamamen yok olmuştu, bu da beton dayanımını ölçmeden betonun kalitesinin ne kadar düşük olduğunu gösterdi. Ayrıca bu binalarda test çekiciyle yaptığımız ölçümlerde beton kalitesinin C8 lere kadar düştüğünü gözledik. Bununla beraber beton içerisinde granülometreye uymayan çok büyük çakıllar gördük.. Kişisel gözlemime göre Van daki binaların kalitesi düşük fakat bu şiddette bir deprem için hasar gerçekten az ve bunun sebeplerinden biri de Van'ı çevreleyen sarp kayalık dağlar. Buna benzer olarak şu örneği de verebiliriz; Karadeniz e paralel sıra dağlar Karadeniz bölgesindeki şehirleri kuzey Anadolu fay hattından korumaktadır, tıpkı yeryüzünün derin temelleri gibi.

Van, Erciş'de ise durum daha farklıydı. İlçede birçok bina oturulamaz durumda. Erciş'de beton üreten bir

firma yok. Tıpkı merkezdeki eski binalar gibi betonda granülometreden kaynaklanan sorunlar var. Ayrıca nehir yatağından çıkan malzeme kullanılmış ki bu da beton ve donatının aderansını engellemiş. Özellikle kolon ve kiriş birleşim noktalarında, bu durum yapıya göçmeye varan hasarlar vermiş. Ayrıca incelediğimiz bir binada asmolen sistemde perdelerin yetersiz kullanılması, yanal rijitliğinin yetersizliğine bu da sistemin göçmesine sebebiyet vermiş. Bazı binalarda ise perdelerin yetersiz olması binanın sünekliğinin fazla olmasına ve fazlaca deplasman yapmasına ve binaların oturulamaz hale gelmesine neden olmuş.

Erçiş ilçe merkezinde gözlenen bina hasarı Van merkeze göre daha fazladır. Van il merkezinde gözlenen hasarlar genelde dolgu duvarlarda, yapının deplasmanı sonucu çapraz kesme çatlakları, dolgu duvar göçmesi gibi orta-ağır düzeyde; yapısal olmayan hasarlar olup, binaların yapısal elemanları genellikle hasarsızdı.

Erçiş ve Van'da çoğu binanın altında bulunan asma katlı işyerleri de, başlıca yapılan hatalar arasında sıralanabilir. Zemin ve asma kat aralarında kullanılan kirişler normal katlara göre farklı yüksekliklerde düzensiz şekilde yerleştirilmiş bu durum kısa kolon dediğimiz duruma sebebiyet vermiş ve kolonlar o bölgelerde hasar görmüştür. Bazı binalarda camekan kısımlarına gelen yerlerde kiriş tamamen kaldırılmış kolonlarda ilave kuvvetler oluşmuş. Zemin katlarda zarar gören bu kolonlar ise binaya yüksek hasarlar vermiştir. Dükkanlardan dolayı yapılan hatalar statik sisteme de yansımış. Statik sistemde dükkanlar düşünülerek tasarlanmış, dükkanların yönlerine göre kolon yerleştirildiği için x yada y yönünde bina statik olarak zayıf kalmıştır.

Bazı binalarda sonradan yapılan ilaveler her katta farklı deplasmanlara sebep olmuştur.

Özellikle Erçiş'de ve Van'ın çevre mahallelerinde rastladığımız bu durum hem karkas hem de yığma binalarda büyük hasarlara sebep olmuştur. Bilinçsiz yapılaşmanın ülkemize verdiği maddi ve manevi zararlar, geri dönüşü olmayan yaralar açmıştır.

Plan düzensizliği ve kısa kolon oluşumu gibi zayıflıklar, depremde binaların davranışını olumsuz etkilemiştir. Çerçeve düzensizliği de bulunan yapının tüm bu zayıflıklarına rağmen ayakta kalabilmesi; açıklıklarının kısa olması dolayısıyla göçen kolonlarındaki kuvvetlerin kolonlar arası yeniden dağılımıyla açıklanabilir.

Konuyu özetliyecek olursak binalarda oluşan hasarları 4'e ayırabiliriz:

1) tam göçme

2) ağır hasar

3) dolgu duvarlarda oluşan hasar

4) hasarsız

1) Tam Göçme

Van merkezde göçen az sayıda tekil inşaa edilmiş bina vardır. Tamamen göçen bu binalarla ilgili ilk gözlemim, Erciş'de bulunan 3 binada; önce giriş katın iş yeri olarak yapıldığı, birkaç yıl sonra üstüne 4 - 5 kat daha çıkıldığı öğrenilmiştir. Van'da yıkılan bir binada ise oto galerisi olarak kullanılan giriş katında yer açmak için kolonların kesildiği söylenmiştir.

Yıkılan binalara bir diğer örnek ise kat seviyelerindeki döşemelerin üst üste yığılarak göçtüğü binalardır. Taşıyıcı sistemin yanal rijitliğinin düşük olması sebebiyle oluşan fazla deplasmanları sistem karşılayamamıştır. Sisteminin karşılayamadığı bu tip göçmede,yanal rijitliği sağlayacak perdelerin olmaması, kirişlerin kolonlardan daha güçlü oluşu dolayısıyla plastik mafsalların kolonlarda oluşması gibi nedenlerden dolayı kolonların stabilitesini yitirmesi sonucu yapı birleşim bölgelerinden kırılarak göçmüştür.

Binanın kat rijitliğindeki ani değişimden (örneğin kolon kesilmesi, dolgu duvarların kaldırılması vs) dolayı yanal rijitliği zayıf olan katın göçmesi olarak açıklanabilecek bu göçme mekanizması, Erciş'deki binalarda gözlenmiştir.

2) Ağır Hasarlı Binalar

Deprem bölgesinde ağır hasarlı binalara genel bir örnek olarak kolon uç bölgelerinde plastik mafsalların oluştuğu binalar verilebilir. Bu şekilde hasar gören binalar genelde Van il ve Erciş ilçe merkezindedir. Kolonlarda mafsallaşma gözlenen binalarda dolgu

duvarlarda da ağır hasarlar oluşmuştur. Binaların giriş katlarının işyeri olarak düzenlenmesinden dolayı yumuşak kat hasarı gören binalarda fazlaca görülmüş ve bu binalarda ağır hasar almıştır. Bazı binalarda ise projelendirme hatası binada düzensizlik oluşturmuş ve bu binada perde kullanılmasına rağmen perdenin binanın köşesine yerleştirilmesinden dolayı burulma etkisi kolonları olumsuz etkilemiştir, mafsallaşmaya yol açmıştır.

Hasarlı kolonlarda etriye kancalarının 90^0olduğu, yeterli sargı etkisi sağlanamadığı ve etriyelerin kanca hizalarında açıldığı gözlemlenmiştir.

Çerçeve düzensizliği de bulunan yapının tüm bu zayıflıklarına rağmen ayakta kalabilmesi; açıklıklarının kısa olması dolayısıyla göçen kolonlarındaki kuvvetlerin kolonlar arası yeniden dağılımıyla açıklanabilir.

3. Dolgu Duvar Hasarları

Dolgu duvar hasarları özellikle Erciş il merkezinde ve Van il merkezinde yaygın gözlenen hasarlardır. Duvarlar, düzlem dışı stabiliteleri bozulmadığı ve betonarme çerçeve sisteminden ayrışmadığı sürece yanal yükler altında hasar alarak yanal rijitliğine katkı sağlamıştır.

ÖZET

Depremden aldığım en büyük ders katları, üst üste dizerken aslında orda yaşanan hayatların sorumluluklarını da alıyoruz. Artık bina yapmanın "yaptım oldu "gibi bir mantıkla yapılmaması gerektiğini millet olarak kabul etmemiz gerek. Bunun yanında depremde özellikle binaların altına işyeri yapılması da binaların çok büyük hasar görmesine sebep olan etkenlerden biridir. Bu iş tıpkı tıp doktorlarının aldığı sorumluluk gibi direkt insan hayatıyla ilgili... Ülkemizde bilinçsizce bina yapılmasına izin vermemeliyiz. Bunca hataya rağmen böyle bir depremin Van'a verdiği zararın gerçekten beklenilenin çok altında kalmış olması da çok büyük bir şans.

KAYNAKÇA

1) Metu Van Raporu
2) İtü Van Raporu

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada ve van gezimizin düzenlenmesinde emeği geçen SAYIN PROF. DR. ALİ SAYIL ERDOĞAN hocama ve bu yazıyı hazırlarken bana yardımcı olan sevgili arkadaşım Arş. Gör. HÜMEYRA ŞAHİN'e yürekten teşekkür ediyorum. TOL

Mimarlık Meslek Örgütlenmesinde Yaşanmışlıklar

Hakan Mahiroğlu

Mimarlar Odası Kayseri Şubesi tarafından yayımlanan **TOL Mimarlık Kültürü Dergisinin** gelecek sayısına benden yazı istemek için değerli arkadaşım Güntülü Gündoğ arayarak konuyu söylediğinde yaşadığım ironi benim için çok anlamlıydı ve yüzümde geçmişe ait bir gülümseme belirmişti.

Bir yanda telefonda yeni sayı için belirlenen dosya konusunu konuşuyordum bir yandan da 16 yıl öncesini gözümde canlandırmaya çalışıyordum...

Yıl 1996; İTÜ mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünü bitireli 2 yıl olmuş.

Serbest mimarlık faaliyetlerini yürütmek için kurduğumuz proje şirketimizde mesleki mücadeleye başlamış bulunmaktayız. Bu arada 1994 yılında alınan 4 nisan kararlarının etkisi ve ekonomik anlamda yaşanan sıkıntılar halen sürmekte.

O sene Mimarlar Odası Kayseri Şubesinde 3. Dönem Yönetim Kurulu seçimleri var ve seçimlerden önce odaya genç arkadaşların katkısını sağlamak için o günkü büyüklerimizden benimle birlikte yeni mezun birkaç arkadaşımıza yönetim kurulu yedek üyeliği adaylığı teklif edildi.

Oda nedir ne yapar çok fazla bilgim yok.

Öğrenciyken İstanbul'da tanıştığım ancak çok gidip gelme fırsatı bulamadığım meslek örgütümden memleketimde yönetim kurulu yedek üyeliği de olsa yöneticilik teklifi almak beni son derece memnun etmişti. Büyük bir hevesle kabul ettim.

Yapılan genel kurul ve seçim sonunda Sayın Seyit Mehmet POLAT başkanlığında Mimarlar Odası Kayseri Şubede 3. dönem yönetim kurulu oluşturuldu. Ben ve birkaç arkadaşımda yedek olarak yönetimde yer aldık.

Yaşantımın o günden sonra bir kırılmaya uğrayacağını bilmiyordum ancak bugün bu yazıyı yazarken rahatlıkla ifade edebiliyorum.

3. dönem yönetim kurulu seçimlerden hemen sonra görev dağılımı yaparak çalışmalara başladı.

Görev dağılımından sonra gerçekleştirilen ilk toplantıya bizler de çağırıldık. Önümüzdeki dönem yapılması gerekenler konusunda görüş alış verişinde bulunduk.Toplantı bittiğinde bizlere bundan sonraki toplantılara katılıp katılmama konusunda serbest olduğumuz katılınırsa memnun olunacağı söylendi.

O gün toplantıdan çıktıktan sonra yedek yönetim kurulu üyeleri olarak epey bir müddet odaya gitmedik. Ancak bir gün şubeden sekreter arayarak toplantıya katılmamız gerektiğini söyledi. Davet edildiğimiz toplantıya gittiğimizde ise çağrılış sebebimizi anlamıştık.

Kişisel ve özel sebeplerle yönetim kurulu üyeliğinden istifa eden asıl üyelerin yerine yedek üyelerin geçeceği bilgisi o toplantıda bizlere verildi. O güne kadar yedek üyeliğin önemini anlamamış olan bizler, o gün yaşadıklarımızla bu işin asılı yedeği olmazmış diyerek o günden sonra yapılan tüm toplantılara katılıp odamıza dönem sonuna kadar katkı koymaya çalıştık.

İşte o günlerde meslektaşlar arasında mesleki anlamda iletişim eksikliği üzerine sürekli eleştiri yapılmaktaydı. Bizler de bu eksikliğin nasıl giderileceğine ilişkin çözüm arayışlarında bulunmaktaydık.

Yapılan görüşmeler sonunda eksikliği hissedilen iletişimin odanın çıkartacağı bir yayınla giderilmesi konusunda hem fikir olundu. Fakat bu işi kimin yapacağı ve nasıl olacağı konusunda belirsizlik vardı. Aramızda yaptığımız görüşmede şube bülteni çıkartılmasına ve bununda genç arkadaşlar tarafından yapılmasına karar verilmişti (Genç arkadaşlardan kasıt yedek üyelerdi). Sonraki adımda ise genç arkadaşlar yerini genç arkadaşa bırakmış o kişi de ben olmuştum.

12 sayfadan oluşan bülteni 8 sayı çıkartabilmiştik. Sayın Seyit Mehmet Polat'la yazı, dizgi, haber, içerik olmak üzere her şeyini birlikte yapmaya çalıştığımız iyi niyetli bir çalışmaydı.

Bülten için üyelerimize değil yazı yazdırmak üyelerimizin kendilerini tanıtmak için profil bilgilerini istediğimizde o bilgileri bile almak hayli zaman alıyordu.

İşte bu yüzdendir Güntülü beni aradığında yaşadığım ironi ve yüzüme yansıyan anıların verdiği gülümseme.

3. dönem sonuna yaklaşırken 4. döneme ilişkin görüşmeler başlamış yeni dönem yönetim kurulunun nasıl şekilleneceği konusu yavaş yavaş konuşulur olmuştu.

Yapılan görüşmelerde yönetim kurulu asıl üyeliği için yedek üyelikten ve dışarıdan üç ismin yeni oluşacak yönetim kuruluna aday olmasına karar verildi. Tek liste halinde yapılan seçimlerde geçmiş dönemden dört kişi ve benimde aralarında yer aldığım yeni seçilen iki arkadaşla birlikte Sayın Seyit Mehmet Polat başkanlığında 4. dönem yönetim kurulu oluşmuş oldu.

Bu dönem benim için meslek örgütünü tanımaya başladığım dönem denilebilir. Nitekim Genel Merkezin örgüte açık olarak düzenlediği MDUK toplantılarına Kayseri Şubesi adına ben gitmeye başlamıştım ve artık işin mutfağına girmiştim.

Katıldığım bu toplantılarda bir yanda örgütü tanıyordum öte yandan yeni dostluklar kuruyordum. Osman Aydın, Oktay Ekinci, Necip Mutlu, Erkan Karakaya, Sami Yılmaztürk, Faruk Soydemir, Aydın Kılcıoğlu, Ali Rüzgâr, Oğuz Bulhaz'ı o dönemde tanımıştım.

4. Dönem sonuna gelindiğinde Sayın Seyit Mehmet Polat 5. dönem için aday olmayacağını deklere etmiş ve seçimlerin önünü açmıştı. Yaşanan bu durum karşısında odada kendimize yakın bulduğumuz arkadaşlarla hemen toplantılar yapmaya başladık. Kendi aramızda yapmış olduğumuz değerlendirmeler sonunda Sayın Vedat Şahin'i Başkan adayımız olarak belirleyip benimde içinde yer aldığım ve altı genç arkadaşımızla 5. dönem seçimlerine aday olduk.

Örgüt deneyimi yaşadığım ilk günden beri tek liste halinde seçimlere girmiş olduğumuzdan yine öyle olacağını düşünmekteydik. Ancak bu seçimler öyle olmadı. Sayın Aytimur Güpgüpoğlu başkan adaylığında ikinci bir liste daha çıktı.

Kıran kırana ve oldukça stresli bir seçim süreci yaşadık. O günlerde yaşadığımız stresi ve sıkıntıları hatırladığımda bugün çok anlamsız geliyor.

Seçim sonunda karma bir liste oluştu. Buna göre bizim listeden Mehmet Rauf Erkiletlioğlu, ben ve Vedat

Şahin yönetime girerken diğer listeden Aytimur Güpgüpoğlu, Erol Uncuoğlu, Turan Elmaağaçlı ve Muzaffer Yükselen yönetime girmişti.

Görev dağılımının yapılacağı ilk toplantı da seçim stresinin devam ettiğini hatırlıyorum. Toplantı başladığında yaşananların bir seçim süreci olduğu ve artık geride kalması gerektiği konusunda anlaşıldı ve iyi niyet göstergesi olarak Başkan ve ikinci başkan karşı listeden sayman ve sekreter üye bizim listeden olsun diye karar verildi. Buna göre ben oda da sayman olarak görev aldım.

5. dönem mali açıdan şubemizi kurumsal hale getirmek için çaba sarf ettiğimiz ve adaleti ve hakkaniyeti korumaya çalıştığımız bir dönemdi. Yönetimde aldığımız bazı radikal kararlarla kimi üyelerimizden tepki almışsak ta aldığımız kararları sonuna kadar uygulamaya çalıştık.

Nitekim geçmiş dönemlerde belediyelerin oda denetimi istememelerini fırsat bilen kimi meslektaşlarımız projelerini oda da denetlettirmeyerek odamıza hem cephe almış hem odamızı sıkıntıya sokmuş hem de haksız rekabete yol açmışlardı. Bu yüzden 5. dönem geçmişteki sıkıntıların yaşanmaması için sert önlemlerin alındığı ve uygulanmaya çalışıldığı ve aynı zamanda belediyelerle işbirliği yapılarak oda denetiminin her durumda istenmesinin sağlandığı ve hatta o dönem yazılan Büyükşehir İmar Yönetmeliğinde oda denetiminin yaptırılması şartının konulduğu bir dönemdi.

5. dönem sosyal anlamda da aktif olduğumuz bir dönemdi. Ürgüp de düzenlediğimiz mimarlık balosu (25. yılını dolduran meslektaşlarımıza ödül töreni de yapılmıştı) bu yazıyı yazdığım TOL Mimarlık Kültürü Dergisinin ilk sayısını çıkartmak üzere yapılan hazırlıklar ve görüşmeler, hafta sonu yürüyüşleri gibi çalışmalarda bu dönemde yapılmıştı.

5. dönem sonuna yaklaşılırken ayrı listelerden girilmesine rağmen uyumlu bir çalışma dönemini yaşayan yönetim kurulumuzda dönem sonunda ayrışmalar başladı ve 6. dönemde iki liste halinde seçimlere girildi.

Ben 6. dönemde Aytimur Bey'le hareket edip seçimlere girerken karşımızda 5. dönem yönetiminde yer alıp bu sefer başka arkadaşlarla hareket eden ikinci bir liste vardı. Seçimler yine kıran kırana geçti ve yine karma bir liste oluştu. Bu dönem bizim liste 4 kişi ve karşı listeden 3 kişi olmak üzere yönetim kurulu seçildi.

6. dönem genel kurulu biraz sert geçtiğinden ve seçimler ideolojik ve özel yaşam kulvarına çekilmek istendiğinden bir takım kırgınlıklarında yaşanmasına sebep olmuştu. Bu durum ise yönetim kurulunun şekillenmesine yansıyarak karşı listeden giren arkadaşların yönetimde üye olarak kalmaları sonucunu doğurdu.

6. dönem de ben yönetim kurulu sekreter üyesi olarak görev aldım. Bu dönemde de kurumsallaşma gayretleri sürerken sosyal anlamda da geçtiğimiz dönemde başlattığımız Tol dergisinin yayımı ve mimarlık balosu gibi etkinliklere de devam edildi.

Bu dönem kişisel anlamda örgüt genelinde birçok değerli meslektaşımla bir telefon kadar yakınlaşmıştık ve sadece örgütsel bağlamda değil sosyal anlamda da birbirimizi ara sorar hale gelmiştik. Mimarlar Odası örgütlenmesi benim için bu dönemden itibaren kentsel ölçekten çıkıp tüm ülkeyi sarar hale gelmişti. Ancak dönem sonu yaklaşırken babamın çok ciddi bir şekilde hastalanması beni 6. dönem sonuna yaklaşırken odaya yeterince zaman ayıramama sebep oldu. 6. dönem sonu gelip de seçimler yaklaştığında babamın sağlık durumu ciddiyetini artırmış ve ben önümüzdeki dönemde oda yönetimine girmeme kararı almıştım.

Ancak seçimlere Sayın Mehmet Kasap başkanlığında tek liste giriliyordu ve aday listesi tamamen yeni arkadaşlarımızdan kurulmuştu. Bu durumda oda da sürekliliğin devamının sağlanması adına 7. dönemde listede yer alarak yönetime katkı koymam gerektiği konusu Aytimur Bey ve Mehmet Bey tarafından ifade edilince bu dönemde de yönetime aday oldum ve seçildim.

Yönetimde yeniden sayman olarak görev aldım. Ancak babamın rahatsızlığı her geçen gün ilerliyor ve ne işime, ne odaya ne de özel yaşantımla ilgili konulara tam konsantre olamıyordum. Halbuki bu dönem UIA kongresi Türkiye de yapılacaktı ve bu muhteşem bir olaydı. Bununla birlikte Kayseri de birçok fiziksel değişim ve kentsel dönüşüm de yine bu dönemde konuşulmaktaydı.

Bu dönem nisan ayına kadar oldukça sıkıntılı geçti. Nisan ayı geldiğinde babamı kaybetmiştim. Artık hiçbir şeyin önemi kalmamış tüm konsantrasyonum yok olmuştu. Kendimi toplamam uzun zaman aldı.

Yönetimimiz iyi niyetli olarak bir yandan çalışmalarını sürdürüyor öte yandan kurumsallaşmanın gereklerini yapmaya çalışıyordu. Bu anlamda 3. genel kurulumuzdan beri her genel kurulda talep edilen odamıza bir yer alınması konusunun bu dönem giderilmesi için araştırmalara da başlanmış ancak sonuç alınamamıştı.

Kişisel sebeplerle benim için sıkıntılı başlayan 7. dönemin ilk yarısı biterken yine kişisel ve özel sebeplerle ben 2005 yılı aralık ayında yönetim kuruluna istifamı vermek durumda kaldım. O dönem 2006 yılında yapılacak olan 8. dönem genel kuruluna kadar 9 yıl sonra odadan uzak kaldığım en uzun dönem olmuştur.

2006 yılında yapılacak 8. dönem genel kurulundan önce Mehmet Bey Mimarlar Odası Yönetim Kurulu için aday olmayacağını deklere etmişti. Geçmiş dönemlerde çalıştığım büyüklerim ve arkadaşlarım artık oda da başkan olma zamanımın geldiğini söyleyerek desteklerini verdiler.

Bizlerde 8. dönem yönetimine aday olmak için İsmail Ruhlukürkçü, Hakan Özkan, Mehmet Kütahneci, Pembegül Selman, Rıza Gengeç, Fatih Kiraz'la birlikte bir araya gelerek adaylığımızı açıkladık. Tek liste halinde girilen seçimlerden sonra arkadaşlarımın güvenleriyle oda da başkan olarak göreve başladım. İsmail Ruhlukürkçü ikinci başkan, Hakan Özkan Sekreter Üye ve Mehmet Kütahneci Sayman üye diğer arkadaşlarımızda yönetim kurulu üyesi olmak üzere 8. dönem yönetim kurulu olarak görev dağılımını yaptık.

O günkü şartlarda tüm meslek örgütümüz içinde yaş ortalaması en genç örgüt birimi olarak çalışmalara başlamıştık. Kayseri örgütünde yaşanan bu durum aslında gerek yerel meslektaşlarımız açısından gerek diğer örgüt birimleri ve genel merkez açısından da ilginç bir deneyim olmaktaydı.

Nitekim aldığımız sorumluluk gerçekten önemli bir sorumluluk olup bunun taşınıp taşınamayacağı konusu birçoklarının gözlerini bizim üzerimize çevirmesine sebep olmuştu.

8. dönem yönetim kurulu olarak kurumsallaşma çalışmalarının daha verimli sürmesinin yolunun mutlak suretle kalıcı bir mekân edinmekten geçtiğini düşünüyorduk. Bununla birlikte her genel kurulda mekân sorunun konuşuluyor olmasından da rahatsız olmaya başlamıştık. Bu yüzden başlangıçta tüm enerjimizi bu konuya verdik.

Arkadaşlarımızın yoğun gayretleriyle bulduğumuz alternatifler değerlendirildi. Almayı düşündüğümüz mekânla ilgili hepimizde bir kaygı vardı; Ya beğenilmezse...

Bu durumda tüm yönetim kurulu arkadaşlarımızla birbirimizi cesaretlendirmek hem de her türlü eleştiriyi göğüslemek adına o zaman hep birlikte odadan geri alırız ve maddi hiçbir zarara uğratmayız diye aramızda konuştuk. Daha sonra hızlı bir şekilde 2006 aralık ayında oda binamızın mülkiyetini Mimarlar Odası adına aldığımız yetkiyle şubemize aldık.

Bu haber tüm üyelerimiz tarafından son derece olumlu karşılandı. Binayla ilgili taşıdığımız hiçbir endişe yaşanmadı hatta binamız çok sevildi. Binamızda hızla restorasyon çalışmalarına başladık. Üç normal kat, bir teras katı, yarım bodrum ve çok güzel bir arka bahçeden oluşan binamızı 7 ay gibi bir sürede açılışa hazır hale getirip 17 temmuz 2007 de genel merkezden,yakın şubelerden gelen ve yerelden katılan protokol ve meslektaşlarımızla binamızı açtık.

Bu noktada şu bilgi önemlidir; Binamızın alınmasında ve yapımında sadece şube kaynaklarımızın kullanışmış olmasının yanı sıra genel merkeze karşı olan maddi sorumluluklarımızı da aksatmadan yerine getirmiş olmamız her zaman takdir edilmiştir.

Odamıza mekân kazandırmış olmak hedeflerimizden sadece biriydi. Mesleki anlamda da odamızın aktif hale gelmesi için gayret gösteriyorduk. Bu sırada Genel Merkezimizin o dönem için öngördüğü Türkiye Mimarlık Politikasına Doğru"Mimarlık ve Kent Buluşmaları" konulu 6 kentte gerçekleştirilecek olan toplantıların ilkini 2-3 Eylül 2006'da Kayseri'de gerçekleştirmek üzere karar alması bizlerde ayrı bir heyecan yaratmıştı.

Çünkü böyle bir toplantının ilk olarak bizde başlatılması demek çıtanın bizde konulacağı anlamına gelmekte olduğundan çok keyifli ve bir o kadarda yorucu bir süreci yaşamak durumunda kalmıştık. Kayseri'nin tüm protokolünün hazır bulunduğu ve en çok katılımın yaşandığı bir etkinlik olması tüm yorgunluğumuzu gidermiş ve anılarıyla bizleri baş başa bırakmıştı.

8. Dönem sonu yaklaşırken hepimizde keyifli bir yorgunluk vardı ama henüz heyecanımız bitmemişti.

9. Dönem adaylığı için görüşmeler başladığında Hakan Özkan ve Mehmet Kütahneci aday olmayacaklarını söylediler. Ayrılan arkadaşlarımızın yerine 8. dönem yönetim kurulu yedek üyesi olarak çalışan Eda Velibaşoğlu ve Hakan Meneviş aday oldu ve mevcut ekibimizden ayrılan iki arkadaşımızın yerine iki yeni arkadaşı alarak 9. dönem yönetim kuruluna adaylığımızı açıkladık. 9. dönemde de tek liste halinde seçimlere girdik ve binamızda gerçekleştirdiğimiz ilk seçimimizi yapmanın heyecanını ve mutluluğunu tüm şube birlikte yaşadık.

9. Dönem mimarlık meslek örgütlülüğü faaliyetleri açısından yeni akslar belirlediğimiz dönem olmuştur. Yıllardır bir tarafı eksik olarak Nisan ayında kutlanmaya çalışan Mimarsinan Haftası etkinlikleri ve ekim ayındaki Mimarlık Haftası etkinlikleri şubemizin mimarlık adına misyon edindiği ve birçok ulusal ve uluslar arası toplantıların Kayseri de yapılmasının olanağının sağlandığı çalışmalar olmuştur. Bu konuda Mimarsinan haftası etkinliklerini Büyükşehir Belediyesi, Üniversite, Çekül, Ağırnas Belediyesi ve Valilik gibi kurumlarla işbirliği yaparak Mimarlık Haftası etkinliklerini ise genelde şubemiz ve mimarlık fakültesi etkinliği olarak düzenlemeye çalıştık.Düzenlenen etkinlikler kitap haline getirerek şubemizin ilk kitapları olarak yayınladık.

Bununla birlikte bu dönem Genel Merkez kurullarında daha aktif görev alarak çalışmalara katkı koymaya ve katılım sağlamaya çalıştık. Eda Velibaşoğlu, Hakan Özkan ve Aytimur Güpgüpoğlu genel merkez kurullarında görev alan arkadaşlarımız olmuştur.Bu dönem içinde yer alan MYK Danışma kurulu toplantılarından birini tüm şubelerden gelen yaklaşık 200 kişilik bir katılımla Kayseri de yaptık. Kentimizde ulusal düzeyde iki mimari proje yarışması açılmasında işbirliği yaptık.

9.dönem sonu yaklaşırken yönetimiz de görev alan Hakan Meneviş ve Fatih Kiraz kişisel sebeplerle ayrıldılar.Yerlerine yedek yönetim kurulu üyeliğinden Ayşegül Kıdık ve Kasım Balcı arkadaşlarımız görev aldılar.

10.dönem genel kurulu öncesinde mevcut yönetimimizden ayrılan arkadaşlarımızın yerine Kasım Balcı ve Hakan Kılnç'ı alarak adaylığımızı açıkladık. 10 dönemde de tek liste halinde seçimlere girdik. Ben seçimlere girerken şube yönetiminde 11. dönemde aday olmayacağımı arkadaşlarıma deklere etmiştim. Şubemizde görev dağılımını yaptıktan sonra hızla çalışmaya koyulduk ve çalışma programını oluşturduk.

10. Döneme geldiğimizde; şubemiz artık mekân sorunu yaşamamaktadır. Her yıl Ekim ve Nisan ayında iki ana aksa oturttuğumuz etkinliklerin ekip ruhuyla düzenlemesine çalışılmaktadır. Mesleğimizle ilgili konjonktüre ilişkin toplantılar düzenlenmektedir. Bu toplantılar farklı kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde yapılmaktadır. Mesleki sorunların çözümüne yönelik daha aktif rol alınmaktadır...

Ve tüm bunlar odamıza ve mesleğimize gönül veren çok değerli ekip arkadaşlarım tarafından bizzat yapılmaktadır. Bu yüzden 16 yıl önce iyi niyetli bir davet sonunda girdiğim meslek odamdan artık ayrılma zamanım gelmiştir.

16 yıl önce ne olduğunu çok bilmeden, anlamadan girdiğim meslek odamda yaşam biçimi halinde sürdürmeye çalıştığım mimarlık mesleğini kentimde daha iyi yerlere taşımak için elimi taşın altına koyduğumda yalnızdım.

Yılmadan usanmadan tercihimi maddiyattan, paradan puldan yana kullanmadan sadece mesleğime ve odaya hizmet etmek amacıyla çalıştım.

Aldığım görevlerden hiç bir güç almaya çalışmadan sadece o makama hizmet için çalıştım.

Ve 16 yıl önce oda da görev aldığımda kendimi ne kadar yalnız hissediyorsam bugün de tam tersine artarak çoğaldığımız düşünüyorum.

O yüzden artık 10. Dönem sonunda, başlangıcında söylediğim gibi ayrılma zamanım gelmiştir.

Bu anlayışla dönem sonunda ve 16 yıllık geçmişi geride bırakarak 11. Dönemde aday olmadım.

Geçen tüm bu süre zarfında yerelde ve ülke genelinde çok değerli dostlar edindim ve dost biriktirdim.

İnsanları tanıdım.

Güven, vefa, riya, çıkar gibi kavramların içinin nasıl doldurulduğunu gördüm.

Bu yüzden mimarlar odası benim için en iyi okul olmuştur.

Şimdiye kadar Mimarlar Odasında emek vermiş herkese ve bundan sonra odayı benimseyip emek verecek olanlara içten şükranlarımı sunuyorum.

Odamızın yapacağı başarılı çalışmalarla birlikte mesleğimizin hak ettiği seviyeye gelmesini temenni ediyorum... TOL

KAYSERİ VE DENEYİM

Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu

Abdullah Gül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi

Kayseri Mimarlar Odası Başkanı Sevgili İsmail Ruhlukürkçü beni arayarak, Tol Dergisi için Deneyim konusu ile ilgili bir makale yazmamı istediğinde, önce ne yazabilirim diye düşündüm. Son bir sene içinde yaşadığım değişiklikler ve deneyimler gözümün önünden geçti. Bu nedenle, Kayseri kentini ve mimarlık eğitiminin yeniden deneyimlenmesi konusunda yaşadıklarımı yazmanın en doğrusu olacağına karar verdim.

Yirmidokuz sene önce ayrıldığım kente tekrar gelmek, liseli genç aklı ile deneyimlenen şehri bu kez meslek sahibi ve hayatta deneyim kazanmış biri olarak görmek ve yaşamak. Liseli iken sadece dostluk, arkadaşlık ve dersler vardı aklımızda. Sanat tarihi derslerinde öğretmenimizin gezdirdiği "Döner Kümbet" gibi Anadolu Selçuklu yapıları da hala aklımda. Bugünse dostlar, arkadaşlar, eski öğrenci yeni meslektaşlar ile yeni dostlar, arkadaşlar ve artık bir mimarlık tarihçisi gözü ile bakılan Orta Anadolu'nun gelişmiş güzel şehri Kayseri var.

Bütün bunlar dışında yirmiüç sene asırlık bir üniversitede eğitim alıp, çalışmak; sonrasında henüz emeklemekte olan bir üniversiteye gelmek ve burada yeni bir fakülte kurma deneyimini yaşamak.

Oturmuş bir düzeni deneyimlemiş bir insanın henüz yeni yeni düzeni kurulmaya çalışılan bir yerde çalışması gerçekten zormuş. Ama insanoğlunun üstesinden gelemeyeceği, inanınca başaramayacağı şey yok.

İlk olarak Kayseri ve çevresinin yavaş yavaş tanınması deneyimi, Kayserililerin ve güzel yemeklerinin tanınması ve tadılması deneyimi, bunlardan sonra ise Kayseri ve çevresi için olması gereken yeni mekânlar ve eğitim sistemleri ile kavramların tanıtımı ve oluşturulması deneyimi.

Türkiye'nin ilk sanayi kompleksi olan Sümerbank Bez Fabrikası alanının yeni kurulan Abdullah Gül Üniversitesi'ne tahsis edilmesi ve Kayseri'de endüst-

ri mirası alanlarından birinin bir üniversite kampüsüne dönüştürülmesi deneyimine kıyıdan köşeden de olsa katılmak (Foto.1). Bu nedenle dünyadaki ve Türkiye'deki dönüştürülen sanayi mirasını incelemek. Özellikle içlerinde mimarlık fakültesi olanların ayrı bir önemi var: Bilgi Üniversitesi Santralistanbul Kampüsü ve Kadir Has Üniversitesi Cibali Kampüsü gibi. Biri elektrik santrali diğeri tütün fabrikası...

Yeni bir mimarlık fakültesi kurma deneyimi... Öğretim üyesi, fakülte sekreteri, ders programı, mekânları vs ile her şeyi sıfırdan düşünmek... Bu aşamada en önemli çıkış noktaları, Türkiye'de mimarlık eğitimini sorgulamak ve kendi öğrencilik yıllarının deneyiminden faydalanmak bence. Malzemeyi sadece derste anlatıldığı kadar tanımak, malzemeyi görmemek ve ondan birşeyler üretme deneyimini yaşamamak, mimarlık eğitiminin en önemli eksiklerinden.

Kurulacak mimarlık fakültesinde uygulanması planlanan eğitim sistemlerinin incelenmesi amacıyla Belçika ve Hollanda'ya yapılan incelemelerde yetkililer ile konuşulan ve mekânları gezilen üniversiteler özellikle mimarlık fakülteleri. Belçika'da Sint Lucas, Victor Horta; Hollanda'da TU Delft. Özellikle Delft Üniversitesi'ndeki deneyim Kayseri Abdullah Gül Üniversitesi için yapmak istediklerimizin bir modeli gibiydi. Bir tarafta ahşap ve maket atölyeleri, diğer tarafta kendi halinde önlerindeki dizüstü bilgisayarlar ile projelerini çizen öğrenciler, bir uçta öğlen yemeği saatinde veya onların adlandırmasıyla "lunch lesson" da bir hocası ile eksik dersini tamamlayan öğrenciler, diğer uçta maket yapanlar...Tam bir mimarlık fakültesi...Tabii tarihi bir bina içerisinde yaratılmış modern mekânlar ve üzeri modern bir biçimde kapatılmış ve eğitim mekânı içine katılmış olan avlular(Foto.2)...Bu deneyim sonucu yeni oluşturmaya çalıştığımız eğitim sistemimiz, ders programımız ve mekânlarımız ile Kayseri Abdullah Gül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nin de Hollanda ve Belçika'da deneyimlenen mekânlar benzeri mekânlar içinde eğitim ve öğretime başlaması dileği ve isteği...

Kayseri'de yaşanan deneyimlerin özeti: Mekânı ve kenti deneyimlemenin yeni mekânlar yaratmadaki katkısı yadsınamaz. Görerek, bilerek, öğrenilerek yaşanan kenti deneyimlemek, mimarlık öğrencisi ve mimara çok şey katar... TOL

Foto 1. Kayseri Sümer Bez Fabrikası yeni adıyla Abdullah Gül Üniversitesi Sümer Kampüsü (Foto: N. Urfalıoğlu)

Foto 2. Hollanda TU Delft Mimarlık Okulu'nun üzeri kapatılan ve eğitim mekânı haline getirilen avlularından birinden görünüş.
(Foto N. Urfalıoğlu)

"Boğucu Kültür (Jean Dubuffet'ye Göndermeyle)" Video Sergisi Üzerine Gecikmiş Bir Yazı

Harun Töle

Bir sergi yazısının gecikmesi için birçok neden olabilir. Ancak sergi yazısının gecikme nedenleri ile serginin içeriğinin uyuşması nadir denk gelecek bir durum olsa gerektir.

Serginin gerçekleştiği tarihlerde iyice hareketlenmiş olan İstanbul kültür ve sanat etkinlikleri, çevrede olan gelişmelerin dikkatten kaçmasına neden olmuştur dersek, İstanbul'un merkez oluşu, artan sergilerin hızına yetişilememesi, açılan yeni sergi mekânları, galeriler ile sergi sponsorları ve müzayedeler üzerinden sanat ve sermaye ilişkisi tartışmaları üzerine yapılan tartışmaların çağrışımları, bizim tam da bahsini edeceğimiz serginin isim babası olan Jean Dubuffet'in "Boğucu Kültür" metni ile bağlantı kurmamızı sağlamaktadır.

Küratörlüğünü Fırat Arapoğlu'nun yaptığı "Boğucu Kültür (Jean Dubuffet'ye Göndermeyle)" başlıklı video ve performanslardan oluşan sergi, 17 Eylül 2011 tarihinde, IV. Uluslararası Kervansaray Buluşması (10-27 Eylül 2011) kapsamında, Malatya Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı'nda açıldı.

Battalgazi (Eski Malatya) ilçesindeki etkinlikte Yeni Anıt, Serdar Yılmaz, Gülçin Aksoy, Mehmet Ali Boran, Mehmet Çeper, Itır Demir, İnsel İnal, Saliha Kasap, Ali İbrahim Öcal, Mehmet Öğüt, Suat Öğüt, Hülya Özdemir, Çağrı Saray ve Fatih Tan çalışmaları ile yer aldı.

Etkinlik kapsamında; ayrıca, moderatörlüğünü Fırat Arapoğlu'nun yaptığı ve Erden Kosova ve Derya Yücel'in konuşmacı olarak katıldığı; "Dubuffet'nin boğucu kültür tespitinden hareketle günümüz sanatının sunduğu yapı ve/veya form nasıl açımlanabilir? "konulu bir panel düzenlendi.

"'Toplumun egemen maddi gücü olan sınıf, aynı zamanda entelektüel gücüdür. Maddi üretim araçlarını elinde bulunduran sınıf, aynı zamanda zihinsel üretim araçlarının denetimine de sahiptir" şeklinde Dubuffet'nin alıntıladığı önermeden hareketle; geçmişin ve bugünün ürünlerine değer veren, onları ko-

ruma altına alan ve yayan ve bunu "kültür mirası" olarak imleyerek, seçkinci bir konuma yükselten kültürel kodlanmalar nasıl deşifre edilebilir? Yukarıda bahsedilen kültürün tepeden dayatmacı tutumu nasıl tersyüz edilerek, ilişkiselliğe dayalı, iletişime dayalı bir kültürel-sanatsal tasarım sunulabilir? Ekseni bu şekilde tasarlanan bir etkinliğin (sergi, panel, sempozyum vb.) sonuçları, kültüre dair sanatçının, küratörün, kurumların ve hepsinden önemlisi sanatı alımlayan kitlelerin bakış açısına dair önemli ipuçları sunacaktır." şeklinde belirtilen serginin amacı, eleştirel bakışın en önemli araçlarından olan video sanatı ve performans sanatı ile doğru araçları bulmuş gözükmektedir.

Ali İbrahim Öcal sergide, "No Matter What, Our Voice Will Set Off On This Way" isimli videosu ile yer aldı. Öcal, daha önceki videolarında kullanmış olduğu ulus devlet eleştirisi yerine, bu kez "yol" ve "yolda olmak" üzerinden hayatı ve hayatın düz ilerlememesi, tersine çok yönlü "oluş"u, hatta giderek yönsüzlüğü üzerine inşa ediyor videosunu. Burada ister kişisel ister toplumsal olarak, "yol", "yön", "ilerleme", "son", "bitiş", "başlangıç", "kaos", "zaman", "doğa", "hayat", hatta belki de dünyanın oluşumu ve sonu fikirleri tartışılıyor diyebiliriz.

Burada izlediğimiz doğa üzerinden Fatih Tan'ın "Untitled" videosuna geçiş yapabiliriz. Elinde ipe bağlı büyük bir taş ile intihar edecek bir deniz/göl arayan kişinin/sanatçının, çevresinde herhangi bir su birikintisi bile bulamaması, bizlere çevre sorunlarını düşündürtmektedir. İster varoluşsal düzlemde bir özgürlük olarak, isterse Durkheim sosyolojisindeki gibi toplumsal nedenle olsun, artık intiharı seçenlerin bunu gerçekleştirecekleri yöntemler içerisinde uzun bir gelecekte bu yöntem bir seçenek olmayacaktır. Bu yönüyle de bireysel seçim toplumsal bir etken nedeniyle değişime uğramış görünmektedir.

Doğa ve çevre ile ilişkilendirilebilecek bu videolardan "kent"i, "kentleşme"yi ve buradan hareketle bireyi ele alan videoları ele alabiliriz. Çağrı Saray, "Rezonans" adlı videosunu şu şekilde anlatmaktadır; "Geride bıraktığı hayatı ve Kayıp Oda'yla birlikte sırra kadem basan tüm geçmişi artık çok uzaklarda... Her ne kadar öfkesini tek bir kişiye odaklamış olsa da, karşısında intikam alması gereken koca bir şehir var; doğup büyüdüğü, 'ev' dediği yer ve bir bayrak... ADAM, kaderini yazmak üzere şehrin tepesindeki yerini almış durumda. Sabahın ilk ışıklarıyla başlayan bu bekleyiş, şehri aniden saran sesle geri dönüşü olmayan bir ritüele dönüşüyor. Ses tüm evlerin duvarlarına, çatılarına, antenlerine çarpıyor. Tüm şehir bu rezonansa direnç gösteriyor. Yakında hiçbir şey eskisi gibi olmayacak."

Ferhat Satıcı ise; "İleri Sürüş Teknikleri" isimli videosunda, kentte güvenli bir yolculuk yapmak için uyulması gereken kuralların öğretildiği ileri sürüş teknikleri kursları/TV programlarını ironik bir şekilde yapı bozumuna uğratıp kentte direnerek varolmanın yöntemlerini ve inceliklerini anlatmaktadır.

Mehmet Ali Boran'ın, "Silent Scream" isimli videosu, ülkede yaşanan birçok olayın bireyler üzerindeki yarattığı tedirginlik halini ve bunun dayanılmaz hale gelişi sonucunda meydana gelen çığlığın sessizliğindeki derin acıyı ve bu sessizliğin nasıl kitlesellik barındırdığını hissettirmektedir.

Suat Öğüt, "The Whole World Realized" videosunda, afiş asmayı duvarlar ya da panolardan alıp trafiğin akış halinde olduğu ana caddelere yöneltiyor. Hazır nesne olarak küresel bir fast-food zincirinin ürün afişi ile yerel bir besin üreticisinin obezite ile ilgili afişi caddeye yapıştırılıp aralarındaki ilişkisellik görünür kılınmaya çalışılırken, öte yandan görüntülerin izleme kameraları (ya da Mobese'ler ile) görüntüleri şeklinde düzenlenmesi, "eylem"in takip edilmesi üzerinden bu izlemenin öznesine bir mesaj verilmek istendiğini düşündürmektedir.

İnsel İnal ise, sanatçı ve sanatçı kimliği üzerine yapmış olduğu performasların devamı olarak görülebilecek olan, Edirne, Kırkpınar'da çektiği bir video ile sergiye katılmıştır. Sanatçı kimliğiyle kıspet giyerek meydanda bir güreşçi ile güreşen ve bu performansını videoda kurgulayan İnal, "Love Me Tender" isimli videosunda, bir tür Batılı olan sanatçı/sanatçı kavramını, Doğu'ya ait olan güreş etkinliğinde karşı karşıya getirmektedir. Sanatçının alter-egosu olarak görülebilecek olan maskülen güreşçi ile girişmiş olduğu "güreş", sanatçının kendi benliğindeki çatışma yanında uzun zamandır süren toplumsal bir Batı-Doğu çatışması üzerinden toplumun modernizasyonunu olarak da okunabilir.

Sergi, boğucu kültürün tüm özelliklerinin yaşandığı ve tartışıldığı İstanbul merkezinin dışında gerçekleştirilmesiyle, "ön plana çıkmışların" ya da "ön plana çıkarılmışlar"ın dışındaki alanlara yönelmenin bir seçenek olarak değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır. Bu durum, kurulması istenilen ilişkiler ve diyaloglarla yeni sergileri/etkinlikleri beraberinde getirerek, "kültür" dışında kalmış, ön plana çıkarılmamış sanatçıların da görünür kılınıp, eleştirinin, sorgulamanın, tartışmanın artarak, etkili olmasını sağlayabilecektir. TOL

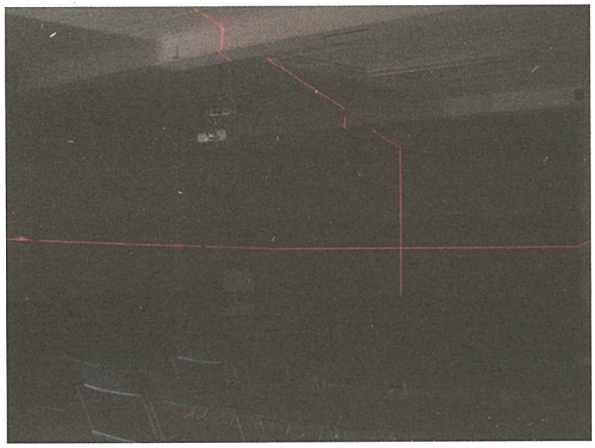

"Berlin'de Etkileşimli Bir Projenin Ardından: Berlin Und Istanbul: Tell Me!"

Arzu Parten

Performansın gerçekleşeceği salonda İnsel İnal, izleyicileri, üzerinde astsubay üniforması, "hazır ol" duruşunda beklemektedir. Salonda sanatçının karşısına geçerek beklemeye başlayan izleyiciler, İnal'ın uzun uzadıya yaşattığı göz hapsinden, çalan zil sesiyle kurtulur. Ardından performansın gerçekleştiği salondaki hava değişecektir.

İnsel İnal 1990'dan bu yana disiplinlerarası sanat üretimlerini etkili bir şekilde, ulusal ve uluslararası platformlarda sunmakta. Üretimlerinde bilgi ve becerileri ile yetkin olması beklenen sanatçı imajını, pek çok performansında tersine çevirerek seyircisi ile deneyimlemekte. İnal, gerçekleştirdiği performanslarında kurgusal beceri ve becerisizlik arasında gelip giderken, izleyicinin "üretilen ya da üretilmiş olanı" seyreden pozisyonunu reddeder. Sanatın hayata müdahalesi olması gerekliliğinin altını çizen İnal'ın üretimleri de, bir o kadar müdahaleye açıktır. Bu müdahalelerin sınırlarını belirleyen iktidar kavramının yapısı performanslarda irdelenmektedir.

2005 yılında Galata Perform'da "İnce Örgü Teknikleri" adlı performansında, örgü örme becerisinden uzak, ama bir o kadar da kocaman bir merdivenin üzerinden iktidara yerleşmiş durumda örgü örebilmeyi istemekteydi. Performans esnasında orada bulunan pek çok kadın gibi ben de, önce bir merdivene tırmanarak, ardından kolayca becerebilinen ilmek atma bilgisini, çokça zorlanarak İnsel İnal'a aktarmaya çabalamıştım. Ancak, öğrenmeyi istemesine rağmen, "yalnız kalma" duruşuyla iktidarından ödün vermeyen kimlik kurgulu performansını gerçekleştiren İnal'la eşitlenebilir bir zorluk yaşadığımdan hiç şüphem yok.

İnsel İnal farklı çalışmalarında aynı zamanda kendi kurguladığı bir ezberi de, her seferinde yok etmektedir. Örneğin sanatçı, "Kendi Şehrini Yarat" performansında katılımcılardan 1000 parça seramik legoyu, sallanan bir düzlemde, üst üste dizmesini istemiştir. Sallanan platformdan dizilme esnasında yere düşerek kırılan parçalar, seyirciyi, bir nevi "oyunbozan" konu-

muna itmiştir. Bu oyunbozan durumu şehirdeki gecekondular metaforunu bize çağrıştırırken, aslında görmezden gelinen kırılan parçaların esaslığını sorgulamamızı bize hatırlatmıştır.

"Belin und İstanbul Tell Me" başlığı altında İnal'ın gerçekleştirdiği performansta, İnal izleyicisi ile birlikte ayakta, ancak iktidarın önemli bir göstergesi olabilen, onu izleyicilerden farklı kılan, bir kurgunun temsili olarak üniformalıdır.

Nedir iktidarın görünen ve ötesi, nasıl deneyimlenebilir? Üniforma çıkarıldığında, o üniformayı giyen aslında herkes gibi midir? Zil çalar ve İnal rahatlamış hareketlerle üniformayı çıkarıp, salonun köşesinde duran elbise askılığına, özenle asıverir. Tişörtü, spor ayakkabıları pantolonu ile kaldığında İnal, herhangi biri(mi)dir? Sanatçının performansa başladığı noktanın karşı tarafında duran projeksiyonun çalışmaya başlaması ile birlikte salonda müzik yükselir. 1980 ve 1990 yılları aralığında siyahlar arasından çıkmış ve geniş popülerlik kazanmış "Gospel Dans Aerobic" yapanların gösterildiği projeksiyonun karşısına koşar adım yönelen sanatçı, sporculara uyum sağlamaya çalışır. Yapmaya çalıştığı aerobik hareketlerinde senkronu tutturabilmeyi başardığı tek hareket, askeri yürüyüşü andıran ritmik yürümedir. Bu eğlenceli aerobiğin revaçta olduğu tarihler arasında, İnal'ın becerebildiği asker adımları, önceden çizilmiş sınırların ortadan kalktığı, daha önceleri olmayan yeni sınırların çizildiği, yenidünya konjonktürü ile ne ölçüde senkronize gitmiştir?

Müzik ve görüntü bittiğinde İnal, bu bir türlü adapte olamadığı sporun sonunda, izleyeni ile bir başka platforma doğru yer değiştirir. Senkronu bir türlü tutturamadığı için seyircinin güldüğü performansta, sanatçının izleyicisine verdiği servis bitmiştir. Sıra seyircidedir. Salonun içinde sanatçıyı asiste eden kişi, sanatçının izleyenden beklentisini dile getirir. "Sanatçının Omuz Bölgesine Masaj Yapın! Sanatçının omuz bölgesine masaj yapan seyirciye 5 euro ödenecektir."

Gönüllü katılımcılardan, 5'er euro karşılığı, üçer dakikadan oluşan üç masaj servisi ile İnal'ın performansı son bulur. Sanatçı izleyici ilişkisi yine ters yüz edilerek sanatçının servis alması söz konusu olmuştur.

Mica Moca'da bir performans daha bitmiştir.

Kullanılmayan bir fabrikanın, Cristophe Knoch'un başını çektiği çaba ve kollektif iş birlikleri sonucu dönüştürülerek sanat merkezi olan, "Mica Moca Project" Berlin'de ilgiyle takip edildi. Dans, tiyatro, kukla gösterileri, performans ve sergilerin oluşturulduğu eski fabrika binası, "deneysel kültür jeneratörü" olarak adlandırılmaktaydı. Dünyanın pek çok yerinden sanatçıların katılımı ile farklı kültür ve disiplinlerin adeta birbiri içerisine geçtiği canlı hücreler görünümü sunan "Mica Moca Project" oluşumu, eski fabrika binası olan mekanını geçtiğimiz Ekim ayı içerisinde kapattı. "Mica Moca Project" bundan sonraki sürecini dünyayı dolaşan bir gemi içerisinde sürdürmeyi planlamakta. Altı ay gibi kısa denilecek bir süreçte, Berlin'in ses getiren mekânlarından biri olmayı başarmış bu oluşum, gerçekleştirilen etkinliklerden kazandığı bütçenin yüzde altmışını katılım gösteren sanatçılara, geri kalanını kendi bünyesinde oluşturacağı projelere fon olarak aktarma yoluna gitmiştir. Gerçekleştirilen her bir etkinliğin dokümantasyonları arşivlenmekte ve böylece eski fabrika binasında yaşanılan görece "kısa" bir sürecinin belleği oluşturulmuştur.

Sanatçısıyla seyirciden alınan bedeli paylaşması ve bir belleğin oluşturulması açısından arşivleme, dosyalama, video ve fotoğraf çekimi ile bunların izlenebilir hale getirilerek düzenleme çalışmaları, İstanbul'da var olan ve her geçen gün sayıları artan bağımsız sanat mekânlarınca dikkate alınmalıdır.

23 - 25 Eylül 2011 tarihleri arasında, performans Mica Moca Project Berlin'de İnsel İnal ve Fırat Arapoğlu tarafından gerçekleştirilen Berlin und İstanbul: Tell Me! Projesi, küratörü Fırat Arapoğlu tarafından şöyle açımlandırılmakta;

"Anlat Bana! Projesi, halklar arasında inşa edilmiş, kültürel kodlar ve yapılanmalar üzerinden ve yaşanmışlıklara dayalı önyargılar sistemini günlük yaşam pratiklerine ya da ortak kültürel mirasa dayalı "mit"lere dayanan interaktif diyaloglarla tersyüz etme noktasında gereklidir. Bu etkinliğin nedeni, bütüncül bir katılımın sağlanabileceği bir diyaloğu buna en uygun sanatsal ifade biçimi olan "performanslar" aracılığıyla gerçekleştirerek, sanatta, kültürde ve siyasette maniple edilen gerçeklikleri gün yüzüne çıkarmaktır."

12 Ağustos - 17 Eylül 2010 tarihleri arasında Ankara Cer Modern "Kimlikler Lütfen" başlıklı serginin açılışında, tekerlekli bir "masaj masası" üzerine uzanmış, (bir yönüyle sanat nesnesinin yerini almış) İnal'ı salona taşıyan serginin küratörü Fırat Arapoğlu olmuştu. Küratörlüğünü yaptığı bu projede ise Fırat Arapoğlu bu sefer Ken Friedman'ın gerçekleştirmiş olduğu "Paris'in Yargısı" adlı performansını "Mica Moca Project" mekânına taşımıştır. Fluxus akımının öncü isimlerinden olan Ken Friedman'ın 1964 yılında yazdığı yönergesine göre performans, "üç imgenin" izleyicinin seçkisine sunulduğu bir enstalasyon üzerine temellenir. Her bir izleyici "en güzel" bulduğu imgenin altına yerleştirilmiş düzlem üzerine bir elma bırakarak yargısını verir.

Friedman'ın "Paris'in Yargısı" başlığı altında 1964 ve 1968 yılları arasında gerçekleştirdiği performansları, sanatçının seçkilerini posta pulları, konserve kutuları, kitaplar, mimari modeller ve mobilyalar oluşturmaktadır. Günlük yaşam içerisinde dolaşımda bulunan bu eşyalar üzerinden sanatçı, high material-low material ayırımını izleyiciyle sorgulamıştır. Ken Friedman'ın izni ile Fırat Arapoğlu'nun başka bir zamandan, başka Paris'lere sunduğu seçki, üç ayrı imge dizesinden oluşmaktadır.

İlki Damien Hirst, Jeff Koons ve Joseph Beuys üzerinden çağdaş sanatın üç erkek ismi, ardından Yoko Ono, Tracey Emin ve Kara Walker üzerinden kadın sanatçılar ve son olarak da Ortadoğu'nun politik ikliminde Benjamin Netenyahu, Mahmud Ahmedinecad ve Recep Tayyip Erdoğan üzerinden belirlenen seçki ile çalışmasını çerçevelemiştir.

Sanatçının izni ile Fırat Arapoğlu tarafından tekrarlanan çalışma, aslında bir tekrar mıdır? Ya da soru ve seçkilerin değiştiği bir performans ne ölçüde tekrarlana bilinir? Yoksa Arapoğlu değişen seçkilerin ve geçen zamanın ardından ortaya çıkan yeni sorulardan hareketle, disiplini olan Sanat Tarihi'ne yeni okumalar sunabilmeyi mi hedeflemektedir?

Bu ve bu tip sorgulamalar ekseninde hareket eden Berlin und İstanbul: Tell Me projesi, tüm deneyselliğini koruyarak ve daha da açarak gelişme amacında. Şu an geliştirilme aşamasında olan projenin İstanbul ayağının merakla beklenileceğini söyleyebilmek olası. TOL

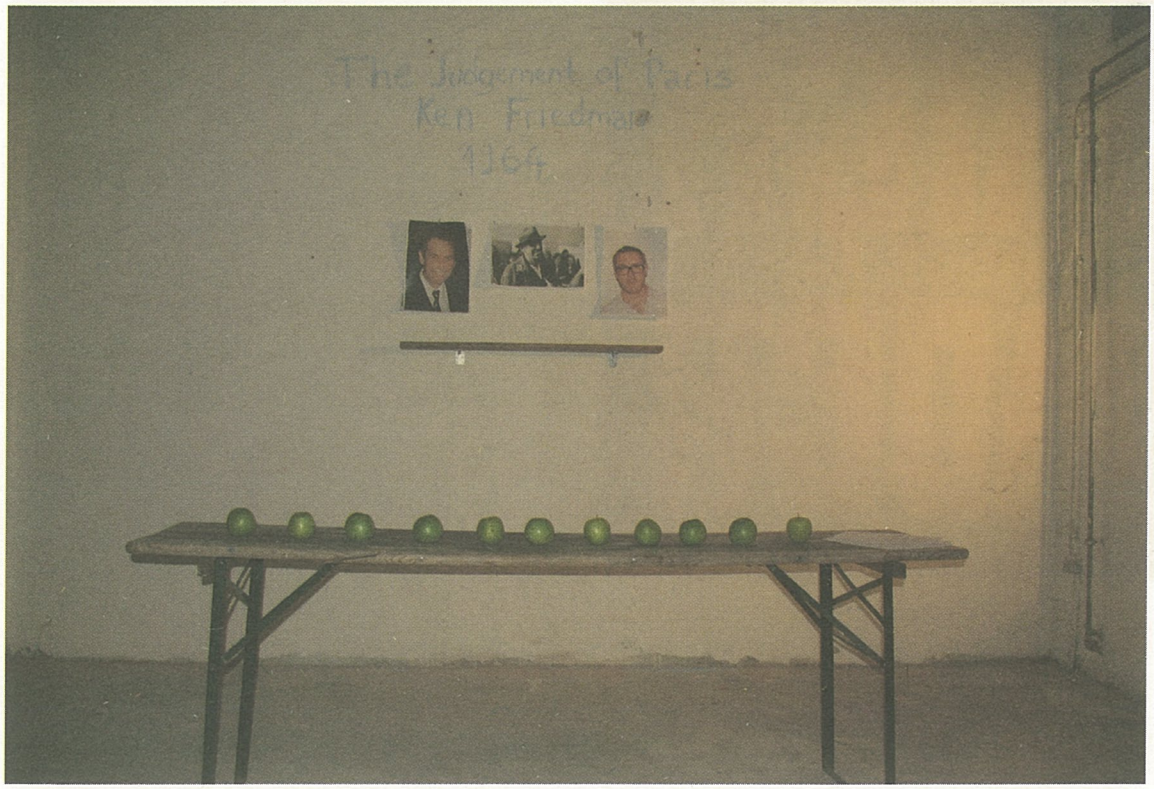

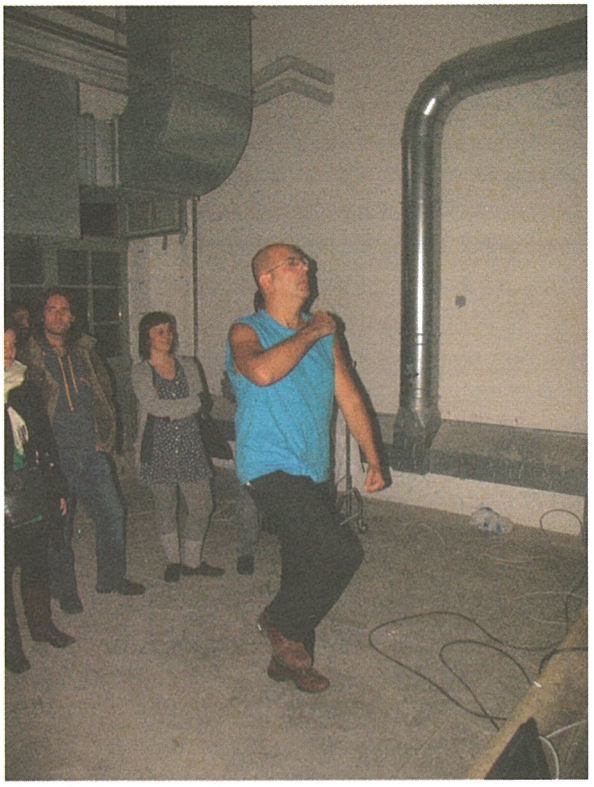

MICA
Project Berlin
MOCA

GUNTER BEHNISCH, NEYİN GELDİĞİNİ BEKLEYEN ADAM.

Kürşat Açıkgöz

2 Haziran 1922 de Lockwitz/Dresden'de dünyaya gelen, 2. Dünya Savaşında Denizaltı komutanı olarak görev yapan Behnisch, esir düşüp, savaş sonrası ilk yıllarını İngiltere de bir esir kampında geçirmeseydi belki asla mimar olamayacaktı. Biraz üzerinden kampta olmanın sıkıntısını atmak, biraz da boş vaktini değerlendirmek için, kampta gönüllü ders veren başka bir esirin mimarlık derslerini takip eder. Yurda döndüğünde memleketi Saksonya artık Rus Sektöründedir ve sonrasında Demokratik Doğu Almanya'nın bir parçası olacaktır. Büyük bir kararlılıkla -ki bu tipik bir Behnisch özelliğidir- Stuttgart'a yerleşip, bugünlerde geç sayılabilecek bir yaşta (25) burada mimarlık eğitimine başlar.

O günlerde, savaş sonrası, genç Alman kuşakta sıkça görülen yoktan var etme, inatla sonuna kadar mücadele etme özelliklerinin yanı sıra, yokluğu görmüş olmanın verdiği düstur ile yaşlısı genci, okulda işini daima ciddiye almıştır. Behnisch'in eğitiminde, ilerlemiş yaşının getirdiği olgunluk, geçmişi ve subay eğitimi mutlaka ki öğrenci olarak kişiliğine etki etmiştir.

O yıllarda mimarlık okulu, Weissenhof yerleşkesindedir. O Weissenhof ki, Bauhaus ekolünün ünlü yenilikçi mimarları ve kendi adlarını taşıyan evleri ile zamanın Almanya'sında ve dünyada çok tartışılan Modern Mimarlığın örnek sergi-yerleşkesi. Ama ilginçtir ki, bu efsane isimler uzun süre mimarlık öğrencilerinden saklanmak istenmiştir. Zannedilmesin ki, modern mimarlığın anavatanı sayılan Almanya, bu yeni akıma hemen kucak açmıştır! Geleneksel Alman mimarisini savunan bazı mimarlık eğitmenleri ve mimarlar, Prof. Paul Bonatz (Ankara'da Şevki Balmumcu'nun çağdaş Sergi Evi'ni "görgüsüz" bir opera yapısına dönüştüren İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi hocalarından - unutulmasın ki o dönemlerde hoca olmak fakültenin varı yoğu sayılabilir!) bunların başında gelir. Bunlar, bu "yurtsuz", "kişiliksiz" ve "saygısız" mimariyi ateşe tutmaktadırlar. Ancak bu durum, savaş sonrasında büyük çaplı ola-

Anaokulu, S-Luginsland 1990

rak değişmiştir; yeni yapılanma sürecinde malzeme ve para kıtlığı varken ülke çapında ivedi yapı ihtiyacı aşırı artmış, bu da hızlı, basit fakat belirli bir kaliteden yoksun olmayan bir mimarinin kapılarını açmıştır.

1952 yılında Günter Behnisch, dönem arkadaşı Bruno Lambart ile birlikte, Stuttgart Mimarlık Fakültesi'nden hocaları Rolf Gutbrod'un yanında bir süre tecrübelendikten sonra, Schwaebisch Gmünd ilçe ticaret okulunun işini almaları neticesinde, ilk bürolarını Stuttgart'ta kurarlar. Bu, özel bir mimari kariyerin başlangıcıdır. Mimari proje yarışmalarında gösterdikleri başarılardan sonra başka işler bunu takip eder. Birkaç yıl sonra Düsseldorf'ta ikinci bir büro açarlar ve Lambart memleketindeki bu büronun başına geçer; Behnisch ise Stuttgart'taki büroda kalır. Sonuçta1960 yılında arkadaşça ayrılırlar.

Büro, Sillenbuch-Kendi Çalışma Köşesi

Protestan Kilisesi Eğitim Merkezi, S-Birkach 1979

Altmışlı yılların başında Behnisch, Ulm kentinde ki Mühendislik Okulu'nun işini alır. Bu, bütünü prefabrike yapı parçaları ile yapılan, Almanya'da ilk kurum yapısıdır. Bunun akabinde Behnisch, bu kulvarda önde gelen bir üretici şirket için, yıllarca yeni detay çözümleri geliştirir. Büronun prefabrikasyon konusundaki ilgisi, bu sistemin mimari tasarım özgürlüğüne getirdiği kısıtlamalar ve zamanla gelişen kendini yenileme ihtiyacı ile önce azalmış, sonrasında tamamen terkedilmiştir.

1967 yılına gelindiğinde Behnisch, büronun 4 çalışanı, Fritz Auer, Karlheinz "Carlo" Weber (1979 sonrasının çok başarılı Auer+Weber bürosu), Winfried Büxel ve Erhard Traenkner ile ortaklık kurar. Bunlara 1970'de Manfred Sabatke eklenecektir. Büronun tarihçesinde 1967 yılında kazanılan Münih Olimpiyat Tesisleri Yarışması ve ertesi yıl kendilerine işin verilmesi ile bir dönüm noktası yakalanır. Büro artık 9-10 kişi yerine 100 kişiyi istihdam eder. Yöresel tanınmışlıktan ulusallığa çoktan ulaşılmış, bu iş sayesinde artık dünyaca meşhurdurlar. Bu ünde, bu projede Frei Otto ve Jörg Schleich'in yıllara yayılmış mühendislik çalışmaları ile Günther Grzimek'in peyzaj planlamasında ki başarısını unutmamak gerekir.

İşletme Okulu, Öhringen 1993

1969 yılında bitirdikleri Berglen-Oppelsbohm'daki okul yapısı, büronun rasyonel planlamayı aştıkları bir kilit çalışma olmuştur. Daire oluşturacak şekilde merkezi bir holün etrafında yan yana sıralanan, 12 adet eşit beşgen sınıfın oluşturduğu bu düzen, simetrik-merkezi planlama gösterse de, organik mimarinin izinde bir başlangıç olarak kabul edilebilir. "Organik Mimari"'nin öncüsü Hugo Haering'in Almanya'da savaş sonrası varisi, kesinlikle Hans Scharoun'dur. Kendi zamandaşları arasında bir biçimde bu öğretiyi uygulayan ve teoride en iyi şekilde devam ettiren kişi ise Behnisch'tir: "Mimari çalışmanın hedefi yapı olamaz, daha çok oluşturulacak "mimari durum" olmalıdır. Yapılması gerekenler: şanslı arazi-çevre verilerinde zaten var olan durumu daha belirgin hale getirmek, kuvvetlendirmek veya yükseltmek, şanssız durumlarda ise bunların yoktan oluşturulması olacaktır."

İşletme Okulu, Öhringen 1993

İşletme Okulu, Öhringen 1993-Kademeli Avlu

50 yılda büro yaklaşık 600 yarışmaya katılmış, bunlardan 120'sini yapıya dönüştürmeyi bilmişlerdir. Behnisch, şeffaf, aydınlık ve görece hafif yapılarıyla, yeni malzemeler kullanan ama bunda hesaplı ve rasyonel kalmayı başaran, çevreye uyumlu, insani ölçülerde kalmaya çalışan, insanlara hizmetin amaç olduğunu unutmayan yapıları ile sadece Stuttgart'ın çehresini değiştirmemiş, Alman mimarlığında bütün bir nesli etkilemiştir.

Berlin'de 80'lerde Mimarlık camiası, ya Prof. Kollhof gibi Klasikçi ya da Prof. Kleihues gibi Modernist olmak üzere ikiye bölünmüşken, Behnisch, bu tartışmalardan yaklaşık çeyrek yüzyıl önce çizgisini iflah olmaz bir Modernist olarak belirlemişti. Kendisini, öncülerini Bauhaus geleneği ve varislerinde, savaş sonrasında ise özellikle Egon Eierman, Sep Ruf, Rolf Gutbrod ile devam eden çizginin devamı olarak görmek mümkündür. Onu bu dönemde Kammerer ve Belz, Hentrich ve Petschnigg, Dieter Oesterlen, Walter Henn, Harald Deilmann ve kendine has üslubu ile G. Böhm zamandaşları olarak, "yeniyi arayanlar" safında sayabiliriz. Aynı dönem Post-Modernizmin Almanya'daki büyük ismi Oswald M. Ungers gibileri ise "doğruyu geçmişte unuttuğumuzu düşünenlerden" sayılabilir. Buna rağmen, "birileri" diye nitelendirdiği mimarlık tarihçilerin aksine Behnisch, kendisini bir akımın ya da fikrin savunucusu olarak görmeyi asla istememiştir.

Her yeni işte, kendi bildiği doğruları sorgulamaktan kaçınmayan, soran, tartışan, araştıran ve daima eskiz üstüne eskiz yaparak çizgilerin kendisini yönlendirmesini seven Behnisch, "sevgi dolu" bir mimardır. Bir proje üzerinde çalışırken, programı, koşulları, yapı detayı ve malzemelerini, işvereni, yerel yönetimleri ve kontrol mekanizmalarını sınırlarına kadar ve hatta daha ötesine zorlamayı inatçı bir şekilde sürdüren (ve genellikle istediğini elde eden – Frank L. Wright'i gel de hatırlama!) bir kişilik olmuştur. Örneğin, iki Almanya'nın birleşmesinden sonra *Berlin Duvarı* tarih olunca, Berlin'de ki tüm yeni yapılaşmalardan sorumlu olarak atanan kurum başkanı (bakınız: D. Liebeskind'in Yahudi Müzesi anılarında Liebeskind'in maruz kaldığı zorluklara) ile ancak Behnisch baş edebilir düşüncesi ile kendisine "Akademie der Künste" işi özellikle verilir. Ve gerektiğinde son derece sabırlı olmayı da bilmiştir, Bayan Behnisch'in dediği gibi: "O bekler durur, neyin geldiğini görene dek..."

Baden-Württemberg Eyalet Bankası, Stuttgart 1997

1969 yılından Stuttgart-Sillenbuch da ki büronun feshine kadar (bu arada 1992'de Stuttgart-merkezde kurulan, oğul Stephan Behnisch yönetiminde ki büro günümüzde devam etmektedir) Gunter Behnisch'in son çalışanı, Prof. Christian Kandzia'nın (sayısız çizim ve yazışmaları toparlamak ve bunları Karlsruhe Üniversite Kütüphanesine arşivlenmek üzere teslim etmekle görevliydi) belirttiğine göre, Stuttgart'ın yaklaşık 35 km doğusunda yer alan Lorch kasabası Behnisch'in gönlünde özel bir yere sahiptir. Burada ki ilk işini 1960 yılında alır (ilkokul). 1973'te kasabanın karşısındaki "Schaefersfeld" isimli tepeye ayrıca bir okul yapısı işini, yetmişli ve seksenli yıllardan 2000 yılına dek, spor salonu ve ek yapıları ile birlikte ilginç bir okul kompleksi oluşana kadar takip eder. Zaten kendileri Almanya'da altmışlı ve yetmişli yıllarda eğitim yapıları ve spor salonları konularında haklı olarak ün yapmışlardır.

Ortaokul ve Lise, Lorch 1982

Dışarıdan sert mizaçlı, iş disiplinini en üste yazmış biri gibi görünmesine rağmen, bürosunda hizmet etmiş mimarların (Tanju Altaylı, Korkut Demirağ, Hüsnü Yeğenoğlu, ve İlhan Zeybekoğlu benim isimlerine ulaşabildiğim büroda çalışmış Türk Mimarlar!) ortak kanısı ise, Behnisch'in son derece insancıl, çalışma ortamında rahat, her bireyin görüşüne önem veren hatta bu görüşleri ile projeyi başka seviyelere taşımalarına göz yuman, demokrat bir patron olduğu yöndedir. Çalışılan fikir üzerine maket ve eskiz yaparken, proje şekil aldıkça ve geliştikçe, önceki şeklinden bazen tamamen farklılaşsa da Behnisch, bunun kendisini her daim şaşırttığını ve mutlu ettiğini belirtir. Kendisi, daha sonra çok mimari maket yapan bir büro olarak ünlenmelerini, büronun büyümesi ile açıklar: "... büroya alışma sürecinde olan yeni arkadaşlara ilk önce maket yapma işi yüklendikçe, büro sayısız çalışma maketleri ile dolup taşmaya başlamıştı."

Behnisch, eğitmen olarak da camiada bir yer edinmiştir: Darmstadt Mimarlık okulunun bir dönem Almanya'nın en popüler mimarlık okulu olmasında onun da payı vardır (1967-87 yılları boyunca proje hocasıdır). "3 B" diye anılan okulun önde gelen 3 hocası: **B**ehnisch, **B**aecher ve **B**elz'dir. Proje çiziminde çizgilerin birleşim yerinde birbirinin üzerinden taşmasını okulda ve büroda geliştiren ve özendiren Behnisch olmuştur. Hızlı çizgiler ile sadece zaman kazanılmaz; çizenin özgüvenini etkilediği gibi, çizimler de onun eserleri gibi daha hafif ve şeffaf görünürler. Almanya'da,1970-80'lerde, yarışma projelerinde bu çizim/sunum tekniğinin ne kadar yaygınlaştığını fark etmek mümkündür.

Belki bekler dururuz, neyin geldiğini görene dek, bilinmez. Fakat ne değerin gelip geçtiğini mimarlık camiası biliyordur elbet. TOL

Gunther, Bayan Behnisch, Kürşat Açıkgöz

KAYNAKLAR

- Rolf Gutbrod, Bauen in den Boomjahren der 1960er. Klaus Jan Philipp, Müry Sülzmann, Salzburg-Wien 2011. s.122-139, Elisabeth Spieker: Rolf Gutbrods Spuren im Werk von Günter Behnisch (Günter Behnisch'in eserlerinde Rolf Gutbrod'un izleri)
- Günter Behnisch, Sergi Kataloğu 21.06. - 25.08.2002 Aedes, Berlin 2002
- Günter Behnisch, Bauten in Stuttgart, Architektur-Galerie am Weissenhof, Sergi Kataloğu

  14.06. - 06.07.2003, Stuttgart 2003
- Behnisch+Partners, A Walk through the exhibition, Hatje, Stuttgart 1994
- Haus Birkach, Studienzentrum der Evangelischen Landeskirche in Württemberg, 24.06.1979

  tarihli bina açılış kitapçığı
- Behnisch + Partner, Über das Farbliche, Hatje 1993
- db-Deutsche Bauzeitung 2/1992, "Nach Behnisch..." ("Behnisch sonrası...")
- Korean Architects 146, Günter Behnisch, 1996
- a+u, Architecture and Urbanism, No.236, May 1990
- a+u, Architecture and Urbanism, No.291, December 1994
- Behnisch + Partner, Bauten und Projekte 1987-1997, Hatje 1996
- Behnisch + Partner, Bauten 1952-1992, Hatje, Stuttgart 1992
- Architekten Behnisch+Partner, Arbeiten aus den jahren 1952-1987, Edition Cantz, Stuttgart 1987
- Behnisch+Partner, Bauten und Entwürfe 1952-1974, Hatje, Stuttgart 1975
- Behnisch+Partner, 50 jahre Architektur, Domiinique Gauzin-Müller, Ernst+Sohn 1997
- Behnisch+Partner, Anlagen und Bauten für die Spiele der XX.Olympiade München 1972, Harbeke Verlag, München 1972
- Günter Behnisch, zum achtzigsten Geburtstag (sekseninci yaşgününe), Behnisch, Behnisch+Partner, Stuttgart 2002
- Wolfgang Pehnt, Deutsche Architektur seit 1900, DVA, München 2005
- Günter Behnisch, Peter Blundell Jones, Birkhaeuser, Basel 2000
- Stahl und Form, Acht Sporthallen-Entwicklung und Vergleich-Architekten Behnisch+Partner,

İnstitut für internationale Architektur-Dokumentation, München 1984

Günter Behnisch ile Stuttgart-Sillenbuch da kendi evinde yapılan görüşme

Prof. Cristian Kandzia ile Stuttgart ve Kayseri'de yapılan görüşmeler

Özet

Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmalarını sağlamak için, özel ve tüzel kişi mülkiyetinde ve kullanımındaki varlıklardan, kesin yapılaşma yasaklıların mülkiyet ile yapılaşma haklarını, kısmi yapılaşma yasaklıların ise yalnız yapılaşma haklarını sınırlandırarak, koruma amaçlı imar planı uygulamalarını yasal mevzuata uygun bir şekilde yapılan önerileriyle birlikte, geliştirilen bir Mülkiyet ve İmar Hakları Aktarım Modeli (MİHAM) ile gerçekleştirmektir.

Anahtar kelimeler: *Mülkiyet ve İmar Haklarının Aktarımı, Kentsel Dönüşüm ve Gelişim, Kentsel Koruma ve Yenileme, Yerel Yönetimler, İmar Planı Uygulama Araçları, Kamulaştırma, Afet, MİHAM.*

Abstract

In order for the protection of cultural and natural assets in utilization of individual and corporate ownership, a conservation development plan needs to implemented by limiting private and corporate property and development rights of certain development restricts, and by limiting the development rights of partially development restricts, and it should go hand in hand with Transfer of Property and Development Rights Model (TPDRM) developed through the help of legal counsel sound proposals in line with the legislation.

Keywords: *Transfer of Property and Development Rights, Urban Regeneration and Development, Urban Conservation and Renewal, Local Authorities, Development Plan Application Tools, Expropiration, Disaster, TPDRM.*

İMAR PLANI UYGULAMA ARAÇLARINDA ÇAĞDAŞ KÜLTÜREL AŞAMA: AKTARIM

Aziz Cumhur Kocalar
Ph. D., M. Sc., B. Sc., B. A.

GİRİŞ

Korunması gereken taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarındaki kısıtlanmış olan mülkiyet ve yapılaşma-imar haklarının aktarımı konusunda, önce dış kaynaklardan makaleler incelenmiş ve uygulama örnekleri hakkında karşılaştırmalı bilgiler edinilmiş, daha sonra bu konuda yabancı mevzuatta (ABD) ve basında yer alan, kavram ve uygulamalara yaklaşım dikkate alınıp, ülkemizdeki yasal mevzuatın ve uygulama örneklerinin karşılaştırmalı ayrıntıları gözden geçirilerek, Koruma Amaçlı İmar Planı uygulanan taşınmazlar üzerinden hazırlanan doktora tez çalışması, (Kocalar, 2009) tüm koruma ve imar plan uygulamalarına da, kültürel boyutla birlikte dahada geliştirilerek ışık tutacak şekilde değerlendirilmektedir.

1. GENEL KÜLTÜREL ANALİZ

Ülke düzeyinde, bölgesel plansızlığın olumsuzlukları; planlama ilkelerinin siyasal yönden aşındırılmış olması, denetim birlik ve yeterliliğin sağlanamaması, yasal düzenlemelerdeki boşluklarla, ilkesel bütünlüğün oluşturulamayışında, taşınmaz planlamasındaki, usta-kalfa aşamasının kültürel etkilerinin saptamalarından, özetle kültürel değişmişlik düzeyinin düşüklüğünden toplumun alt katmanları kurtulamadığı için olumsuzluklar sürmektedir.

İmar planlarının, kamu yararına hizmet eden, eşitlikçi, adaletli ve herkesin kabul edebileceği halkın katılımıyla hazırlanmış, kişilerde, bölgelerde ayırım gözetmeden, seçme ve bilgilenme kolaylığı sağlayan ve yaşamsal akışı durdurup geciktirmeden, yaşamın önüne geçebilen kültürel aşamalarla gelişen nitelikler taşıması gerekmektedir.

İmar planları kültürel teknik aklın toplumu dönüştürerek, işlerliğini sürdürebilmesini sağlayan, bütüncül imar ilkeleriyle belirlenen amaçlarına, hangi yöntemlerle nasıl ve ne kadar zamanda varılacağı bilinen sistematik, ölçülü, eşitlikçi ve katılımcı aşamalı teknik kültürün somut anlaşılır ve kabul edilir bir belge olmalıdır. Kamulaştırmanın tek taraflı katılımdan yoksun yerleşim, barınma ve konut haklarını gözetmemesine ait olumsuz yönleri, hep sürekli toplumun karşı davalarına neden olmuştur.

Yasal düzenleme boşlukları, ilkesel bütünlükten yoksunluk; devlete yurttaşlarının yerleşim, barınma ve konut edinme haklarını gözetmek görevi Anayasada verildiği halde; yasal düzenlemelerdeki boşluklar denetim, gözetim, acizlik ve yetersizliklerden doğan sorunlar nedeniyle, kent çevrelerinde gecekondu kültürü ile kaçak yapı uyduları yaratılmasına neden olunmaktadır. Yönetsel ve yargısal sistemindeki süreçlerin uzun ve ağır işleme koşulları ve oldubittiye getirme kültürü nedeniyle, halkın daha kestirme, hatta yasa dışı kısa dönemli çözümlere yönelmesine neden olunmaktadır. İmar planlamasındaki yönetimin sürekli toplumun gerisinde kalma alışkanlığı, yerleşik bir imar kültürü yaratırken, planı pilav olarak, mizah konusu yapan, plancı üst düzey yöneticilerde, bu olumsuz kültürel oluşuma neden olmuşlardır.

İmar haklarının yasal çerçevede ve tapu gibi yasal bir belgeyle düzenlenemeyerek, imar planına bırakılmış olması, plan düzenleme yetkisini taşıyan kurumların çeşitliliği, yaptırım, denetim ve eşgüdümündeki yetersizliği ile birleşince planların sınırladığı imar haklarının karşılıklarının kamulaştırılıp, bedel olarak verilmesinde ki uygulamaları da adaletsizlikler ve eşitsizlikler giderek çoğalmaktadır.

Kamulaştırmanın, kamu yönetiminin önünde dağlar gibi biriken sorunlarının 24.4.2001'de, kamulaştırmadan önce satın alma, pazarlıkla satın alma ve trampa işlemlerine ait düzenlemeler yapılarak (8.11.1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 24.4.2001 tarihli ve 4650 sayılı yasayla değiştirilen 8.md.) çözülebileceği varsayılmıştır.

2. KAMULAŞTIRMADAN AKTARIM HAKKINA

Kamulaştırmayla gelen yılların bu şekilde biriktirdiği sınırlandırılmış imar haklarının göz ardı edilmesi, değerlemelerde değişik ölçütler uygulanması v.b. sorunlara, imar mevzuatında kamulaştırmaya seçenek olarak getirilmiş bulunan (mübadele, değiştirme, takas, transfer, trampa, yerine verme) gibi kavramlarında, içerikleri belirtilerek tanımlanıp, topluma benimsetilemediği görülmektedir. Aslında bunlarında arsa değişim odaklı kültürümüzün uygulamalarını geçemediği gibi,gereken etkinliği sağlayamadığı ve sorunları çözemediği görülmüştür.

Kamulaştırmada toprak ve irtifakı düşünülmüş üzerindekilerin hakları göz ardı edilmiştir. (Kocalar, 2011-a)

Bunların en önemli nedeni, kamulaştırma ile ona seçenek olarak sonradan getirilen kavramların içeriklerinde, yönetimin kamulaştırma kültüründen vazgeçemediği için ve taşınmazına el konulan kişilerin yerleşim, barınma ve konut haklarının düşünülmeden, konunun sürekli arsa değişim düzeyine indirgenerek uygulanmış olması, ayrıca imar haklarının toplumda mülkiyet hakkı kadar öneminin bilinememesi ve değerlendirilememesidir. (Kocalar, 2011-d)

Özetlersek, toplumumuz Cumhuriyetin kuruluşundan sonra ülkenin sanayileşerek ve kentleşerek gelişip güçlenmesini içtenlikle istediğinden, bireysel haklarından önce kamusal yararlara öncelik vererek, kamusal kültürünü pekiştirmiş; 24.4.2001'de, kamulaştırmadan önce satın alma, pazarlıkla satın alam ve trampa kavramlarını getirmesi bile kamulaştırmanın önemini düşürememememiştir.

Taşınmazların kamulaştırılmasında kullanılan değerlendirme ölçütlerinde (vergi beyanı, kıymet takdiri, birim fiyatı, yapı değeri, alım-satım bedeli, rayiç değeri, gerçek karşılıklar gibi) çok değişik kavramlar uygulandığından, yıllara yaygın yapılan bu değişiklikler toplumun ve taşınmaz sahiplerinin güvenlerini zedeleyerek, bedel arttırma davalarının da giderek çoğalması sonucunu doğurmuş bulunmaktadır.

Mülkiyet hakkının, kamulaştırmalarda ve yerine kullanılmış olan tüm seçeneklerde değerlendirilerek karşılığı verildiği halde; bugün bile yapılanma hakkı (23.7.1983 tarih ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Korunma Kanununun, 14..2004 tarih ve 5226 sayılı yasayla değiştirilen 17. md.) değerlendirmede mülkiyet hakkının içinde varsayılmış, bağımsız olarak değerlendirilmemiştir.

Yapılaşma hakkının arsasıyla veya arsa paysız, irtifak kurularak, bağımsız aktarılmasına (Kocalar, 2010-b) ancak bunun çevre, kent ve yaşam hakları da değerlendirilerek eşitlikçi uygulamasına (Kocalar, 2010-c) bazı çalışmalarla daha ayrıntılı olarak yer verilmiş ve bu hakların mülkiyetten bağımsız değerlendirilmesine, toplumda taşınmazlarda bağımsız olması gereken bu haklar kültürünün oluşmasına olabildiğince derinlemesine katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

Yerel yönetimlerin, arsa üretimini sağlayamamış olmasından dolayı, yeni yerleşim yerlerinin, alt yapıları sistemli şekilde üretilerek ve yapılarak hizmete verilememiş ve gecikmiş bu plansızlık ve uygulamalardaki yetersizliklerinde, etkin denetlemelerle giderilmesi sağlanamadığından, verimli bir yönetim gerçekleştirilememiştir.

Yaratıcılığa ve sanatkârlığa değer verilmeyişi, bunların baskı altında tutulması nedeniyle, halkın etkinsizleştirilmiş olması, yaratıcılığı da yok etmekte ve halkın yaratma ve yönetime katılma istencini kırma ve sanatı özendirme kültürünü bitirmektedir.

Halkın bu nedenlerle kamusal bütünlük içinde hareket etmesi gereken imar bilinci yaratılamamış olması, bu durumun eğitim sistemi ile gidilerek, bağımsız, rasyonel, özgür, yaratıcı toplumsal bireyler yerine, kamu yararı bilinci gelişmemiş, kişisel düşünme ve davranma alışkanlıklarının doğmasına, kamu kurumlarının da giderek (Arsa Ofisi, Et-Balık Kurumu, Sümerbank gibi) kamu hizmeti anlamının ve kültürünün içi boşaltılarak yitirilmesine neden olunmuştur.

Konuk'un aşağıdaki yorumundan da anlaşılacağı gibi aslında kentsel gelişme, her zaman çok yönlü ve çok boyutlu düzlemlerde kendine özgü etkileşimli dinamikler içersinde işlemektedir. "Hızla proje üreten yönetimin, plan/proje ilişkisi ve bunun yaratacağı gücü henüz kullanamadığını" 2003 yılında bir sempozyumda belirten Konuk, "İstanbul'un sorunlarını çözümlemek hedefli bir yaklaşımla" sunulan bildirisinde, "kentsel rejenerasyonun içinde yer aldığı kentsel sistemin, planlamadaki bütünsel yaklaşım ile ilişkilendirilmesi"nin gereğine vurgu yapmakta ve "kentsel uyanış/rönesans potansiyelini ortaya çıkaracak bir anlayışta"n hareketle "kentsel gelişme strüktürü ile projeler arası diyalektik bir sürecin başlatılmasının gereğini" savunmaktadır. (Konuk, G., 2003)

1993 yılında 1. Kentsel Koruma ve Yenileme Uygulamaları Kolokyumunu gerçekleştiren Mimar Sinan Üniversitesi'nde sunulan bir bildiride, "Koruma kavramlarının politik değerlendirmelere konu edilişi"nden hareketle koruma alanı kapsamına alınan alanlarda, yörenin politik kurumların etkisinden çıkarılması" gereğini vurgulayan Eryoldaş, "doğal ve kültürel değerlerin bütün toplumun ortak malı olduğunu" bu yüzden de konuların "bilimsel ağırlıklı koruma kurullarında değerlendirmeleri"nin gereğine işaret etmektedir. (Eryoldaş, A.,1994)

Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasında, yaşatılmasında, yasal işlevlere kavuşturulmasında, koruma kültürünün bilinçle (Madran ve Özgönül, 2005) ve toplumsal amaç ve eşgüdümle uygulanmasındaki boşluklar halkımızın geçmişini bilerek yarınını yaratmasındaki aksaklıklar ortadadır. Bu amaçla Tablo 1. ile kültürel varlıklara ait sözü edilebilecek değerlerin anlamları özetlenmeye çalışılmıştır.

Bunlar aynı zamanda halkın kültürel bilinç yoksunluğundan doğmakta, sonuçta üst yapı kurumlarından gelen dışsal kültürel baskılarla dayatılan koruma ve yenileme projeleri güçlülerin bireysel güdümlü projeleri ile yürütülmekte, insanımızın özgün yaratıcılığı ve sistem oluşturma yetenekleri ise işletilemeden atıl olarak geri planda bırakılmaktadır.

3. TAŞINMAZ HAKLARINDA KÜLTÜREL AŞAMALAR

Yasalarımızda yıllardan beri uygulanan mülkiyet hariç yapılanma, imar, kent ve çevre haklarının bağımsız bir hak olarak toplum ve kamu tarafından benimsenmemiş ve mevzuatta tanımları yapılmamış, içerik ve çerçeveleri belirtilmemiş olması mimari kentsel tasarımların, ülkemize özgü yalnız mülkiyet hakkı sınırlarında kalmasına ve evrensel yarışmalarda yalnız bu

yönden kültürsüzlük çekmesine ve daha başlangıçta yenik düşmesine neden olmaktaydı.

Bu konudaki boşluğun doldurularak zaman kaybımızın kapatılması için, yayınlar çok önemli bir adım olup; taşınmaz imar, çevre, kent ve yaşam hakları kültürlerinin bu yollarla geliştirilip, topluma yayılması ve zamanla benimsenmesi mümkün olmaktadır.

İmar planlarının uygulanmasında yıllardan beri tek taraflı araç olarak kullanılan kamulaştırmaların yarattığı birikmiş sorunlar taşınmazlar üzerindeki mülkiyet dışındaki haklara ait kültürel uyanışı tetiklerse, toplumda bu haklara ait bilincin gelişmesi için önemli aşama sağlayacak adımlar atılabilir.

Tablo 1. Kültürel varlıklara (KV) ait değerlerin anlamları

Değerler	**Değerlerin anlamları** *Kocalar, C., 2007/6*
Süreklilik değeri	KV'nın özgün işlevinin süregelmekte olduğudur.
Tarihsel değeri	KV'nın iz bırakmış, üstün, kesintisiz etkisidir.
Anısal değeri	KV'nın yapısıyla özdeşleşmiş, tarihsel olayla anılmasıdır.
Mitolojik değeri	KV'nın o yöredeki yaşamsal anıları taşıyan yapı ve alandır.
Teknik değeri	KV'nın teknik, yapısal düzey ve kalitesini gösterir.
Özgünlük değeri	KV'nın öğeleri, dönemin mimari düzey, nitelik, bütünlüğünü gösterir.
Enderlik değeri	KV'nın yapısının türü, üslubu, tasarım ilkeleri belirleyicidir.
Teklik değeri	KV'nın eşi olamayan, teklik niteliği onun ayırıcılığıdır.
Çokluk değeri	KV'nın yerinde, zamanında tipik başat öğesi olmasıdır.
Homojenlik değeri	KV'nın o alan, parsel, meydanda eşit sayı nitelikte bulunmasıdır.
Ekonomik değeri	KV'nın toprak ve yapı değerine kültür ve korumada değer katar.
İşlevsel değeri	KV'nın özgün işlevinin sürdürebilirliği ve çağa uyarlanabilmesidir.
Geleneksel değeri	KV'nın yaşamsal inançlarını, davranış biçim ve gelenekleri yansıtır.
Eğitim değeri	KV'nın yapılarının oluşturduğu grup, alan, bölge ve kentler bilgi verir, bu bilgiler yaşamın sosyal, siyasal, ekonomik kültürlerini yansıtır.
Belgesel değeri	KV'nın diğer 13 değeri birçok bilgiyi çağa aktaran belgesel özelliğidir.
Kaynak: Bu çizelge Madran, E. ve Özgönül, N., 2005 eserinden faydalanılarak hazırlanmıştır.	

Bu nedenlerle tüm imar planlarında, uygulama aracı olarak kamulaştırmalar yerine, taraflarında görev, yetki sorumluluk yüklendiği, kamu yararı ile kişisel hakların ve yararların denkleştirerek uygulanacağı bir sistem olan, kısıtlanmış hakların planlarla ayrılan alanların yapılanma-imar ve çevre düzenleri gerçekleştirilerek aktarılması, bu sorunlara etkin bir çözüm yaratacaktır.

Bu amaçlarda, kamulaştırmadan ayrı, vatandaşların imar-yapılaşma, yerleşim, barınma ve konut hakları ve gereksinimlerinin de karşılanmasını, düzenlemelerde ilk sırada tutarak; imar planı uygulamalarında kısıtlanan hakların aktarılması yöntemiyle, bu hakların karşılıklarının verilmesi sağlanarak; taşınmaz hakları kültürünün oluşturulmasına, radikal önlemli bir adım atılmış bulunacaktır.

Aktarımda, koruma amaçlı imar planları çerçevesinde korunacak taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının (eskilik, enderlik ve sanatsal değerleri hariç) bırakılan toprak, arazi, arsa ile yapı ve tesislerle diğer donatı mekânlarının ve yaşam unsurlarının, tüm kalite ve işlevleriyle, nitelik ve nicelik yönünden değerlendirilmesini gerekmektedir.

İmar planlarına göre yapılanmaya açık alanlarda, aktarımı veren alanda en az bırakılan olanaklarını ve bu hakların, aktarımı alan alanlarda karşılayacak biçimde ve kapasitedeki plan ve projeler uygulanarak ve hak sahiplerinin de katılacakları bir yönetimle inşa ettirilerek, maliklerin sınırlandırılmış haklarının buralara aktarımının sağlanması amaçlanmaktadır.

Aktarımı alan alanda işin bitirilerek tamamlanmasından sonra, belli bir programa göre, hak sahiplerinin onayları da alınarak, eski yerlerinden bu yeni yerlerine mülkiyet ve yapılaşma hakları şemsiyesi altında çevre düzenlerinin oluşturulup, aktarılarak yerleşmeleri ve yaşamlarını burada aynı düzeyde sürdürmeleri gerçekleştirilmelidir.

Koruma amaçlı imar planında ve tüm koruma planları ile dönüşüm, gelişim ve afetlerin önlenme planlarında uygulanacak bu alt modellerin birleştirilmesinden oluşan ve hepsini kapsayan, Mülkiyet ve İmar Hakları Aktarım Modeli (MİHAM) uygulanarak; sorunların çözümüne ve taşınmazlarda mülkiyet dışındaki çev-

re, kent, yaşam hakları kültürünün yaratılmasına çalışılmıştır. (Kocalar, 2011-c)

4. TAŞINMAZ HAKLARININ EVRENSELLİĞİ

Yasalarımızda mülkiyet hakkı dışındaki yapılaşma hakkı, imar hakkı, kent hakları, çevre haklarının tanımı yapılmayarak, sadece kapsam ve içerikleri belirtilmiştir. Ancak bu kavramlar aktarımda değerlendirilebilmesi için araştırmamızda şu şekilde tanımlanarak, kapsam ve içerikleri de tam olarak belirlenerek, çerçevelerinin çizilmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

Yapılanma hakkı; arsa, arazi veya yerde, yasalara göre yapılan planlara dayanan imar durumuna uygun yapılıp onaylanan projelerle ve imar durumu belgesinde teknik yönden açıklanan, inşaat temel atma ve temel üstü ruhsat belgesine göre verilmiş olan yapı yapma hakkı şeklinde ifade edilebilir.

İmar hakkı, yasal plana dayalı imar durumuna uygun yapılıp onaylanan projelerinde gösterilen tüm alanı kapsayan inşaatları, unsurları, eklentileri ve çevre düzeniyle birlikte, bu alanın bir bütün olarak inşasının ve düzenlenmesinin yapılarak sonuçlandırılma yetkisini gösteren bir haktır.

Kent hakları; mülkiyet yapılaşma (imar) haklarındaki özel ve bireysel niteliklerden hareketle, kent toplumunun tümüyle sahip olduğu özel ve kamusal nitelikli; merkezi ve yerel dengelerin kurulup geliştirilmesiyle sağlanan, kentsel imar organizasyonunun ülke bütünlüğü işleviyle çevre haklarından da etkilenmiş olarak gerçekleştirdiği, toplumun kendi nitelilik ve niceliğinin özelliklerine dönük haklar bütünüdür.

Çevre hakları; insan haklarına dayalı, dayanışma, barış, gelişme ve yaşam aşamalarını da içeren, sağlıklı ve dengeli bir ortamda tümüyle canlı ve cansız varlıkların ekolojik doğal bütünlüğü ile korunup, ekosistemlerinde etkin biçimde yaşamlarının sürdürülebilirliğini ifade etmektedir.

Bu değerlemede öncelikle, sitlerin türleri ve dereceleriyle, kısıtlılığın tam veya kısmi olmalarına göre gruplanan taşınmazlar, tapu kayıtlarındaki bağımsız bağ, bahçe, arazi, kadastral veya imarlı parsel ve bağımsız bölümler cinslerine göre değerlendirme tapu birim mülkiyet gruplarına ayrılarak yapılmalıdır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Aktarımın uygulanmasına ait yasal zorunluluklar, yasada birkaç küçük değişiklik ve eklemeyle geçilebileceğinin öngörüsüne paralel uygulama sürdürülürken; yasal boşlukların doldurulması ve mevzuatın geliştirilmesine ait araştırma önerileri kısa, orta ve uzun dönemlere yayılmaya elverişli olarak, aşamaları da içerecek biçimde öngörülerle donatılmıştır.

Korumanın gerekleri, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında yalnız mülk sahiplerinin ve bulunduğu yerinin değil, tüm ulusun hatta uluslararasından da öte, tüm insanlığın ortak mirası olduğu için, aktarımların ivedilikle yapılarak çağdaş koruma kültürüyle taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının insanlığın yararına sunulmasının önemi dikkate alınmıştır.

Bu geçiş dönemindeki uygulamaların esnek seçime uygun, zamana yayılan yasal olanaklarla tüm Yerel Yönetimleri kapsayıcı bir düzenlemeyle üç alt modeli içeren bir Mülkiyet ve İmar Hakları Aktarım Modeli (MİHAM) geliştirilmiştir.

İmar planlarında yapılanmaya açık aktarım alanlarına, aktarımı veren alanda bırakılan özel varlık ve değerleri karşılayacak toprak, yapı ve tesislerle diğer çevre, kent ve yaşam donatı unsurları ve eklerine ait, tüm aktarılacak hakları karşılayacak ihtiyaca göre plan ve projeleri yapılarak aktarımı gerçekleştirilmeli, sosyal yaşantının unsurları da aktarımı alan alanda yaratılmaya özen gösterilmelidir.

Bunun için tüm mülk sahiplerinin katılımıyla oluşan ekonomik birliktelik kültürel hareketi tüzel kişiliğe dönüştürülerek ve belediyelerinde liderliği, önderliği ve güvencesinde bu model (MİHAM) ilkeli, sürekli ve sabırlı bir biçimde alt modelleriyle birlikte kültürel yapısı oluşturulmuş durumda gerçekleştirilmelidir. Ayrıca dört bakanlığın yanısıra, bazı kurum ve kuruluşlarla eşüdümlü olarak gerçekleştirilebilecek olan, bu ülke çapına yaygın katılımlı organizasyonun yöneticisi, Kültür ve Turizm Bakanlığı olmalıdır. (Kocalar, 2011-b)

Aktarımı veren alandaki varlık değerlerin toplam ihtiyacına ve yükleniciye yapım için verilecekleri de karşılayacak şekilde mülkiyetleri üzerinde bırakılan kısmi sınırlanmış yapılanma hakkı sahipleri için (arsa

paysız) alan, ada ve parsel de ayrılarak, aktarımı alan alanda, plan proje çalışmaları gerçekleştirilip, inşaatına ve çevre düzenlemesine başlanarak aktarım sonuçlandırılmalıdır.

Aktarıma, aktarımı veren alanlardaki sınırlandırılmış özel ve tüzel maliklerin mülkiyet ve yapılaşma hakları ile aktarımı alan alanlardaki belediye veya valilik haklarının Koruma Bölge Kuruluna; yasada da düzenlenen beş uzmanla ve maliklerin bir temsilcisiyle, on bir kişiden Kültür ve Turizm Bakanlığı onayları ile oluşturulacak olan Koruma Bölge Değerlendirme Kurullarınca değerlendirilmesiyle başlanacaktır.

Bu nedenle, aktarımın yönetilmesi de, özel mülk sahiplerinin yerel yönetimlerle oluşturacağı (basit ortaklık), (yapı kooperatif) veya (girişim grubu) biçimindeki bir Aktarım Tüzel Kişiliğince; devleti temsil eden belediyenin liderlik ve güvencesi altında, aktarımın tüm iş ve işlemlerinin yapılması ve aktarım kavramının ilk uygulamalarındaki yaratılacak olumlu sonuçlarla, toplumda güvence yaratılmalı, sistem ilkeli, sağlam, adaletli temellere oturtulmalıdır.

Kurumların kültür ve tabiat varlıklarını korumak amacıyla, kamu yararına sınırlandırdığı hakların, başka alanlara aktarılmasına ilişkin getirilen bu modellerin sürdürebilirliliği bilinci topluma, bireylerle kurum ve kuruluşlara, kısa, orta ve uzun dönemlerdeki önerilerimizle kültürel kazanım sağlanarak sonuçta, sınırlı hak karşılıkları aktarımının bağımsız bir hak olarak istenmesi ve mevzuatta da yerini alması sağlanmalıdır.

Orta dönemde aktarımın bağımsız bir yasa, alt modellerden değerlendirme ve menkulleştirmenin yönetmelikle (ya da yasa) şeklinde düzenlenmesi; uzun dönemde ise aktarımla birlikte yapılaşma ve imar haklarının bağımsız birer hak olarak kendi özel yasalarında ve Anayasa normları arasında düzenlenecek yerlerini alması, araştırmanın temel amacıdır.

Ayrıca mülkiyet dışında taşınmaz yapılaşma-imar, çevre, kent ve yaşam hakları oluşturularak, yıkıcı sermayeye karşı savunmasız kalınmaması ve evrensel taşınmaz haklarında gün geçtikçe artarak oluşan kayıplara karşı daha hazırlıklı olup, aşama kaydedilmesi için, geçte olsa "şimdi en karlı zamandır" anlayışıyla toplumumuzun, taşınmazlardaki tüm haklarla ilgili bilinçlendirilmesi ve taşınmaz hakları kültürünün kazandırılmasında bütün gücümüzle çalışılmalıdır. TOL

KAYNAKLAR

8.11.1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 24.4.2001 tarihli ve 4650 sayılı yasayla değiştirilen 8.md.

23.7.1983 tarih ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Korunma Kanununun, 14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı yasayla değiştirilen 17. md.

Eryoldaş, A. 1994, "Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunmasında Stratejik Bir Model Denemesi: Marmara Takım Adalarının Sit Koruma Planlaması", Çubuk, M. (ed.), 1. Kentsel Koruma ve Yenileme Uygulamaları Kolokyumu, Mimar Sinan Üniversitesi, 7-8.4.1993, MSÜ Matbaası, İstanbul, s.134.

Kocalar, A.C. 2011-a, "Transferring of Limited Rights Model (TLRM) with the highest priority in the Theory of Development Plans", 9th Meeting of AESOP Thematic Group on "Complexity and Planning", "Self-Organizing and Spatial Planning", YTU, İstanbul.

Kocalar, A.C. 2011-b, "Ülkemizde Afetlere Karşı İnsanları Taşınmazlardaki Hakların Aktarımı Kurtaracaktır", 7. Türkiye Şehircilik Kongresi, "Herkes için kent, herkes için planlama: akıllıca, adaletle, yeniden", YTU, İstanbul

Kocalar, A.C. 2011-c, "Afetlere Karşı Önlemlerle, Kentsel Koruma, Yenileme ve Dönüşümlerde İmar Planı Uygulamalarıyla Sınırlandırılan Mülkiyet ve İmar Haklarının Aktarımı Modeli (MİHAM)", Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar 2. Sempozyumu, "Planlamanın Dünü, Bugünü, Yarını: Planlamada Yeni Söylem Arayışları, KBAM, 8-9 Aralık 2011, Ankara.

Kocalar, A.C. 2011-d, Evaluated Transfer of Limited Property and Development Rights in Immovables on which the Conservation Development Plan has been Implemented, Mimar Sinan Fine Arts University (MSFAU),_Tasarım+Kuram Dergisi, Cilt 6, Sayı 9-10 (2010), 71-81, İstanbul.

Kocalar, A. C. 2010-a, Nation-wide Implementation of Transfer by Local Authorities under the Conservation Development Plan by Ministry of Culture and Tourism in Turkey, 14. İPHS Conference, İstanbul.

Kocalar, A.C. 2010-b, Transfer of Limited Property and Development Rights in Immovables on which the Conservation Development Plan has been Implemented, 12. NHR Conference, İstanbul.

Kocalar, A.C. 2010-c, Evaluation of Environment and Living Rights of Ecological Systems while Transferring of Property and Development Rights, GreenAge Symposium, Mimar Sinan Fine Arts University, Faculty of Architecture, 6-8 December 2010, Istanbul..

Kocalar, A. C. 2009, Koruma Amaçlı İmar Planı Uygulamalarında Taşınmaz Mülkiyet ve İmar Haklarının Aktarımı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, MSGSÜ, (FBE) İstanbul.

Konuk, G. 2003, Kentsel rönesans/uyanış, Kentsel gelişmeyi yönlendirmede / planlama ilişkisi içinde / kentsel tasarım bakış açısından / kentsel rejenerasyonun yeri, Uluslararası 14. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, MSÜ, İstanbul, 28-30.5.2003.

Madran, E. ve Özgönül, N. 2005, "Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması", Mimarlar Odası, Ankara.

STRASBOURG'TAN KALANLAR

Erciyes Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi Öğrencileri

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Erciyes Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Strasbourg Belediyesi ve ENSAS Mimarlık Okulunun birlikte düzenlediği **"Strasbourg Uluslararası Çalıştayı"** Mart ayı içerisinde Strasbourg'ta gerçekleşti. 14 öğrenci ve 5 öğretim üyesinin katıldığı etkinliğin temel hedefi kültürlerarası etkileşimi sağlamak olmuştur. Fransız öğrencilerin ve öğretim elemanlarını katılımları ile belirlenen alana yönelik çalışmalar yapılmış paylaşım ve etkileşim sağlanmıştır. Çalışmalar süreç sonunda başarı ile sunulmuş ve sergilenmiştir. Çalıştay sonunda, **"Strasbourg'dan Kalanlar"** diyerek farklı bir kültürün deneyimlenmesinden bize kalanları sizler ile paylaşmak istedik.

Burak Akoluk
(Mimarlık Bölümü-4. Sınıf Öğrencisi)

Strasbourg tarihi kent alanı tamamen korunan, güneyi yeni yapılaşmaya açılmış ve birçok tartışmanın gündemde olduğu bir yerdir. Böyle bir alana proje ve fikir bazında objektif yaklaşıp, dışarıdan bakan bir insan olarak düşünebilmek iyi bir deneyimdi. İnsanların yaşamak için fazla alana ihtiyaç duymadığı bir yerde sosyal alanların önemi daha da öne çıkıyordu. Bu dengenin problem olarak masaya yatırılması ve bunun üzerine düşünmek heyecan vericiydi. Bu sorunla yüzleşip ortaya attığım "dönüşebilir ve kendinden

performanslı açık alan" fikri, "tamamen" kullanılabilir bir mekân tasarlanabilir olduğu fikrini destekliyordu. Sonuç ürünler sadece tasarım bazında kalsa da bu sürecin bir tasarım öğrencisi için çok iyi bir deneyim olduğu kanaatindeyim.

SİVRİ ŞEHİR STRASBOURG;
Damla Katuk (Mimar)

2 saatlik otobüs yolculuğundan sonra Strasbourg ile tanışmış olduk. İlk durağımız tren istasyonu... İstasyon binasına yapılmış olan ek öncelikle dikkatimi çekti. Kent içi ulaşımda turnikelerin ve akbilin olmayışı bir çeşit özgürlük müydü? İnsanlar zaten burada ya yürüyor ya da bisiklet kullanıyorlardı.

Strasbourg, gürültüden uzaklığıyla, yaya öncelikli yollarda bisiklet duraklarıyla, tarihi yapılarda yaşanmışlıkla, pek çok dar sokağıyla, rıhtımıyla, soğuk havasıyla ve sivri çatılarıyla eskizlerime eşlik etti. Yapılar oranlarıyla insanlarla iletişime geçebiliyordu. Bir geçiş kenti olduğunu gizleyemiyordu ve mimari duruşuyla bunu çok açık sergiliyordu.

Bu kent tarihe saygı duyuyordu...

2013 Strasbourg Çalıştayı sebebiyle bulunduğum bu kentte farklı deneyimler edinme imkânım oldu ve bunu sağlamış olan herkese çok teşekkür ederim.

Kadriye Merve ARIN
(Mimarlık Bölümü-4. Sınıf Öğrencisi)

Strasburg Çalıştayında tecrübe ettiğim görsel ve kültürel farklılıkların yanında mimarlık anlamında edindiğim en büyük tecrübe ülkemizde ilerlemekte olan

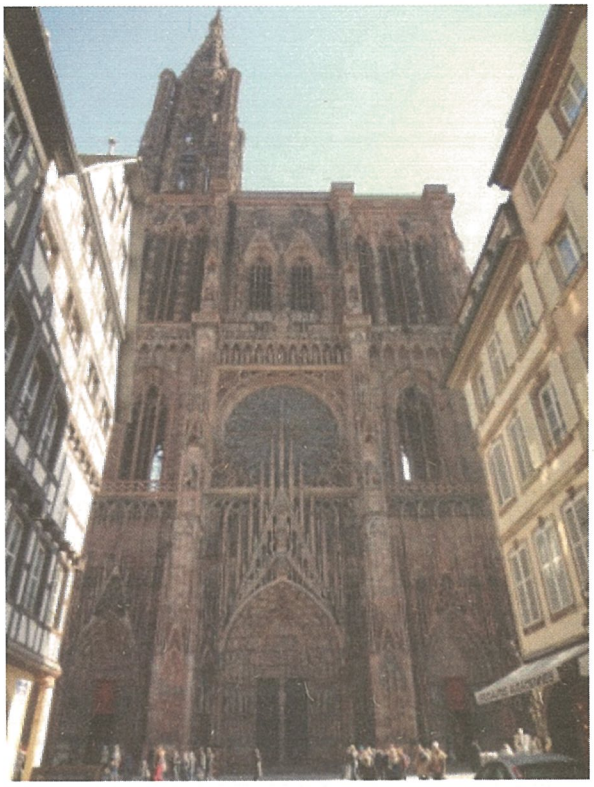

restorasyon dalının Strasbourg kentinde çok ilerlemiş olduğu fakat buna rağmen çıkan sorunlar oldu. Kentin tarihi dokusu çok iyi bir şekilde korunmuş olmasını hayranlıkla inceledim. Fakat çalışmalarımız sonunda gördüğüm tablo; yinede gereksinim duyulan modern yaşam tarzı ve modern yapılaşmanın hayranlık duyduğum şeylere adeta zarar verecek şekilde uygulanmasıydı. Bu durum beni Strasbourg'un mimarlık sorunlarını ve bizim mimarlık sorunlarımızı tekrar düşünmeye sevk etti. Ulusalararası bir çalıştay

olması sayesinde ülkemizin mimarlık ortamı ile farklı bir ülkenin mimarlık ortamını kıyaslama olanağı buldum. Ayrıca hocalarımız ve çalıştaya katılan diğer arkadaşlarım sayesinde kendimi proje ifade ve sunum teknikleri gibi konularda geliştirdim.

Sümeyye Çetin
(Mimarlık Bölümü-4. Sınıf Öğrencisi)

Strasbourg Çalıştayı benim için çok farklı bir deneyim oldu. Farklı bir çevrede farklı bir bakış açısı geliştirmek mesleki anlamda büyük katkılar sağladı. Bir yerleşkenin sorunlarını tespit etme ve onlara çözüm bulma tecrübemi arttırdı. Gerek grup çalışmalarıyla gerek bireysel çalışmalarla çok keyifli bir süreç geçirdik. Hocalarımıza ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi 'ne bize bu imkânı sağladıkları için teşekkür ederim.

Betül Nur Uysal
(Şehir ve Bölge Planlama Bölümü-4. Sınıf Öğrencisi)

Erciyes Üniversitesi Mimarlık Fakültesi için ilk sayılabilecek böyle özel ve güzel bir organizasyonun içinde yer almak benim için büyük mutluluk olmuştur. Farklı diller konuşulsa da aynı düşünceleri paylaşıyor olmak, geleceğin meslektaşları olarak birbirimize yakınlaşmamızı ve çok özel paylaşımlar içerisinde bulunmamızı sağlamıştır. Hepimiz için oldukça farklı bir deneyim yaşanmış oldu. Bu proje mesleğimize farklı açılardan bakabilmemizi, çeşitli kıyaslamalar içine girerek belki de daha evvel göremediğimiz noktaları daha net görebilmemizi, hatta mesleğimizi daha çok sevmemizi sağladı diyebilirim. Bir ilk diyorum, çünkü daha evvel farklı iki ülkenin 'kardeş' olarak anıldığı iki

şehrinde lisans öğrencilerine bu düzeyde organizasyonun sağlandığı uluslararası bir proje gerçekleşmemiştir. İlkler daima güzeldir. Bir ilk içerisinde bulunuyor olmak çok daha güzeldi. Şanslı olduğumu düşünüyorum, mutluyum.

SOĞUK SEHİR STRASBOURG;

Faruk Şahin (Şehir ve Bölge Planlama Bölümü-4. Sınıf Öğrencisi)

Kayseri'de başlayan keyifli uçak yolculuğumuz Frankfurt'ta sona erdi. Fakat keyif ve eğlence esas buradan sonra başlıyormuş da haberimiz yokmuş. Keyif mi? Eğlence mi? 12 saat süren seyahatimizin sonunda Strasbourg'a ulaştık işte tam da bizim hikâyemiz burada başladı. Nasıl mı, işte böyle...

Başlıktan da anlaşılacağı üzere oldukça soğuk bir şehirdi. Fakat burada bahsetmek istediğim şey şehrin havasının soğukluğundan ziyade insanlarının soğukluğudur. Çünkü daha Strasbourg'a iner inmez başladı bu soğukluk. Belediyeden görevlendirilen bir bayanın bizi karşılaması, havanın soğukluğu, elimizde valizler sürükle tramvay durağına oradan çık sürükle otele tam bir eziyet. Acaba böyle mi karşılanmalıydık yoksa daha farklı bir yöntem mi uygulanmalıydı? Soğuk başlayan ilişkilerin arkası kesilmedi tabii ki de. Bizler Kayseri'den Strasbourg'a gittik fakat oradaki arkadaşların ve hocaların çalıştaya katılmaları beklediğimizden sınırlı oldu. Bu durum da bizi oldukça üzmüştü çünkü aynı misafir perverliği biz onlara yapmamıştık, yapamazdık ta...

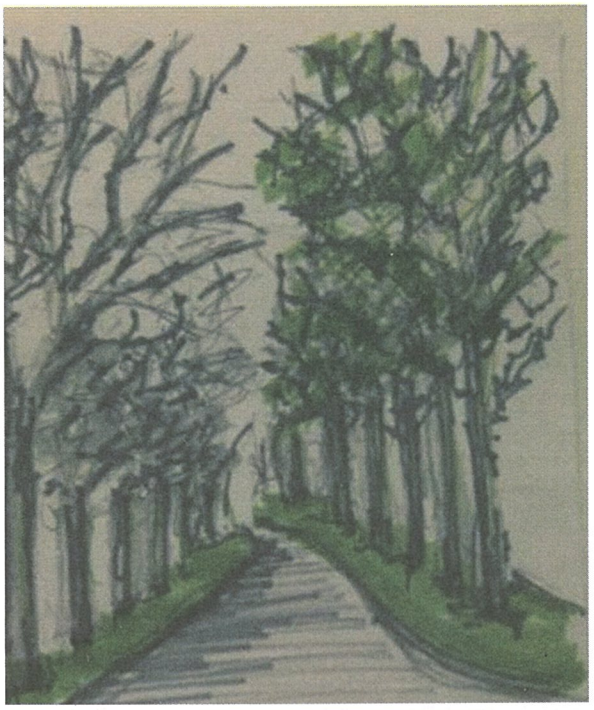

Yaptığımız gezi programları, aktiviteler ve çalışmalar sayesinde yurtdışına çıkmanın tadını çıkarmaya çalıştık. Çalıstay sonucunda elde edilen bilgiler ve bu bilgilere bağlı olarak oluşturulan ürünler bizi o kadar memnun etti ki yaşanan sorunlar unutuldu. Sonuç olarak Strasbourg gibi bir kente gitmemi, burada farklı deneyimler elde etmemi sağlayan başta Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne, hocalarıma ve emeği geçen herkese sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. TOL

MİMARLAR ODASI
KAYSERİ ŞUBESİ
Sahabiye Mahallesi
Yıldırım Caddesi No:30
Kocasinan / KAYSERİ
0352 222 8695

www.kaymimod.org
toldergi@gmail.com